

Hallituksen esitys eduskunnalle automaattista päätöksentekoa verotus- ja tulliasioissa koske- vaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verotusmenettelystä annettua lakia, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia, veronkantolakia, tullilakia, ajoneuvoverolakia ja seitsemää muuta verolakia.

Ehdotetuilla muutoksilla poikettaisiin eräiltä osin hallintolakiin ehdotetusta automaattista päätöksentekoa julkisessa hallinnossa koskevasta yleissääntelystä. Automaattinen ratkaiseminen olisi tällöinkin mahdollista vain silloin, kun hallintolaissa säädettäviksi ehdotetut yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa Verohallinnon automaattinen päätöksenteko seuraamusten määräämisessä, oikaisuvaatimusten käsittelyssä ja eräissä muissa asioissa, joissa se ei olisi sallittua hallintolakiin ehdotetun sääntelyn mukaan. Tavoitteena on Tullin osalta mahdollistaa oikaisuvaatimuksia koskeva automaattinen päätöksenteko ja Liikenne- ja viestintäviraston osalta seuraamusten määräämistä koskeva automaattinen päätöksenteko.

Lisäksi esityksen tavoitteena on lisätä verovelvollisen oikeusturvaa oma-aloitteisten verojen myöhästymismaksun määräämismenettelyssä. Tarkoituksena on myös yhtenäistää Verohallinnon menettely rekisteröintiä ja verokausia koskevien päätösten antamisessa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan x.x.202x.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Automaattista päätöksentekoa koskeva sääntely.....	4
2.2 Automaattisesti ratkaistavat asiat	5
2.2.1 Verohallinnossa käytössä olevat automaattioratkaisut.....	5
2.2.2 Tullissa käytössä olevat automaattioratkaisut	10
2.2.3 Liikenne- ja viestintävirastossa käytössä olevat automaattioratkaisut	11
2.2.4 Rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset	12
2.2.5 Oikaisuvaatimukset	15
2.2.6 Muita automaattisesti ratkaistavia asioita	17
2.2.7 Myöhästymismaksumenettely oma-aloitteisessa verotuksessa	18
2.2.8 Rekisteröintiasiassa annettava päätös	20
2.2.9 Verokaudet	21
3 Tavoitteet	22
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	23
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	23
4.1.1 Yleistä	23
4.1.2 Rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset	23
4.1.3 Oikaisuvaatimuksen ratkaiseminen.....	24
4.1.4 Muut automaattisesti ratkaistavat asiat	25
4.1.5 Myöhästymismaksuun liittyvä menettely oma-aloitteisessa verotuksessa.....	26
4.1.6 Verohallinnon rekisterit ja verokaudet.....	26
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	27
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	27
4.2.2 Vaikutukset viranomaisen toimintaan	28
4.2.3 Vaikutukset verovelvollisille	28
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	29
6 Lausuntopalaute	29
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	30
7.1 Veromenettelystä annettu laki.....	30
7.2 Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettu laki.....	32
7.3 Veronkantolaki	35
7.4 Ennakonperintälaki	36
7.5 Perintö- ja lahjaverolaki	37
7.6 Ajoneuvoverolaki.....	38
7.7 Tullilaki	39
7.8 Varainsiirtoverolaki	39
7.9 Kiinteistöverolaki.....	40
7.10 Autoverolaki.....	40
7.11 Tonnistoverolaki	40

7.12 Arvonlisäverolaki.....	40
8 Voimaantulo	41
9 Suhde muihin esityksiin.....	41
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	41
LAKIEHDOTUKSET	53
1. Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta.....	53
2. Laki oma aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta	54
3. Laki veronkantolain muuttamisesta	56
4. Laki ennakoperintälain muuttamisesta.....	58
5. Laki perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta	59
6. Laki ajoneuvoverolain muuttamisesta.....	60
7. Laki tullilain 88 §:n muuttamisesta	61
8. Laki varainsiirtoverolain 56 c §:n muuttamisesta	62
9. Laki kiinteistöverolain 22 ja 24 §:n muuttamisesta	63
10. Laki autoverolain 65 ja 67 §:n muuttamisesta	64
11. Laki tonniverolain 31 §:n muuttamisesta	65
12. Laki arvonlisäverolain 175 §:n muuttamisesta.....	66
LIITE	68
RINNAKKAISTEKSTIT	68
1. Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta.....	68
2. Laki oma aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta	69
3. Laki veronkantolain muuttamisesta	71
4. Laki ennakoperintälain muuttamisesta.....	73
5. Laki perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta	74
6. Laki ajoneuvoverolain muuttamisesta.....	75
7. Laki tullilain 88 §:n muuttamisesta	77
8. Laki varainsiirtoverolain 56 c §:n muuttamisesta	77
9. Laki kiinteistöverolain 22 ja 24 §:n muuttamisesta	78
10. Laki autoverolain 65 ja 67 §:n muuttamisesta	79
11. Laki tonniverolain 31 §:n muuttamisesta	80
12. Laki arvonlisäverolain 175 §:n muuttamisesta.....	81

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies antoi marraskuussa 2019 Verohallinnon automaattista päätöksentekoa koskevan ratkaisun (EOAK/3379/2018). Apulaisoikeusasiamies piti Verohallinnon automatisoitua verotus- ja päätöksentekomenettelyä lainvastaisena, koska se ei perustu asianmukaiseen ja täsmälliseen lainsäätelyyn, jossa olisi otettu huomioon hyvän hallinnon ja oikeusturvan sekä virkavastuun asianmukainen toteutuminen. Apulaisoikeusasiamies totesi, että automatisoidun päätöksenteon sääntelytarpeet tulee selvittää viipymättä.

Perustuslakivaliokunta arvioi vuosina 2018 ja 2019 eduskunnan käsiteltävinä olleita eräitä lakiehdotuksia, joihin sisältyi automaattista päätöksentekoa koskeva säännösehdotus (PeVL 62/2018 vp, PeVL 70/2018 vp, PeVL 78/2018 vp ja PeVL 7/2019 vp). Valiokunta totesi, että automatisoituun päätöksentekoon vaikuttaa sisältyvän useita hallinnon yleislaeilla nimenomaisesti säätelemättömiä kysymyksiä, ja piti tärkeänä, että automaattista päätöksentekoa koskevan yleislainsäädännön valmistelu käynnistetään viivytyksettä. Valiokunta katsoi myös, että uusista hallinnonalakohtaisista automatisoitua päätöksentekoa koskevista sääntelyehdotuksista tuli piddättäytyä.

Oikeusministeriö käynnisti perustuslakivaliokunnan edellyttämän yleislainsäädännön valmistelun alkuvuodesta 2020 (OM021:00/2020). Hallituksen esitys julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE nnn/2022 vp) annettiin eduskunnalle x.x.2022.

Tällä esityksellä poikettaisiin eräiltä osin hallintolakiin ehdotetusta automaattista päätöksentekoa julkisessa hallinnossa koskevasta yleissääntelystä. Automaattinen ratkaiseminen olisi tällöinkin mahdollista vain silloin, kun hallintolaissa säädettäviksi ehdotetut yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täytyvät.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä yhteistyössä Verohallinnon, Tullin ja Liikenne- ja viestintäviraston kanssa.

Esitysluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros xx.xx.—xx.xx.2022. Esityksestä pyydettiin lausuntoa ----. Lausuntopyyntö julkaistiin myös valtiovarainministeriön julkisella verkkosivulla. Lausuntopyyntö, lausuntotiivistelmä ja saadut lausunnot ovat nähtävillä julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnuksella/VM003:00/2022>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Automaattista päätöksentekoa koskeva sääntely

Hallintomenettelyä koskevassa yleislainsäädännössä ei ole säännöksiä hallintopäätösten tekemisestä automaattisesti. Myöskään verotusmenettelyä, tullia tai Liikenne- ja viestintäviraston kantamia auto- ja ajoneuvoveroa koskevassa erityislainsäädännössä ei säädetä automaattisista ratkaisuista eräitä automaattisen päätöksen allekirjoittamista koskevia verolainsäädännön aseuksen taseisia säännöksiä lukuun ottamatta.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE nnn/2022 vp) hallintolakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi asioiden automaattista ratkaisemista koskeva luku. Sääntely perustaisi viranomaiselle toimivallan tehdä ratkaisuja automaattisesti lukuun sisältyvillä edellytyksillä. Lisäksi esityksellä säädettäisiin poikkeus Euroopan unionin tietosuojasääntelyyn sisältyvästä automaattisten päätösten kiellosta. Lukuun sisältyisivät säännökset automaattisen ratkaisemisen sallitusta käyttöalasta, luonnollista henkilöä koskevasta oikeussuojaedellytyksestä sekä viranomaisen velvollisuudesta informoida asian automaattisesta ratkaisemisesta asianosaiselle annettavassa päätöksessä. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettuun lakiin (906/2019), jäljempänä *tiedonhallintalaki* lisättäisiin automaattisen päätöksenteon virkavastuun kohdentumista ja hyvän hallinnon periaatteiden toteutumista edistävät säännökset muun muassa automatisoidun toimintaprosessin kehittämisen dokumentoinnista, laadunvarmistamisesta, laadunvalvonnasta ja käyttöönotosta sekä velvollisuudesta tiedottaa automaattisista toimintaprosesseista.

Ehdotetun automaattisen ratkaisemisen käyttöalaa koskevan hallintolain säännöksen mukaan viranomainen voisi ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka viranomaisen etukäteisen harkinnan mukaan edellyttäisivät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut. Luonnollista henkilöä koskevan ratkaisun osalta automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä olisi lisäksi, että hän voisi vaatia automaattiseen ratkaisuun maksutta oikaisua oikaisuvaatimuksella tai sitä vastaavalla oikeussuojakeinolla päätöksen tehneeltä viranomaiselta (oikeussuojaedellytys). Oikeussuojaedellytystä ei kuitenkaan sovellettaisi, kun automaattisella ratkaisulla hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista. Viranomaisen olisi valittava ja ratkaistava automaattisesti ratkaistavat asiat sovellettavan lain perusteella laadittujen käsittelysääntöjen mukaisesti. Hallintolakiin ehdotetun säännöksen mukaan oikaisuvaatimusta tai sitä vastaavaa oikeussuojakeinoja, hallintokantelua tai rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamuksen määräämistä ei saisi ratkaista automaattisesti.

Hallintolain säännöksiä sovelletaan myös verotus- ja tullimenettelyssä siltä osin kuin niitä koskevissa laeissa ei ole toisin säädetty. Hallintolakiin ehdotetun asian automaattista ratkaisemista koskevan yleissääntelyn arvioidaan mahdollistavan suurelta osin Verohallinnon, Tullin ja Liikenne- ja viestintäviraston automaattisen päätöksenteon verotusta ja tullia koskevissa asioissa. Hallintolain mukaan esimerkiksi oikaisuvaatimusta ja rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamusmaksun määräämistä koskevaa asiaa ei kuitenkaan voitaisi ratkaista automaattisesti.

2.2 Automaattisesti ratkaistavat asiat

2.2.1 Verohallinnossa käytössä olevat automaattioratkaisut

Verohallinto hyödyntää vakiintuneesti automaattista tietojenkäsittelyä verotuksen toimeenpääntö eri vaiheissa, kuten asiakasrekisteröinnissä, verotuksen toimittamisessa, verovalvonnassa sekä verojen ja maksujen kannossa, perinnässä ja tilityksessä. Verohallinnon automaattiset ratkaisut toteutetaan tietojärjestelmään sisältyvillä käsittelysäännöillä. Käsittelysäännöillä kuvataan asioiden valitseminen automaattisesti ratkaistavaksi ja se, miten asia ratkaistaan.

Verohallinto käsittelee verotuksessa verovelvollisten ilmoittamat ja sivullisilta tiedonantovelvollisilta saadut koneellisesti ja valikoi asioita virkailijäkäsittelyyn Verohallinnon tietojärjestelmään ennalta määriteltujen riskiperusteisten käsittelysääntöjen perusteella. Esimerkiksi tuloverotuksen toimittamisessa valikoinnit kohdistuvat ensisijaisesti taloudellisesti olennaisiin verotustietoihin ja sellaisiin tapauksiin, joissa riski verotuksen toimittamisesta virheellisesti ilman asian tapauskohtaista virkailijäkäsittelyä on suuri. Valikointiehtoja voivat olla esimerkiksi

vähennysvaatimuksia koskevat euromääräiset valikointirajat, toisen verolajin tietoihin perustuvat impulssit ja verotustietojen ristiriitaisuudet.

Virkailija tutkii ja ratkaisee virkailijäkäsittelyyn valikoituneen asian. Jos verovelvollisen ilmoittamista tiedoista ollaan poikkeamassa olennaisesti, verovelvolliselle varataan tilaisuus tulla kuulluksi ja antaa selvityksensä. Siltä osin kuin verovelvollisen verotus ei valikoidu virkailijäkäsittelyyn, verotuspäätös syntyy automaattisessa menettelyssä. Vastaavia menettelyjä sovelletaan useimmissa verolajeissa, vaikka kaikissa verolajeissa ei tehdä ilmoitustietojen perusteella säännönmukaisesti päätöstä.

Nykyinen verotusmenettely on otettu käyttöön vaiheittain vuodesta 2005 alkaen Verohallinnon toimivaltaan kuuluvissa eri verolajeissa lakimuutosten perusteella (HE 91/2005 vp ja HE 29/2016 vp). Verotusmenettelylakien mukaan veroviranomaisen on tutkittava saamansa tiedot ja selvitykset tavalla, joka asian laatu, laajuus, verovelvollisten yhdenmukainen kohtelu ja verovalvonnan tarpeet huomioon ottaen on perusteltua. Verotuspäätösten lisäksi automaattiseen käsittelyyn ja valikointiin perustuvia menettelyjä sovelletaan Verohallinnossa muussakin asioiden käsittelyssä, kuten verovelvollisten rekisteröinnissä sekä veronkannossa ja perinnässä. Tietojärjestelmään ohjelmoitujen käsittelysääntöjen perusteella arvioidaan myös esimerkiksi, täyttääkö verovelvollisen rekisteröintihakemus ne edellytykset, jotka lain ja sitä koskevan viranomaisen tulkinnan mukaan vaaditaan rekisteriin merkitsemiseksi, ja tehdäänkö rekisteröinti automaattisesti, vai valikoidaanko hakemus virkailijan käsiteltäväksi. Automaattisesti ratkaistavissa asioissa noudatetaan samoja menettelysääntöksiä kuin virkailijan käsittelemissä asioissa. Verotuksen massamenettelyluonteen vuoksi verotusmenettelylakien säännökset asianosaisen kuulemisesta, asian selvittämisestä, päätöksen perustelemisesta, päätöksen sisällöstä ja tiedoksiannosta poikkeavat monelta kohdilta hallintolain mukaisesta sääntelystä.

Auto- ja valmisteverotuksen menettelyjä on yhtenäistetty muiden Verohallinnon toimivaltaan kuuluvien verolajien kanssa hallituksen esityksen HE 54/2020 vp perusteella hyväksytyillä lakimuutoksilla. Verohallinto ei tee kuitenkaan nykyisin automaattisia päätöksiä auto- ja valmisteverotuksessa.

Automaation laajamittainen hyödyntäminen verotustietojen käsittelyssä ja päätöksenteossa on välttämätöntä käsiteltävien asioiden suuren lukumäärän vuoksi. Ilman automaatiota verotusta ei voitaisi toimittaa ja asioita ratkaista laissa säädetyissä määrärajoissa tai hyvän hallinnon edellyttämässä kohtuullisessa ajassa ilman suhteettomia lisäpanostuksia Verohallinnon henkilöstöresursseihin. Valtaosa Verohallinnon päätöksistä perustuu laskentaan tai päättelyyn, joka tapahtuu riidattomien tulotietojen, muiden verotustietojen ja laissa säädettyjen veroasteikkojen ja muiden selvien tosiseikkojen perusteella. Tällaisten asioiden ratkaiseminen yksittäin virkailijatyönä ei olisi tarkoituksenmukaista yhteiskunnan resurssien käyttöä, eikä se tosiasiallisesti parantaisi päätösten oikeellisuutta tai edistäisi verovelvollisten oikeusturvaa. Automaation avulla käytettävissä olevat resurssit voidaan kohdentaa oikeudellisesti tai tosiseikoiltaan vaativampien ja fiskaalisesti merkittävimpien tapausten käsittelyyn. Automaattinen käsittely edistää myös verotuksen yhtenäisyyttä.

Verohallinto tekee vuosittain yli 16 miljoonaa verotusta koskevaa päätöstä. Vuonna 2021 pelkästään ennakoperinnässä tehtiin noin 8 miljoonaa ennakonpidätysprosentin ja ennakoveron määräämistä koskevaa päätöstä. Ennakoperinnän peruslaskennassa pidätysprosentit ja ennakoverot määrätään käytännössä kokonaan automaatioissa. Säännönmukaisessa tuloverotuksessa henkilöasiakkaiden noin 5,5 miljoonasta verotuspäätöksestä noin 5 miljoonaa tehdään kaikilta osin automaatioissa. Osakeyhtiöiden ja muiden yhteisöjen kaikkiaan noin 490 000 tuloveropäätöksestä noin 430 000 tehdään kokonaan automaattisesti. Kiinteistöverotuksessa verotuspäätöksiä tehdään noin 2,2 miljoonaa kappaletta. Näistä yli 2,0 miljoonaa päätöstä tehdään vuosittain

kokonaan automaattisesti. Oma-aloitteisessa verotuksessa tehtiin noin 75 000 arvioverotuspäätöstä ja 40 000 arvioverotuksen poistopäätöstä vuonna 2021. Päätökset tehtiin lähes kaikki automaatiassa. Arvonlisäverotuksessa suurin osa ulkomaisille elinkeinonharjoittajille maksettavia palautuksia koskevista päätöksistä tehdään automaatiassa. Oma-aloitteisessa verotuksessa Verohallinto ei pääsääntöisesti tee verokauden verosta päätöstä, vaan verovelvollisen on itse laskeettava, ilmoitettava ja maksettava vero.

Verohallinto tekee vuosittain noin 150 000 ratkaisua rekisteröintiasioissa (arvonlisäverovelvollisten rekisteri, ennakkoperintärekisteri, työnantajarekisteri). Yleensä kysymyksessä on ratkaisu, josta ilmoitetaan rekisteröintiä hakeneelle. Rekisteröintiä koskevista ratkaisuksista noin 60 000–70 000 tehdään automaattisesti.

Rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset

Verohallinto teki vuonna 2021 lähes 300 000 myöhästymismaksupäätöstä myöhässä annetuista ilmoituksista. Oma-aloitteisten verojen veroilmoitusten myöhästymisestä määrättiin noin 210 000, tulorekisteri-ilmoituksista noin 60 000 ja tuloveroilmoituksista yhteensä noin 25 000 myöhästymismaksua. Oma-aloitteisten verojen ja tuloverojen myöhästymismaksut määrättiin lähes aina automaatiassa. Virkailija on määrännyt tulorekisteri-ilmoituksen myöhästymismaksun noin 500 tapauksessa, joissa suorituksen maksaja on antanut selvitystä. Muissa tapauksissa myös tulorekisteri-ilmoitusten myöhästymismaksu on määrätty kokonaan automaatiassa.

Verohallinto määräsi vuonna 2021 veronkorotusta yli 100 000 tapauksessa. Enin osa näistä, noin 75 000 tapauksessa, oli oma-aloitteisten verojen automaatiassa tehtyjä arvioverotuksia. Säännönmukaisessa tuloverotuksessa määrättiin veronkorotuksia noin 25 000 verovelvolliselle. Veronkorotuksia on määrätty tuloverotuksessa automaattisesti vain silloin, kun yhteisö laiminlyö veroilmoituksen antamisen ja verotus toimitetaan arvioimalla.

Verohallinto määräsi vuonna 2021 erilaisia laiminlyöntimaksuja yli 10 000 tapauksessa. Arvonlisäverotuksen yhteenvetoilmoituksen myöhästymisestä määrättiin automaatiassa laiminlyöntimaksua noin 8 800 tapauksessa ja puuttuneista vuosi-ilmoituksista noin 1 000 tapauksessa.

Oikaisuvaatimukset

Verovelvolliset tekivät verotuspäätöksistä ja muista Verohallinnon päätöksistä yhteensä noin 137 000 oikaisuvaatimusta vuonna 2020 ja 124 000 oikaisuvaatimusta vuonna 2021. Oikaisuvaatimuksia tehdään eniten tuloverosta ja muista maksuunpantavista veroista. Oma-aloitteisista veroista oikaisuvaatimuksia tehdään vähemmän, koska verosta ei pääsääntöisesti tehdä päätöstä ja säännönmukainen menettely on, että vero oikaistaan verovelvollisen antaman oikaisuilmoituksen perusteella. Myös silloin, kun vero on määrätty arvioimalla, vero oikaistaan yleensä verovelvollisen antaman veroilmoituksen perusteella.

Oikaisuvaatimuksia tehtiin vuosina 2019 ja 2020 ja ratkaistiin maaliskuuhun 2022 mennessä verolajeittain alla olevasta taulukosta ilmenevästi¹.

¹ Taulukossa on tiedot vuosien 2019 ja 2020 aikana vireille tulleista oikaisuvaatimuksista ja niihin maaliskuuhun 2022 mennessä tehdyistä päätöksistä. Oikaisuvaatimukset ovat koskeneet eri verovuosia. Osa oikaisuvaatimuksista on ollut vielä ratkaisematta. Oikaisuvaatimuksen hyväksymisen tai hylkäämisen lisäksi osa oikaisuvaatimuksista on jätetty tutkimatta, rauennut oikaisuvaatimuksen peruuttamisen

Taulukko. Vuosien 2019 ja 2020 aikana vireille tulleet oikaisuvaatimukset ja niihin maaliskuuhun 2022 mennessä tehdyt päätökset verolajeittain

Verolaji Vuosi	Oikaisuvaatimuksia yhteensä	Hyväksytty	Hylätty osittain tai kokonaan
Henkilöasiakkaiden tuloverotus			
2019	84 022	70,3 %	16,3 %
2020	76 758	73,5 %	16,0 %
Yhteisöasiakkaiden tuloverotus²			
2019	13 828	53,2 %	5,9 %
2020	11 238	53,6 %	5,1 %
Perintö- ja lahjaverotus			
2019	6 199	83,8 %	9,3 %
2020	7 949	83,7 %	9,4 %
Varainsiirtoverotus			
2019	48	56,3 %	37,5 %
2020	377	19,1 %	79,9 %
Arvonlisäverotus			
2019	4 326	29,2 %	36,3 %
2020	3 181	27,7 %	41,7 %
Työnantajasuoritukset			
2019	2 655	57,1 %	20,2 %
2020	1 033	41,6 %	32,9 %
Lähdeverotus			
2019	69	60,9 %	1,4 %
2020	132	95,1 %	3,7 %
Rekisteröintiasiat			
2019	417	60,9 %	19,9 %
2020	391	64,5 %	24,3 %
Kiinteistöverotus			
2020	35 284	73,1 %	9,9 %

vuoksi tai verotus on kumottu ja palautettu uudelleen toimitettavaksi. Kiinteistöverotuksen, valmisteverotuksen ja autoverotuksen osalta vuoden 2019 tietoja ei ole käytettävissä.

² Vuonna 2019 tehdyistä yhteisöjen oikaisuvaatimuksista 33 prosenttia ja vuonna 2020 tehdyistä oikaisuvaatimuksista 32 prosenttia johti verotuksen kumoamiseen ja palauttamiseen uudelleen toimitettavaksi.

Valmisteverotus			
2020	80	66,7 %	33,3 %
Autoverotus			
2020	619	75,6 %	21,8 %

Vuoden 2020 ja 2021 oikaisuvaatimuksista noin 56 prosenttia on koskenut henkilöasiakkaiden tuloverotusta. Enin osa näistä on tapauksia, joissa verovelvollinen vaatii vähennystä ensimmäisen kerran oikaisuvaatimusvaiheessa. Taulukon luvuissa ovat mukana ne oikaisuvaatimukset, joiden johdosta verovelvolliselle tehtiin täydentävä verotuspäätös. Oikaisuvaatimuksia ei ole ratkaistu automaattisesti täydentäviä verotuspäätöksiä lukuun ottamatta.

Täydentäviä verotuspäätöksiä on tehty lähinnä henkilöasiakkaiden tuloverotuksessa. Verovuoden 2018 verotuksessa on tehty maaliskuuhun 2022 mennessä noin 27 000 täydentävää verotuspäätöstä, joista noin 6 000 päätöstä on tehty automaattiossa. Automaattisesti ratkaistuissa tapauksissa täydentävä verotuspäätös on tehty verovelvollisen ilmoittamien tietojen mukaisesti.

Vuonna 2021 Verohallinto teki yhteisöjen tuloverotuksessa noin 6 000 päätöstä arvioverotuksen kumoamisesta ja verotuksen uudelleen toimittamisesta. Päätökset tehtiin virkailijatyönä.

Oma-aloitteisten verojen veroilmoituksen myöhästymismaksun poistamista koskevia vaatimuksia on ratkaistu vuonna 2019 perimättä jättämisasioina ja oikaisuvaatimusasioina yhteensä noin 3 800 kappaletta. Kokonaan tai osittain on hyväksytty noin 1 400 vaatimusta ja hylätty noin 1 700 vaatimusta. Vuonna 2020 vaatimuksia on ratkaistu yhteensä noin 3 200 kappaletta. Kokonaan tai osittain on hyväksytty noin 1 200 vaatimusta ja hylätty noin 1 800 vaatimusta. Vuonna 2021 vaatimuksia on ratkaistu yhteensä noin 1 700 kappaletta. Kokonaan tai osittain on hyväksytty noin 400 vaatimusta ja hylätty noin 1 100 vaatimusta.

Tulorekisteri-ilmoituksen myöhästymismaksun poistamista koskevia vaatimuksia on ratkaistu tammikuun 2021 ja helmikuun 2022 välisenä aikana perimättä jättämisasioina ja oikaisuvaatimusasioina yhteensä 548 kappaletta. Oikaisuvaatimuksista on hyväksytty 319 kappaletta ja hylätty 229 kappaletta.

Muita automaattisesti ratkaistavia asioita

Verohallinto teki vuonna 2021 noin 20 000 päätöstä tuloveroilmoituksen antamisajan pidentämisestä. Päätöksistä tehtiin automaattiossa noin 1 500. Perunkirjoitusajan ja perukirjan antamisajan pidentämisestä tehtiin yhteensä noin 34 000 päätöstä. Päätöksistä tehtiin automaattiossa noin 26 000.

Verohallinto hyväksyi vuonna 2019 noin 46 000 maksujärjestelypyyntöä ja hylkäsi maksujärjestelypyynnön noin 1 100 tapauksessa. Maksujärjestelyistä lähes puolet tehtiin kokonaan automaattiossa. Vuosina 2020 ja 2021 maksujärjestelyjen määrä on ollut poikkeuksellisen suuri covid-19-pandemiaan liittyvien maksuvaikeuksien ja maksujärjestelyn ehtojen tilapäisten helpotusten vuoksi.

Verohallinto käsittelee vuosittain noin 10 000 verovelvollisten oikaisuvaatimusten yhteydessä esittämää pyyntöä veron täytäntöönpanon keskeyttämiseksi. Suurimmassa osassa tapauksia veron täytäntöönpano keskeytetään oikaisuvaatimuksen käsittelyn ajaksi.

2.2.2 Tullissa käytössä olevat automaattioratkaisut

Myös Tulli hyödyntää vakiintuneesti automaattista tietojenkäsittelyä muun muassa tavaroiden tulliselvityksessä ja tulliverotuksessa. Automaation hyödyntäminen on välttämätöntä käsiteltävien asioiden suuren lukumäärän vuoksi. Tullin palveluista yli 90 prosenttia on digitaalisia. Unionin tullikoodeksi edellyttää jäsenvaltioilta lähtökohtaisesti sähköistä toimintatapaa, jossa kaikki tulli- ja kauppatahtumat on käsiteltävä sähköisesti. Unionin tullilainsäädännön lisäksi Tullin toimintaympäristön kehittyminen lisää tarvetta digitalisoida loputkin palvelut ja tehostaa siten Tullin toimintaa.

Euroopan unioni on tulliliitto, jota koskeva sääntely kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Jäsenvaltioilla on lainsäädäntövaltaa vain siltä osin kuin asian ei voida katsoa kuuluvan unionin toimivaltaan tai sikäli kuin unionin lainsäädännössä nimenomaisesti valtuutetaan jäsenvaltio säättämään tietystä asiasta erikseen. Unionin tullilainsäädäntö on annettu pääasiassa eurooppaoikeudellisin asetuksin, jotka ovat välittömästi sovellettavaa oikeutta unionin jäsenvaltioissa.

Keskeisiä säädöksiä, joissa säädetään tavaroiden tulliselvitykseen ja -verotukseen sovellettavista menettelyistä, ovat unionin tullikoodeksista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 952/2013, jäljempänä *tullikoodeksi*, sekä sen nojalla annetut tullikoodeksin täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 2447/2015 ja delegoitu asetus (EU) N:o 2446/2015. Suomen kansallisessa tullilaissa (304/2016) säädetään unionin tullilainsäädännön sallimissa rajoissa joidakin täydentäviä ja täsmentäviä tavaroiden tulliselvitystä ja -verottamista koskevia säännöksiä. Voimassa olevassa tullilainsäädännössä ei ole asioiden automaattista ratkaisemista koskevia säännöksiä.

Tavaroiden tulliselvittämiseen liittyvät ilmoitukset annetaan Tullille pääasiassa joko sähköisinä järjestelmien välisinä sanomina tai Tullin sähköisessä asiointipalvelussa internetin välityksellä. Tulli käsittelee vuosittain koneellisesti tulliselvitysjärjestelmässä yhteensä noin 5,6 miljoonaa ennako-, saapumis-, esittämis- ja tulli-ilmoitusta. Tulli ratkaisee niistä automaattisesti vain tulli-ilmoitusten perusteella annettavat tavaroiden luovuttamista ja tullausta koskevat päätökset. Esimerkiksi tuonnin ennakoilmoitukset ja tavaroiden esittämisilmoitukset ovat luonteeltaan valvonnallisia ilmoituksia eikä niihin anneta erillistä päätöstä. Automaattiset ratkaisut toteutetaan tulliselvitysjärjestelmään sisältyvillä käsittelysäännöillä. Käsittelysäännöillä kuvataan asioiden valitseminen automaattisesti ratkaistavaksi ja se, miten asia ratkaistaan.

Tulli-ilmoitusten oikeellisuuden valvomiseksi tulliselvitysjärjestelmä valikoi ilmoituksia virkailijäkäsittelyyn järjestelmään ennalta määriteltyjen riskiperusteisten käsittelysääntöjen tai satunnaisotannan perusteella. Tulli-ilmoituksista keskimäärin 6,3 prosenttia valikoituu virkailijäkäsittelyyn. Kyse voi olla esimerkiksi tavaralle ilmoitetun tullinimikkeen, arvon tai alkuperän tarkastamisesta. Joissakin tapauksissa ilmoitus valikoituu ilmoitustietojen perusteella virkailijäkäsittelyyn myös sen vuoksi, että jonkin ilmoituksessa olevan tiedon tarkistamista ei ole vielä automatisoitu. Tällöin kyse on joko joidenkin ilmoitettujen seikkojen todentamisesta, kuten alkuperätodistuksen tai toisen viranomaisen järjestelmään merkityn luvan olemassaolon tarkastamisesta taikka sen varmistamisesta, että ilmoitettu tavara kuuluu sille ilmoitettuun kiintiöön ja että sitä koskeva merkintä tulee tehdä samalla toisen viranomaisen tietojärjestelmään.

Virkailija tutkii virkailijäkäsittelyyn valikoituneen tulli-ilmoituksen järjestelmään sisältyvän käsittelysäännön edellyttämässä laajuudessa. Se ei kuitenkaan rajoita virkailijaa tarkastelemasta käsittelyyn valikoidun ilmoituksen tietoja harkintansa mukaan myös muilta osin. Jos hän pitää

annettuja ilmoitustietoja tarkasteleмиensa asioiden osalta oikeina, hän palauttaa ilmoituksen sellaisenaan järjestelmän käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi. Jos asiaa ei voida ratkaista tulli-ilmoituksessa annettujen tietojen mukaisesti, virkailija ratkaisee asian ja tekee päätöksen.

Vuonna 2021 Tulli ratkaisi automaattisesti yli 99 prosenttia tulli-ilmoitusten perusteella tehtävistä tavaroiden luovutus- ja tullauspäätöksistä, joita tehtiin yhteensä noin 3,3 miljoonaa.

2.2.3 Liikenne- ja viestintävirastossa käytössä olevat automaattioratkaisut

Liikenne- ja viestintävirasto toimii veronkantajana, kun kyse on ajoneuvoverolaissa (1281/2003) säädetyistä ajoneuvoverotuksesta, autoverolaissa (777/2020) tarkoitetusta ajoneuvon ensimmäisen rekisteröinnin jälkeen ajoneuvon rakenteen, käyttötarkoituksen tai omistuksen muutoksen myötä toimitettavasta autoverotuksesta sekä polttoainemaksulaissa (1280/2003) säädetyin polttoainemaksun kantamisesta.

Liikenne- ja viestintävirasto hyödyntää ajoneuvoverotuksessa automaatiota siltä osin kuin kyse on ajoneuvoveron määräämisestä, eräiden hallinnollisten seuraamusten määräämisestä sekä eräistä verotuksen toimittamista koskevien päätösten antamisesta. Oikaisuvaatimuksia ei ratkaista automaattisesti. Ajoneuvoverolaissa ei ole automaattisesta päätöksenteosta säännöksiä lukuun ottamatta sähköistä allekirjoitusta.

Ajoneuvovero on päiväkohtainen vero, joka maksuunpannaan etukäteen 12 kuukauden pituiselta verokaudelta. Ajoneuvoverotuksen toimittaminen on luonteeltaan massaluonteista ja sisältää vain yksittäisissä tilanteissa tapauskohtaista harkintaa, sillä verotus perustuu ajoneuvolaissa (82/2021) tarkoitettuun liikenneasioiden rekisteriin merkittyihin tietoihin. Liikenne- ja viestintäviraston ylläpitämän liikenneasioiden rekisterin muutostapahtumat vaikuttavat verotukseen. Ajoneuvoveron maksuunpano toteutetaan pääasiassa automaatiolla, jossa liikenneasioiden rekisteriin ilmoitettujen tietojen perusteella verovelvolliselle tehdään maksuunpanopäätös.

Ajoneuvoveroa palautetaan eräissä tapauksissa sekä viranomaisaloitteisesti että verovelvollisen tekemän hakemuksen perusteella. Palautustapaukset koskevat ajoneuvon liikennekäytöstä poisoton ajalta etukäteen maksettua ajoneuvoveroa, verovelvollisen vaihtumista, rekisteritietojen muuttamista sekä ajoneuvoveron verovelvollisuudesta vapautumista esimerkiksi vammaisuuden perusteella. Palautus perustuu lähtökohtaisesti liikenneasioiden rekisterin kautta tulevaan tietoon palautusperusteesta.

Suurin osa ajoneuvoveron palautuksista syntyy tapauksissa, joissa verovelvolliselle on määrätty myös muuta maksuunpantavaa veroa. Tällaisissa tilanteissa Liikenne- ja viestintävirasto ajoneuvoverolain nojalla siirtää palautuksen verovelvollista kuulematta maksuunpantavan veron suoritukseksi. Siirto tehdään, vaikka vero ei ole erääntynyt. Päätös veron siirtämisestä tehdään automaatiolla, ja palautettavan määrän siirrosta ja käyttämisestä veron suoritukseksi ilmoitetaan verovelvolliselle seuraavassa verotuspäätöksessä.

Muut palautuspäätökset tehdään joko manuaalisesti virkailijatyönä tai automaattisesti riippuen siitä, mitä asiaa palautus koskee sekä tekeekö verovelvollinen palautushakemuksen ja mitä asiointikanavaa käyttäen. Verovelvollinen voi tehdä palautushakemuksen Liikenne- ja viestintäviraston ylläpitämässä sähköisessä asiointipalvelussa taikka puhelimitse tai kirjallisesti Liikenne- ja viestintävirastolle. Sähköisesti saapuneet palautushakemukset käsitellään lähtökohtaisesti automaatiolla, kun taas muut kuin sähköisesti saapuneet palautushakemukset käsitellään manuaalisesti virkailijatyönä järjestelmäteknisistä syistä. Jos palautusperuste ajoneuvolain nojalla on syntynyt mutta verovelvollinen ei ole hakenut palautusta omalla hakemuksellaan viimeistään 12 kuukauden kuluttua palautusperusteen syntymisestä, tehdään palautuspäätös automaatiolla.

Liikenne- ja viestintäviraston tavoitteena on tulevaisuudessa jatkaa päätöksenteon automatisointia edellä mainituissa virkailijatyönä tehtävissä päätöksissä.

Lisäksi ajoneuvoverolaissa säädetään muun muassa verovelvollisuuden siirtämisestä ja ajoneuvoveron eräisyysvalinnasta eli veron jakamisesta osamaksueiin. Kyseiset asiat on katsottu ilmoitusasioiksi, jotka voivat vaikuttaa verotuspäätökseen mutta joista ei tehdä erillistä päätöstä.

Ajoneuvoveropäätöksiä annetaan vuosittain noin 7,5 miljoonaa kappaletta. Automaatiossa tehtäviä veron siirtopäätöksiä tehdään 3 miljoonaa kappaletta ja muita palautuspäätöksiä noin 180 000 kappaletta. Käsiteltävien asioiden lukumäärän vuoksi automaation laajamittainen hyödyntäminen ajoneuvoverotuksen tietojen käsittelyssä ja päätöksenteossa on välttämätöntä. Ilman automaatiota verotusta ei voitaisi toimittaa ja asioita ratkaista laissa säädettyissä määräajoissa tai hyvän hallinnon edellyttämässä kohtuullisessa ajassa lisäämättä henkilöstöresursseja.

Liikenne- ja viestintäviraston toimittama autoverotus on pienimuotoista ja tapaukset usein tulokinnanvaraisia. Tästä johtuen autoverotuksen menettelyjä ei ole automatisoitu, eikä niiden automatisointia voi pitää asian luonteen vuoksi tarkoituksenmukaisena. Vastaavasti Liikenne- ja viestintäviraston kantamaa polttoainemaksua ei käsitellä automaatiossa, vaan tapaukset käsitellään aina virkailijatyönä.

2.2.4 Rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset

Verohallinto

Verotusmenettelyn rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia ovat myöhästymismaksu, veronkorotus ja laiminlyöntimaksu. Seuraamus määrätään verovelvolliselle, sivulliselle tiedonantovelvolliselle tai muulle ilmoitusvelvolliselle ilmoittamisvelvollisuuden tai tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin johdosta. Seuraamusten määräämisperusteista ja suuruudesta säädetään verotusmenettelystä annetussa laissa (1558/1995), jäljempänä *verotusmenettelylaki*, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetussa laissa (768/2016), jäljempänä *oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylaki*, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetussa laissa (627/1978), tulotietojärjestelmästä annetussa laissa (53/2018), perintö- ja lahjaverolaissa (378/1940), varainsiirtoverolaissa (931/1996), kiinteistöverolaissa (654/1992), autoverolaissa ja valmisteverotuslaissa (182/2010). Lisäksi muissa verolaeissa on viittaussäännöksiä, joiden perusteella seuraamusten määräämiseen sovelletaan verotusmenettelylakia tai oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylakia.

Verohallinnon toimivaltaan kuuluvien verojen seuraamusjärjestelmä on uudistettu hallituksen esitysten HE 29/2016 vp, HE 97/2017 vp ja HE 54/2020 vp perusteella hyväksytyillä laeilla. Lakimuutosten johdosta ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä määrättävät seuraamukset ovat aiempaa yhtenäisemmät ja kaavamaisemmat ja seuraamusten määräämiseen liittyvää viranomaisharkintaa on vähennetty. Myöhästymismaksujen ja osin myös veronkorotusten määräämisperusteet ja suuruus on säädetty laissa täsmällisesti ja kaavamaisesti. Myöhästymismaksu määrätään, jos veroilmoitus on annettu säädetyn määräpäivän jälkeen. Esimerkiksi oma-aloitteisten verojen veroilmoituksen myöhästymismaksu on kaavamainen. Myöhästymismaksun määrä on kolme euroa jokaiselta veroilmoituksen antamisen määräpäivää seuraavalta päivältä ilmoituksen antamisajankohtaan saakka, kuitenkin enintään 135 euroa. Jos ilmoitus annetaan yli 45 päivää ilmoituksen antamisen määräpäivän jälkeen, myöhästymismaksun määrä on kuitenkin edellä mainittu määrä lisätyn kahdella prosentilla myöhässä ilmoitetun maksettavan veron määrästä. Veronkorotus määrätään, jos veron tai tulon ilmoittamisvelvollisuus on laiminlyöty

ja veronkorotus on laissa säädetty prosentti lisää määrättävästä verosta tai lisätystä tulosta. Seuraamusten määrääminen ei lähtökohtaisesti edellytä subjektiivisten seikkojen, kuten ilmoitusvelvollisen tuottamuksen, ja muiden tapauskohtaisten seikkojen arviointia.

Eräille veronkorotuksille ja laiminlyöntimaksuille on säädetty laissa euromääräinen enimmäismäärä, jonka asettamisrajoissa seuraamus määrätään, tai useampia enimmäismääriä vakavuusasteeltaan erilaisia laiminlyöntejä varten. Verohallinnolla on lukumääräisesti yleisimmissä seuraamuksissa vakiintuneet ja yhtenäiset ratkaisukäytännöt, joiden mukaisesti seuraamus määrätään, jos seuraamuksen määräämiseen vaikuttavaa muuta selvitystä ei ole käytettävissä. Muu selvitys voi lähinnä olla verovelvollisen esittämä selvitys ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntiin johtaneista syistä. Seuraamusten ratkaisukäytännöt ilmenevät usein Verohallinnon verotuksen yhtenäistämiseksi antamista ohjeista. Seuraamus määräytyy tyypillisesti esimerkiksi veroilmoituksen myöhästymisajan pituuden perusteella tai sen tietojen lukumäärän taikka euromääräisen arvon perusteella, jota ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti koskee. Lain ja Verohallinnon ratkaisukäytännön mukaiset käsittelysäännöt seuraamuksen määräämiseksi ovat tällöin ohjelmoitavissa tietojärjestelmään, joka määrää seuraamuksen automaattisesti, ellei tapaus valikoidu virkailijakäsittelyyn.

Verovelvolliselle varataan myöhästymismaksuja koskevin poikkeuksin tilaisuus tulla kuulluksi ennen seuraamuksen määräämistä. Jos verovelvollinen esittää vapaamuotoista tai muuta virkailijakäsittelyä edellyttävää selvitystä, virkailija tutkii selvityksen ja päättää seuraamuksen määräämisestä. Seuraamuksen määräämisestä annetaan perusteltu päätös, ja verovelvollinen voi vaatia päätökseen oikaisua.

Suuri osa verotusmenettelyssä määrättävistä seuraamuksista on sellaisia olennaisilta piirteiltään samanlaisina toistuvia ja saman säännön mukaisesti ratkaistavia asioita, jotka hallintolakiin ehdotetun yleislainsäädännön pääperiaatteen mukaan voitaisiin ratkaista automaattisesti. Koska seuraamussäännökset ja -käytännöt ovat kaavamaisia, lopputulokseen ei lähtökohtaisesti vaikuta, määrääkö seuraamuksen virkailija vai määrätäänkö se automaattiossa. Silloin kun verovelvollista on kuultava ja tämä esittää vapaamuotoista selvitystä, virkailija tutkii selvityksen ja päättää seuraamuksen määräämisestä. Kuulemismenettely, oikeus saada perusteltu päätös ja mahdollisuus vaatia oikaisua seuraamuksen määräämiseen ovat oikeussuojakeinoja ja suojatoimia. Seuraamukset voidaan määrätä automaattiossa verovelvollisen oikeusturvaa vaarantamatta. Seuraamuksia määrätään verotuksessa lukumääräisesti erittäin paljon. Verotusmenettelyn tehokkuuden ja verotuksen toimeenpanon turvaamiseksi on välttämätöntä, että massaluonteiset seuraamukset voidaan määrätä automaattiossa.

Liikenne- ja viestintävirasto

Ajoneuvoverotuksessa rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia ovat veronkorotus ja lisävero. Seuraamusten määräämisperusteista ja suuruudesta säädetään ajoneuvoverolaissa. Ajoneuvoverolaissa säädetään myös ajoneuvoverorikkomuksesta. Lisäksi ajoneuvoverotuksessa voidaan myös määrätä eräin perustein ajoneuvolain mukaista liikennevirhemaksua. Näistä seuraamuksista Liikenne- ja viestintävirastolla on toimivalta määrätä veronkorotuksia ja lisäveroa.

Ajoneuvoverolain mukaan veronkorotus määrätään, jos verovelvollinen on laiminlyönyt omistusoikeuden siirtymistä koskevan rekisteri-ilmoituksen eikä rekisteriin ole merkitty uutta omistajaa. Veronkorotus määrätään, ellei verovelvollinen ensimmäisen maksuunpanon yhteydessä annetun kehotuksen myötä täytä ilmoitusvelvollisuuttaan. Ensimmäisen verokauden maksuunpanon yhteydessä maksuunpannaan seuraavan verokauden vero enintään 50 prosentilla korotettuna ja seuraavilta verokausilta vero enintään 100 prosentilla korotettuna.

Ajoneuvoverolain mukaan veronkorotus määrätään myös silloin, jos verovelvollinen on ilman pätevää syytä antanut asiakirjan tai muun tiedon puutteellisena, erehdyttävänä tai vääränä ja menettely on ollut omiaan aiheuttamaan sen, että verovelvolliselle olisi voinut jäädä veroa maksuunpanematta tai veroa olisi palautettu liikaa. Veronkorotus on tällöin vähintään 100 euroa mutta enintään 2 000 euroa. Lisäksi jos ajoneuvo on toimittamatta jätetyn taikka puutteellisen tai tiedoiltaan väärän ilmoituksen tai muun tiedon tai asiakirjan johdosta jäänyt kokonaan tai osaksi verottamatta tai veroa on aiheuttomasti palautettu, Liikenne- ja viestintävirasto voi korottaa jälkiverotuksena maksuunpantavaa veroa enintään kolminkertaiseksi, jos verovelvollisen menettelyä veron välttämiseksi voidaan pitää törkeänä.

Ajoneuvoverolain mukaan korotuksen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon menettelyn moitittavuus, toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat seikat. Veronkorotus tulisi siis lain perusteella määrätä tapauskohtaisen harkinnan perusteella.

Ajoneuvon omistusoikeuden siirtymistä koskevan rekisteri-ilmoituksen laiminlyönnistä määrättävä veronkorotus eroaa luonteeltaan muissa verolajeissa sovellettavista veronkorotuksista, sillä kyseessä on enemmän rekisteri-ilmoituksen tekemiseen kannustava viivästysmaksu kuin verotusta tai veroilmoittamisen laiminlyöntiä koskeva veronkorotus. Myös ajoneuvoverolain hallituksen esityksen HE 111/2003 veronkorotusta koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan veronkorotus rekisteröinnin laiminlyöntitilanteissa oli ensisijaisesti tarpeellista, jotta ajoneuvorekisterin tiedot pysyisivät mahdollisimman hyvin ajan tasalla ja luotettavina. Yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan omistusoikeuden siirtymistä koskevan ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnin voitiin katsoa vastaavan yleisessä verotusmenettelyssä tavallaan veroilmoituksen laiminlyöntiä, jolloin veron korottaminen olisi yleisen verotusmenettelyn mukaista ja perusteltua.

Veronkorotuksen määräämiseen omistusoikeuden siirtymistä koskevan rekisteri-ilmoituksen laiminlyönnin perusteella liittyy myös kaksoisrangaistavuuden kieltö, sillä samasta teosta on vuodesta 2020 alkaen määrätty liikennevalvonnan yhteydessä ajoneuvolaissa tarkoitettu liikennevirhemaksu ja tätä ennen kumotussa tieliikennelaissa (267/1981) tarkoitettu rikesakko. Seuraamusten etusijasta ei säädetä. Epäselvässä tilanteessa Liikenne- ja viestintävirasto on soveltanut veronkorotuksen määräämisessä käytäntöä, jossa kaikki veronkorotukset palautetaan verovelvolliselle sen jälkeen, kun tämä rekisteröi ajoneuvon liikenneasioiden rekisteriin. Käytännön taustalla on ollut tavoite varmistaa verovelvollisyyden osalta, ettei samasta teosta määrätä kahta eri rangaistusta. Käytäntö ei kuitenkaan perustu lainsäädäntöön. Päätökset veronkorotuksen määräämisestä tehdään ajoneuvoveroa koskevan päätöksen yhteydessä verovelvollista kuulematta. Sekä päätös että Liikenne- ja viestintäviraston käytäntöön perustuva palautus toteutetaan automaatiassa.

Veronkorotuksia omistusoikeuden siirtymisen ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä määrätään vuosittain noin 100 000 kappaletta. Euromääräisesti veronkorotuksia määrätään yhteensä noin xx euroa. Vastaava määrä palautetaan verovelvollisille. Kun otetaan huomioon liikennevalvonnassa rekisteröinnin laiminlyönnistä määrättävä virhemaksu ja Liikenne- ja viestintäviraston veron palauttamista koskeva käytäntö, veronkorotuksen kannustevaikutus on nykyisin vähämerkityksellinen. Muita veronkorotuksia Liikenne- ja viestintävirasto määrää vain vähäisesti.

Ajoneuvoverolain mukaan verovelvolliselle määrätään ajoneuvoveron lisävero, jos liikenteessä käytetään rekisteröimätöntä tai liikennekäytöstä poistettua ajoneuvoa eikä kyseessä ole laissa erikseen säädetty poikkeustapaus. Lisäveron määräämisperusteet ja suuruus on säädetty kaava-

maisesti ajoneuvoverolaissa. Lisäveron määrä on ajoneuvosta 12 kuukauden mittaiselta ajanjaksolta laskettava ajoneuvovero viisinkertaisena, kuitenkin vähintään 1 000 euroa. Ennen lisäveron määräämistä verovelvolliselle varataan tilaisuus tulla kuulluksi.

Päätös lisäveron määräämisestä tehdään osittaisesti automaattiossa. Jos verovelvollinen ei vastaa hänelle lähetettyyn kuulemiskirjeeseen, tehdään päätös lisäverosta automaattiossa. Jos verovelvollinen vastaa kuulemiskirjeeseen, valikoituu asia virkailijan käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi.

Ajoneuvoveron lisäveroa määrätään vuosittain noin 2500 tapauksessa, yhteensä xx euroa.

Liikenne- ja viestintäviraston toimittamaa autoverotusta ja polttoainemaksun määräämistä koskevat rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamusmaksut ovat vähäisiä ja ne ratkaistaan aina tapauskohtaisesti virkailijatyönä.

2.2.5 Oikaisuvaatimukset

Verohallinnon tekemiin verotuspäätöksiin ja muihin päätöksiin haetaan muutosta eräin poikkeuksin oikaisuvaatimuksella verotuksen oikaisulautakunnalta. Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään verotusmenettelylaissa, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylaissa ja eräissä muissa verolaeissa.

Verotuksen oikaisulautakunta voi hyväksyä tai hylätä oikaisuvaatimuksen taikka jättää sen tutkimatta. Verotuksen oikaisulautakunta voi myös kumota päätöksen ja palauttaa asian Verohallinnolle uudelleen käsiteltäväksi uuden selvityksen tai menettelyvirheen vuoksi. Verohallinto voi ratkaista verovelvollisen oikaisuvaatimuksen siltä osin kuin verovelvollisen vaatimus hyväksytään. Verohallinto voi verotusmenettelylain mukaan lisäksi kumota verotuksen ja toimittaa sen uudelleen, jos verotus on toimitettu arvioimalla ja verovelvollinen vaatii oikaisua verotukseen antamalla verotuksen päättymisen jälkeen veroilmoituksen.

Oikaisuvaatimuksella voidaan vaatia muutosta Verohallinnon tutkimaan asiaan, kuten hylättyyn vähennysvaatimukseen tai hakijalle kielteiseen rekisteröintiratkaisuun. Muutosta voidaan vaatia esimerkiksi uuden näytön tai muun selvityksen perusteella taikka sillä perusteella, että veroviranomainen on tulkinnut lakia tai tapauksen tosiseikkoja virheellisesti.

Verovelvollinen voi esittää oikaisuvaatimuksessa myös sellaisia verotukseen kohdistuvia uusia vaatimuksia tai täydentäviä tietoja, joita ei ole käsitelty aikaisemmassa vaiheessa. Varsinkin henkilöasiakkaiden tuloverotuksessa on tavanomaista, että verovelvollinen esittää verovuoden verotuksen päätyttyä vähennysvaatimuksia, joita hän ei ole huomannut ilmoittaa veroilmoituksessaan ja joita ei sen vuoksi ole tosiasiaa käsitelty verovuodelta toimitussa verotuksessa. Tällaiset uudet vaatimukset käsitellään nykyisin täydentävää verotuspäätöstä koskevassa menettelyssä. Tuloverotuksen lisäksi täydentävä verotuspäätös on käytössä tonnistoverotuksessa, kiinteistöverotuksessa ja autoverotuksessa. Muissa verolajeissa ei tehdä täydentävää verotuspäätöstä, vaan vaatimus ratkaistaan oikaisuvaatimukseen annettavalla päätöksellä, ellei muusta menettelystä ole säädetty.

Verotusmenettelylain mukaan Verohallinto tekee täydentävän verotuspäätöksen, jos verovelvollinen ilmoittaa oikaisuvaatimuksella tulon, vähennyksen tai muun verotukseen vaikuttavan tiedon, jota tämä ei ole aikaisemmin ilmoittanut tai johon verotuspäätös ei ole muutoin perustunut. Uusi tieto voi olla esimerkiksi matkakuluvähennys, jota verovelvollinen vaatii vasta verovuoden säännönmukaisen verotuksen päättymisen jälkeen. Verovelvollisen vaatimusta ei ratkaista tällöin oikaisuvaatimukseen annettavalla päätöksellä, vaan Verohallinto toimittaa vero-

tuksen tältä osin ja tekee asiassa verovuoden verotusta täydentävän verotuspäätöksen. Verovelvollisen ilmoittama uusi vaatimus tai tieto käsitellään samalla tavalla kuin jos se olisi esitetty jo veroilmoituksessa eli noudattaen verotuksen toimittamista koskevia yleisiä periaatteita. Täydentävä verotuspäätös tehdään muutoin noudattaen mitä verotuksen oikaisusta verovelvollisen hyväksi ja vahingoksi on säädetty. Oikaisuvaatimuksen tutkimatta jättämisestä ei tehdä eri päätöstä. Täydentävään verotuspäätökseen haetaan muutosta oikaisuvaatimuksella. Verotusmenettelylain säännöksiä täydentävästä verotuspäätöksestä sovelletaan tuloverotuksen lisäksi tonnitoverotuksessa ja kiinteistöverotuksessa. Täydentävä verotuspäätös voidaan tehdä myös autoverotuksessa.

Täydentävää verotuspäätöstä koskeva asia tulee vireille verovelvollisen tekemällä oikaisuvaatimuksella. Verohallinto tutkii, onko kyseessä uusi vaatimus vai ei, ja ohjaa sen käsiteltäväksi oikeassa menettelyssä eli joko täydentävää verotuspäätöstä koskevana asiana tai oikaisuvaatimuksena. Käsitelytapa voidaan ratkaista myös automaatiassa, jos verovelvollisen verotustietojen perusteella voidaan todeta ohjelmallisesti, että kyseessä on uusi vaatimus. Tällöin myös täydentävä verotuspäätös voidaan tehdä automaatiassa, jos asia ei nouse valikointisääntöjen perusteella virkailijakäsittelyyn.

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Vaatimukset ja perustelut voidaan esittää vapaamuotoisesti tai oikaisuvaatimuslomakkeella. Oikaisuvaatimus voidaan tehdä paperilla tai Verohallinnon sähköisessä asiakaspalvelussa (OmaVero). Esimerkiksi henkilöasiakkaiden tuloverotuksessa oikaisuvaatimus voidaan tehdä antamalla uudet tulo- ja vähennystiedot OmaVero-palvelussa tai lomakkeella siten, että ne saadaan rakenteiseen muotoon Verohallinnon tietojärjestelmään. Tämä mahdollistaa täydentävän verotuspäätöksen tekemisen automaattisesti.

Oikaisuvaatimusten määrä on lisääntynyt huomattavasti erityisesti henkilöasiakkaiden tuloverotuksessa. Syitä tähän ovat muun muassa mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus sähköisesti ja oikaisuvaatimuksella ensi kertaa esitettyjen vähennysvaatimusten lisääntyminen, mikä johtunee osaksi verovuodesta 2018 käyttöön otetusta verotuksen varhennetusta valmistumisesta. Oikaisuvaatimusten virkailijakäsittely on usein työlästä. Oikaisuvaatimusten lisääntyminen on johtanut siihen, että verovelvollinen ei aina saa päätöstä kohtuullisessa ajassa, jona on normaalisti pidettävä kuutta kuukautta oikaisuvaatimuksen vireille tulosta. Tammi-helmikuussa 2022 ratkaistuja oikaisuvaatimuksia koskevien tietojen mukaan esimerkiksi henkilöasiakkaiden tuloverotuksessa 61 prosenttia oikaisuvaatimuksista ratkaistiin 6 kuukauden kuluessa ja kaikkiaan 85 prosenttia 12 kuukauden kuluessa oikaisuvaatimuksen tekemisestä. Yhteisöasiakkaiden tuloverotuksessa 9 prosenttia oikaisuvaatimuksista ratkaistiin 6 kuukauden kuluessa ja kaikkiaan 80 prosenttia 12 kuukauden kuluessa oikaisuvaatimuksen tekemisestä. Kiinteistöverotuksessa 5 prosenttia oikaisuvaatimuksista ratkaistiin 6 kuukauden kuluessa ja kaikkiaan 65 prosenttia 12 kuukauden kuluessa oikaisuvaatimuksen tekemisestä.

Oikaisuvaatimukset käsitellään nykyisin virkailijatyönä lukuun ottamatta osaa vaatimuksista, joiden johdosta tehdään täydentävä verotuspäätös. Kaikkien oikaisuvaatimusten käsittelyä ei olekaan mahdollista automatisoida, koska lain mukaisen ratkaisun tekeminen edellyttää usein virkailijan suorittamaa selvityksen arviointia. Osa oikaisuvaatimuksista olisi kuitenkin mahdollista käsitellä ja ratkaista automaatiassa verovelvollisen oikaisuvaatimuksessa ilmoittamien tietojen perusteella. Mahdollisuus ratkaista osa oikaisuvaatimuksista automaattisesti loisi osaltaan edellytyksiä käsittelyaikojen lyhentämiselle jatkossa.

Myös Tullin kaikkiin päätöksiin, joihin ei ole erikseen säädetty muutoksenhakukieltoa, haetaan ensivaiheessa muutosta oikaisuvaatimuksella. Muutoksenhaun kaksivaiheisuudesta säädetään tullikoodeksin 44 artiklassa. Sen 2 kohdan mukaan muutosta voi hakea ensivaiheessa tulliviranomaisilta tai jäsenvaltioiden tähän tarkoitukseen nimeämältä oikeusviranomaiselta tai muulta

toimielimeltä ja toisessa vaiheessa korkeammalta riippumattomalta toimielimeltä, joka voi olla oikeusviranomainen tai vastaava erikoistunut toimielin, jäsenvaltiossa voimassa olevien säännösten mukaisesti. Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään tullilaissa.

Tullilain 88 §:n mukaan Tullin päätökseen saa vaatia oikaisua Tullilta. Myös tullikoodeksin 116 artiklan 1 kohdan a alakohtaan perustuvaa tuonti- tai vientitullien palauttamista tai peruuttamista koskevaa hakemusta pidetään oikaisuvaatimuksena.

Valtion puolesta oikeus vaatia oikaisua Tullin päätökseen on Tullin tulliasiamiehellä. Tulliasiamies voi vaatia oikaisua vain silloin, kun hän katsoo, että se on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa taikka verotus- tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi tarpeen, tai asian ollessa taloudellisesti merkittävä tai jos valtion oikeudenvallvonta muutoin sitä edellyttää.

Määräaika oikaisuvaatimuksen tekemiselle muussa tullin määräämistä, tullin palauttamista tai tullin peruuttamista koskevassa asiassa kuin haettaessa muutosta koodeksin 116 artiklan 1 kohdan a alakohtaan perusteella on kolme vuotta tullivelan tiedoksisaannista, kuitenkin aina vähintään 60 päivää tullin palauttamista tai peruuttamista koskevan päätöksen tiedoksisaannista. Määräaika muussa kuin tullin määräämistä, tullin palauttamista tai tullin peruuttamista koskevassa asiassa on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Tulliasiamiehen määräaika on 30 päivää päätöksen tekemisestä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava määräajassa Tullille. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä. Vasta oikaisuvaatimukseen annettuun Tullin päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Tullissa käsitellään vuosittain noin 14 000 oikaisuvaatimusta.

2.2.6 Muita automaattisesti ratkaistavia asioita

Verohallinto voi verotusmenettelylain mukaan yksittäistapauksessa esitetystä pyynnöstä pidentää veroilmoituksen, muun ilmoituksen ja tietojen antamisaikaa. Verohallinto voi myös perintökaaren mukaan pidentää perunkirjoituksen toimittamisaikaa. Verohallinnon pidentämisasiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta. Suuri osa pidentämispyyntöistä on mahdollista käsitellä automaattiossa. Hallintolakiin ehdotetun sääntelyn mukaan Verohallinto ei voisi tehdä luonnolliseen henkilön pyyntöön muuta kuin hyväksyvää päätöstä automaattiossa, koska oikaisuvaatimusmahdollisuutta ei ole.

Ennakkoperintälain (1118/1996) mukaan Verohallinto voi määrätä verovelvolliselle ennakkopidätysprosentin ja ennakonkannossa suoritettavan veron verovelvollista kuulematta. Verohallinto laskee ja lähettää verovelvollisille viran puolesta ns. perusverokortit ja -ennakot verovuoden ennakkoperintää varten. Verohallinnon päätökseen ei voi hakea suoraan muutosta, vaan verovelvollisen on ensin pyydetävä ennakkopidätysprosentin tai ennakkoveron uudelleen määräämistä ja vasta tähän pyyntöön annetusta päätöksestä voi tehdä oikaisuvaatimuksen siltä osin kuin verovelvollisen vaatimusta ei ole hyväksytty. Hallintolakiin ehdotetun sääntelyn mukaan olisi epävarmaa, voisiko Verohallinto tehdä luonnollisen henkilön perusverokortteja ja -ennakoita koskevia päätöksiä automaattisesti, koska suoraa oikaisuvaatimusmahdollisuutta ei ole.

Veronkantolain (11/2018) mukaan Verohallinto voi verojen perimiseksi ryhtyä verojen maksujärjestelyyn, jos verovelvollisen veronmaksukyky on tilapäisesti alentunut elatusvelvollisuuden, työttömyyden, sairauden tai heikentyneen maksuvalmiuden taikka muun erityisen syyn vuoksi. Maksujärjestelyllä verovelvollinen saa veroille maksuaikaa, eikä niitä lähetetä ulosottoon perittäväksi. Verohallinnon maksujärjestelyssä noudatettavasta menettelystä antaman päätöksen

mukaan maksujärjestelyyn ei ryhdytä esimerkiksi silloin, kun verovelvollisella on ulosotossa perittävänä veroja, verovastuisiin perustuvia verovelkoja tai muita Verohallinnon saatavia taikka aikaisemmin tehtyyn maksujärjestelyyn sisältyneitä veroja edelleen maksamatta tai verovelvollinen on laiminlyönyt verotusta koskevan ilmoittamisvelvollisuuden. Maksujärjestely raukeaa, jos verovelvollinen ei suorita maksuja maksuaikataulun mukaisesti, verovelvolliselle syntyy uutta maksujärjestelyn ulkopuolista verovelkaa tai jos verovelvollinen laiminlyö verotusta koskevan ilmoittamisvelvollisuuden.

Maksujärjestelyyn ryhtyminen perustuu Verohallinnon eri perintäkeinojen käytön välillä tekemään tarkoituksenmukaisuusharkintaan, eikä maksujärjestelystä tehdä hallintopäätöstä, johon verovelvollinen voisi hakea muutosta. Suuri osa Verohallinnolle tehdyistä maksujärjestelypyynnöistä on mahdollista käsitellä ja ratkaista automaatiassa maksujärjestelyn myöntämisen edellytyksiin ja esteisiin perustuvien sääntöjen perusteella. Hallintolakiin ehdotetun sääntelyn mukaan luonnollisen henkilön maksujärjestelypyyntöön ei kuitenkaan voitaisi antaa muuta kuin hyväksyvää päätöstä automaatiassa, koska oikaisuvaatimusmahdollisuutta ei ole.

Verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain mukaan muutoksenhakuviranomaisen, joka käsittelee verotusta tai ennakkoperintää koskevaa oikaisuvaatimusta, tulee kieltää veron ulosotto tai määrätä se keskeytettäväksi (keskeytysmääräys), jollei oikaisuvaatimus ole ilmeisen aiheeton. Keskeytysasiassa tehtyyn ratkaisuun ei saa hakea erikseen muutosta. Osa Verohallinnolle tehdyistä veron täytäntöönpanon keskeytyspyynnöistä on mahdollista käsitellä ja ratkaista automaatiassa. Hallintolakiin ehdotetun sääntelyn mukaan luonnollisen henkilön täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevaan pyyntöön ei kuitenkaan voitaisi antaa muuta kuin hyväksyvää päätöstä automaatiassa, koska oikaisuvaatimusmahdollisuutta ei ole.

2.2.7 Myöhästymismaksumenettely oma-aloitteisessa verotuksessa

Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain mukaan Verohallinto määrää verovelvollisen maksettavaksi myöhästymismaksun, jos veroilmoitus annetaan säädetyn ajankohdan jälkeen. Myöhästymismaksun määrä on kolme euroa jokaiselta veroilmoituksen antamisen määräpäivää seuraavalta päivältä ilmoituksen antamisajankohtaan saakka, kuitenkin enintään 135 euroa. Jos ilmoitus annetaan yli 45 päivää ilmoituksen antamisen määräpäivän jälkeen, myöhästymismaksun määrä on kuitenkin edellä mainittu määrä lisätyn kahdella prosentilla myöhässä ilmoitetun maksettavan veron määrästä. Verokaudelta annettavan oikaisuilmoituksen perusteella määrättävän myöhästymismaksun määrä on kuitenkin kaksi prosenttia myöhässä ilmoitetun maksettavan veron määrästä. Jos oikaisuilmoitus annetaan enintään 45 päivää ilmoituksen antamisen määräpäivän jälkeen, myöhästymismaksua ei kuitenkaan määrätä. Veron määrän perusteella määräytyvä myöhästymismaksu on verolajilta enintään 15 000 euroa verokaudessa.

Verovelvolliselle on varattava tilaisuus selvityksen antamiseen ennen myöhästymismaksun määräämistä, jos se on erityisestä syystä tarpeen. Kuulemiseen ei ole pääsääntöisesti tarvetta, koska myöhästymismaksun määräytymisperusteeseen ei sisälly Verohallinnon tapauskohtaista harkintaa ja laskentatapa on kaavamainen. Käytännössä verovelvollisia ei ole kuultu ennen myöhästymismaksun määräämistä.

Myöhästymismaksu voidaan jättää määräämättä, jos veroilmoituksen myöhässä antaminen johtuu yleisessä tietoverkossa tai Verohallinnon sähköisessä asiointipalvelussa olevasta toimintahäiriöstä. Lain esitöiden mukaan hallinnollisen yksinkertaisuuden vuoksi myöhästymismaksu voidaan jättää määräämättä, jos veroilmoituksen antaminen viivästyy etukäteen Verohallinnon tiedossa olevan yleisen tietoverkon häiriön tai Verohallinnon sähköisessä asiointipalvelussa olevan yleisen toimintahäiriön vuoksi. Veronkantolain mukaan Verohallinto voi jättää myöhästy-

mismaksun osaksi tai kokonaan perimättä, jos veroilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä, pätevästä syystä tai muusta erityisestä syystä. Ratkaisu myöhästymismaksun perimättä jättämisestä voidaan tehdä vasta sen jälkeen, kun myöhästymismaksu on määrätty. Myöhästymismaksun perimättä jättämisestä lähetetään erillinen päätös verovelvolliselle.

Verovelvollisesta riippumattomina syinä voidaan pitää esimerkiksi yleisen tietoverkon toimintahäiriötä tai muuta vastaavaa syytä. Myös Verohallinnon sähköisen asiointipalvelun toimintahäiriötä voidaan pitää säännöksessä tarkoitettuna syynä. Erityisenä syynä pidetään esimerkiksi verovelvollisen vahingossa tekemää lasku-, kirjoitus- tai ilmaisuerehdystä. Perimättä jättäminen voi tulla vireille joko asianosaisen pyynnöstä tai viranomaisaloitteisesti.

Perustuslakivaliokunta katsoi tulotietojärjestelmästä annetun lain eduskuntakäsittelyn yhteydessä, että mainitun lain myöhästymismaksun määräämättä jättämistä koskevaa säännöstä on välttämätöntä täydentää nimenomaisella säännöksellä myöhästymismaksun määräämättä jättämisestä kokonaan tai osittain esimerkiksi myöhästymisen vähäisyyden tai myöhästymiselle osoitetun pätevän syyn perusteella tai muutenkin, jos maksun määrääminen olisi erityisestä syystä kohtuutonta (PeVL 49/2017 vp s. 6). Perustuslakivaliokunta katsoi myös, että suorituksen maksajan kuulemisen osalta hallituksen esityksessä ei ollut esitetty sellaisia perusteluita, joiden johdosta nyt arvioitava, enimmäismäärältään verraten suuri rangaistuksenluonteinen rahamääräinen seuraamusmaksu olisi mahdollista määrätä pääsääntöisesti ilmoitusvelvollista kuulematta. Tulorekisterilakiin ehdotettua myöhästymismaksusäännöstä oli tämän johdosta muutettava siten, että ilmoitusvelvollisen kuuleminen määrättäessä 135 euron kiinteän enimmäismäärän ylittävää myöhästymismaksua muodostuu pääsäännöksi, josta sinänsä on mahdollista säätää erikseen poikkeuksia määrittelemällä poikkeamisen peruste yksityiskohtaisesti (muun muassa PeVL 58/2006 vp). Perustuslakivaliokunta piti tätä muutosta lainsäätämisyksityksensä.

Perustuslakivaliokunnan kannanottojen johdosta tulorekisterilakiin ehdotettua sääntelyä muutettiin eduskuntakäsittelyssä kuulemisen osalta siten, että suorituksen maksajalle on varattava tilaisuus selvityksen antamiseen ennen myöhästymismaksun määräämistä, ellei suorituksen maksajan kuuleminen ennen myöhästymismaksun määräämistä ole ilmeisen tarpeetonta. Jos myöhästymismaksua määrätään enintään 200 euroa, on tilaisuus selvityksen antamiseen varattava vain, jos se on erityisestä syystä tarpeen. Myöhästymismaksun määräämättä jättämisen perusteita muutettiin siten, että myöhästymismaksu jätetään määräämättä, jos ilmoituksen antaminen on viivästynyt suorituksen maksajasta riippumattomasta syystä tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy.

Valmisteverotusmenettelyn ja autoverotusmenettelyn uudistamista koskevan hallituksen esityksen HE 54/2020 vp käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunta katsoi, että oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain myöhästymismaksun määräämättä jättämistä koskevaa säännöstä tulee täydentää maininnoin seuraamuksen määräämättä jättämisestä kohtuuttomuuden perusteella (PeVL 21/2020 vp s. 4). Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain mukaista myöhästymismaksusääntelyä ei kuitenkaan muutettu hallituksen esityksen 54/2020 vp käsittelyn yhteydessä. Valtiovarainvaliokunta katsoi, ottaen huomioon myöhästymismaksua koskevan sääntelyn laaja-alaisuuden ja myöhästymismaksun laajan käyttöalan sekä automaattiseen päätöksentekoon liittyvän säädösvalmistelun, että sääntelyn muuttaminen ei ollut tarkoituksenmukaista tuossa yhteydessä. Valiokunta piti kuitenkin tärkeänä, että hallitus arvioi myöhästymismaksua koskevan sääntelyn uudistamistarpeet automaattiseen päätöksentekoon liittyvän säädösvalmistelun yhteydessä huomioiden perustuslakivaliokunnan lausunnossaan esittämät näkökohdat (VaVM 16/2020 vp s. 9–10).

Perustuslakivaliokunnan kannanottojen johdosta oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain mukaiseen myöhästymismaksuun liittyvä kuulemismenettely ja myöhästymismaksun määräämättä jättämisen edellytykset on arvioitava uudelleen. Kuuleminen on myös yksi suojatoimista ja oikeusturvan tae automaattisessa päätöksenteossa.

2.2.8 Rekisteröintiasiassa annettava päätös

Verohallinnon eri rekisteröintipäätösten antamista ja muutoksenhakua koskevat menettelyt poikkeavat toisistaan. Valmiste- ja autoverotuksessa rekisteröinnistä annetaan säännönmukaisesti muutoksenhakukelpoinen päätös. Arvonlisäverovelvolliseksi, ennakoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin rekisteröinneissä menettely on erilainen.

Rekisteröinti arvonlisäverovelvolliseksi

Liiketoiminnan harjoittajalla on yleensä velvollisuus rekisteröityä arvonlisäverovelvolliseksi.

Elinkeinonharjoittaja voidaan rekisteröidä arvonlisäverovelvolliseksi viranomaisen aloitteesta. Viranomaisaloitteisesta rekisteröinnistä ei säädetä erikseen, vaan tilanteisiin sovelletaan yleisiä rekisteröintiä koskevia lainkohtia. Yritys poistetaan rekisteristä yleensä sen tekemän lopettamisilmoituksen perusteella. Yritys voidaan poistaa arvonlisäverovelvollisten rekisteristä myös viranomaisaloitteisesti.

Asianomaiselle lähetetään ilmoitus arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröintiä koskevasta asiasta eli rekisteriin merkitsemisestä, rekisteriin merkitsemättä jättämisestä sekä rekisteristä poistamisesta. Asiassa annetaan muutoksenhakukelpoinen päätös asianomaisen tai Veronsaajien oikeudenvallontayksikön pyynnöstä.

Yrityksen rekisteröintiin liittyviä tietoja voidaan muuttaa tai oikaista verovelvollisen tai viranomaisen aloitteesta. Muutokset voivat koskea esimerkiksi rekisteröinnin alku- tai päättymispäivää. Yritykselle lähetetään tehdystä muutoksesta ilmoitus tai pyynnöstä päätös.

Kahta tai useampaa elinkeinonharjoittajaa voidaan hakemuksen perusteella tietyin edellytyksin pitää arvonlisäverotuksessa yhtenä elinkeinonharjoittajana (*verovelvollisuusryhmä*). Verohallinto ilmoittaa elinkeinonharjoittajille verovelvollisuusryhmän muodostamisesta ja purkamisesta. Ilmoitus annetaan myös silloin, kun verovelvollisuusryhmää ei ole muodostettu tai se puretaan taikka sitä ei ole purettu. Verohallinto antaa verovelvollisuusryhmää koskevassa asiassa asianomaisen tai Veronsaajien oikeudenvallontayksikön pyynnöstä päätöksen.

Laissa ei ole säädetty määräaikaakaan sille, kuinka pitkän ajan kuluttua ilmoituksesta päätöstä voidaan pyytää. Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain mukaan tilanteissa, joissa verovelvolliselle annetaan päätös, muutoksenhaku-aika on 60 päivää siitä, kun muutoksenhakija on saanut tiedon päätöksestä, tai muutoksenhakijan ollessa Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö siitä, kun päätös on tehty. Määräajan puuttuminen on johtanut käytännössä tilanteisiin, joissa asiakkaat ovat vielä vuosien kuluttua ilmoituksesta pyytäneet asiassa päätöstä. Tämän vuoksi menettelyt Verohallinnon eri asiaryhmissä ovat muodostuneet epäyhtenäisiksi ja oikeusvarmuus on heikentynyt.

Rekisteröinti ennakoperintärekisteriin

Elinkeinotoimintaa, maataloutta tai muuta tulonhankkimistoimintaa harjoittavat yritykset voivat hakeutua ennakkoperintärekisteriin, jos ennakkoperintälaissa säädetty edellytykset täyttyvät. Yritys merkitään ennakkoperintärekisteriin vain sen omasta hakemuksesta, ei viranomaisen aloitteesta.

Ennakkoperintälaissa ei ole rekisteröintipäätöksen antamisesta nimenomaista säännöstä. Verotuskäytännön mukaan yritys saa ennakkoperintärekisteröinnistä ilmoituksen. Jos rekisteröinti-hakemus hylätään, yritys saa asiasta suoraan muutoksenhakukelpoisen päätöksen. Myös veronsaajien oikeudenvallontayksiköllä on oikeus hakea muutosta ennakkoperintärekisteröintiä koskevaan päätökseen.

Yrityksen rekisteröintiin liittyviä tietoja voidaan muuttaa tai oikaista verovelvollisen tai viranomaisen aloitteesta. Muutokset voivat koskea esimerkiksi rekisteröinnin alku- tai päättymispäivää. Yritykselle lähetetään tehdystä muutoksesta ilmoitus tai pyynnöstä päätös.

Yritys poistetaan ennakkoperintärekisteristä sen tekemän lopettamisilmoituksen perusteella taikka olennaisten verotuksellisten laiminlyöntien perusteella viranomaisaloitteisesti.

Työnantajarekisteri

Työnantajarekisteriin merkitsemisestä säädetään ennakkoperintälaissa. Säännöllisesti palkkoja maksava työnantaja merkitään työnantajarekisteriin. Satunnaisesti palkkoja maksavaa työnantajaa ei lähtökohtaisesti merkitä rekisteriin, mutta työnantaja voi kuitenkin halutessaan rekisteröityä.

Yritys voidaan merkitä työnantajarekisteriin viranomaisaloitteisesti. Viranomaisaloitteisesta rekisteröinnistä ei säädetä erikseen, vaan tilanteisiin sovelletaan yleisiä rekisteröintiä koskevia lainkohtia.

Työnantajarekisteröinnistä ei anneta päätöstä vaan ilmoitus. Rekisteröinnistä ei ole muutoksenhakuoikeutta. Yrityksen rekisteröintiin liittyviä tietoja voidaan muuttaa tai oikaista verovelvollisen tai viranomaisen aloitteesta. Muutokset voivat koskea esimerkiksi rekisteröinnin alku- tai päättymispäivää. Yritykselle lähetetään tehdystä muutoksesta ilmoitus.

Yritys poistetaan työnantajarekisteristä yleensä sen tekemän lopettamisilmoituksen perusteella.

Työnantajarekisteröinti vaikuttaa suorituksen maksajan tulorekisteriin liittyviin velvollisuuksiin. Verovelvollisella voi olla intressi hakea muutosta työnantajarekisteröintiä koskevaan päätökseen esimerkiksi silloin, kun ulkomainen yhteisö katsoo, että sitä ei tule merkitä Suomessa työnantajarekisteriin.

2.2.9 Verokaudet

Verokaudella tarkoitetaan ajanjaksoa, jolta vero on ilmoitettava ja maksettava. Oma-aloitteisessa verotuksessa verokausi on pääsääntöisesti kalenterikuukausi. Arvonlisäverotuksessa sellaisen alkutuottajan ja taide-esineen tekijän, joka ei harjoita muuta arvonlisäverollista toimintaa, verokausi on kalenterivuosi. Myös apteekkiverotuksessa verokausi on kalenterivuosi. Paliskuntaryhmän arvonlisäverotuksessa verokausi on poronhoitovuosi. Verovelvollisen verokausi voi olla eri verolajeissa eri pituinen.

Oma-aloitteisessa verotuksessa verovelvollinen voi tietyin edellytyksin valita verokaudeksi kalenterikuukauden sijasta myös neljänneskalenterivuoden tai kalenterivuoden. Pidennettyä verokautta sovelletaan hakemuksesta. Jos arvonlisäverovelvollisen, säännöllisesti palkkaa maksavan työnantajan tai muun suorituksen maksajan kuin satunnaisesti palkkaa maksavan työnantajan kirjanpitolaissa tarkoitettu liikevaihto on kalenterivuodelta enintään 100 000 euroa, verovelvollinen voi hakemuksesta valita verokaudeksi neljänneskalenterivuoden. Jos arvonlisäverovelvollisen kalenterivuoden kirjanpitolaissa tarkoitettu liikevaihto on enintään 30 000 euroa, verovelvollinen voi valita verokaudeksi kalenterivuoden.

Verokausi voi muuttua myös sen vuoksi, että verovelvollisen liikevaihto nousee niin, ettei hänellä ei ole enää oikeutta kalenterikuukautta pidempään verokauteen. Verovelvollisen tulee tällöin ilmoittaa, etteivät lyhyemmän verokauden edellytykset enää täyty. Jos Verohallinto muutoin kuin verovelvollisen ilmoituksen johdosta toteaa, etteivät pidemmän verokauden edellytykset enää täyty, Verohallinto siirtää verovelvollisen viranomaisaloitteisesti oikeaan verokauteen.

Uuden yrittäjän verokaudeksi voidaan valvonnallisista syistä määrätä kalenterikuukauden mittainen verokausi enintään vuoden ajaksi toiminnan alkamisesta. Arvonlisäverovelvollisen ja suorituksen maksajan, joka olennaisesti laiminlyö tai jonka voidaan ennakkoperintälaissa tarkoitettulla tai muulla vastaavalla perusteella olettaa olennaisesti laiminlyövä ennakkoperintälaissa tarkoitettua velvollisuutensa verotuksessa taikka tulotietojärjestelmästä annetussa laissa säädetty velvollisuutensa, verokautena pidetään kalenterikuukautta, vaikka hänellä olisi liikevaihdon perusteella oikeus soveltaa neljänneskalenterivuoden tai kalenterivuoden verokautta. Verovelvolliselle annetaan näissä tilanteissa päätös.

Muissa kuin edellisessä kappaleessa mainituissa verokauden muuttumista koskeissa tilanteissa annetaan verovelvollisen tai Veronsaajien oikeudenvallontayksikön pyynnöstä päätös. Pynnön esittämiselle ei ole laissa asetettu määräaika. Muutoksenhakuaika lasketaan siitä, kun verovelvollinen on saanut päätöksen tiedokseen, tai muutoksenhakijan ollessa Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö siitä, kun päätös on tehty. Tämän johdosta verovelvolliseen sovellettu verokausi voi tulla muutoksenhakumenettelyssä arvioitavaksi vasta pitkänkin ajan kuluttua, mitä ei voida pitää oikeusvarmuuden eikä muutoksenhakujärjestelmän selkeyden näkökulmasta tarkoituksenmukaisena.

3 Tavoitteet

Ehdotuksen tavoitteena on mahdollistaa tietyissä tilanteissa Verohallinnon automaattinen päätöksenteko seuraamusten määräämisessä, oikaisuvaatimusten käsittelyssä ja eräissä muissa asioissa, joissa se ei olisi sallittua hallintolakiin ehdotetun sääntelyn mukaan. Tullin osalta tavoitteena on mahdollistaa oikaisuvaatimusten automaattinen ratkaiseminen ja Liikenne- ja viestintäviraston osalta seuraamusten määrääminen automaattiossa tietyin edellytyksin. Esityksen tavoitteena on myös lisätä verovelvollisen oikeusturvaa oma-aloitteisten verojen myöhästymismaksun määräämismenettelyssä. Lisäksi tavoitteena on yhtenäistää Verohallinnon menettelyrekisteröintiä ja verokausia koskevien päätösten antamisessa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Yleistä

Esityksessä ehdotetaan, että verotus- ja tullimenettelyssä poikettaisiin eräiltä osin hallintolakiin ehdotetusta asian automaattista ratkaisemista koskevasta sääntelystä. Ehdotetut säännökset laajentaisivat automaattisen ratkaisemisen käyttöalaa Verohallinnon, Tullin ja Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltaan kuuluvassa verotus- ja tullimenettelyssä.

4.1.2 Rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset

Esityksessä ehdotetaan, että verotuslainsäädännön mukaiset rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset voitaisiin määrätä automaattisesti tiettyjen edellytysten täytyessä. Ehdotetulla sääntelyllä poikettaisiin hallintolakiin ehdotetusta säännöksestä, jonka mukaan automaattisesti ei voida ratkaista rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamuksen määräämistä.

Verohallinnon toimivaltaan kuuluvien verojen osalta sääntely koskisi verotusmenettelylain, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain ja eräiden muiden verolakien perusteella määrättäviä myöhästymismaksuja, veronkorotuksia ja laiminlyöntimaksuja. Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltaan kuuluvien verojen osalta sääntely koskisi ajoneuvoverolain perusteella määrättävää lisäveroa.

Seuraamus voitaisiin määrätä automaattisesti niissä tapauksissa, joissa hallintolaissa säädetyt yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät. Seuraamuksen määrääminen automaattisesti edellyttäisi myös, että viranomainen on tehnyt siitä toimintaprosessista, jossa seuraamus määrätään, tiedonhallintalakiin ehdotetun sääntelyn mukaisen käyttöönottopäätöksen, josta ilmenevät prosessin käyttöönoton edellytykset ja sovelletut säännökset.

Viranomaisen olisi siten etukäteen harkittava missä tilanteissa seuraamuksen määrääminen voidaan automatisoida niin, että tuloksena on lain mukainen ratkaisu. Seuraamus voitaisiin määrätä automaattisesti, jos sen perusteena olevan laiminlyönnin toteaminen ja seuraamuksen suuruuden määrittäminen eivät edellytä virkailijan tapauskohtaista harkintaa. Seuraamus voitaisiin määrätä automaattisesti myös, jos virkailija on harkinnut seuraamusmaksun määräämiseen vaikuttavat tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat.

Käytännössä seuraamuksen määrääminen automaattisesti edellyttäisi, että seuraamuksen perusteena olevan laiminlyönnin tapahtuminen, kuten veroilmoituksen tai selvityksen antamatta jättäminen tai myöhästymisen, on mahdollista todeta ohjelmallisesti. Toiseksi seuraamusten määrä tulisi voida johtaa suoraan sovellettavasta säännöksestä tai viranomaisella tulisi olla seuraamusmaksun määräämisessä vakiintunut ratkaisukäytäntö ja säännöt, joiden mukaisesti seuraamusmaksun suuruus määrätään yhtenäisesti kaikissa samanlaisissa tapauksissa, jollei yksittäisissä asioissa ilmene tapauskohtaisia seikkoja, jotka on seuraamusta määrättäessä otettava huomioon.

Viranomaisen olisi suunniteltava seuraamusten määräämiseen liittyvät prosessinsa siten, että muun muassa asian selvittämistä, kuulemista sekä päätöksen sisältöä ja perustelemista koskevat lain vaatimukset toteutuvat asianmukaisesti. Jos verovelvolliselle tai muulle ilmoittamisvelvolliselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen seuraamusmaksun määräämistä, kuulemisveloitteesta huolehtiminen voisi edellyttää, että seuraamusmaksun määrääminen ohjataan vir-

kailijan käsiteltäväksi, jos verovelvollinen on esittänyt asiassa vapaamuotoista selvitystä. Virkailijan olisi tällöin tutkittava annettu selvitys, harkittava sen merkitys ja tehtävä ratkaisu seuraamuksen määräämisestä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, ettei liikenne- ja viestintävirasto jatkossa enää määräisi veronkorotusta, jos ajoneuvon omistusoikeuden siirtymistä koskevan rekisteri-ilmoituksen antaminen on laiminlyöty. Tällaista veronkorotusta koskevasta sääntelystä luovuttaisiin tarpeettomana.

4.1.3 Oikaisuvaatimuksen ratkaiseminen

Esityksessä ehdotetaan, että oikaisuvaatimus voitaisiin ratkaista automaattisesti, jos verovelvollisen vaatimus hyväksytään. Verotusmenettelylain mukaan asia voitaisiin lisäksi ratkaista automaattisesti, jos päätös kumotaan verovelvollisen oikaisuvaatimuksen johdosta ja Verohallinto käsittelee asian uudelleen tai jos oikaisuvaatimuksen johdosta tehdään täydentävä verotuspäätös. Myös tullilakiin ehdotetaan oikaisuvaatimuksen automatisoinnin mahdollistavaa säännöstä niissä tilanteissa, joissa Tullille tehty oikaisuvaatimus hyväksyttäisiin. Ehdotetulla sääntelyllä poikettaisiin hallintolakiin ehdotetusta säännöksestä, jonka mukaan oikaisuvaatimusta ei voida ratkaista automaattisesti.

Oikaisuvaatimuksen automaattinen ratkaiseminen edellä mainituissa tilanteissa olisi mahdollista, jos hallintolakiin ehdotetut yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät. Viranomaisen tulisi lisäksi tehdä oikaisuvaatimuksen automaattisesti ratkaisevasta prosessista tiedonhallintalakiin ehdotetun sääntelyn mukainen perusteltu käyttöönottopäätös, josta ilmenevät prosessin käyttöönoton edellytykset ja sovelletut säännökset.

Viranomaisen olisi siten etukäteen harkittava missä tilanteissa oikaisuvaatimuksen ratkaiseminen voidaan automatisoida niin, että tuloksena on lain mukainen ratkaisu. Automaattinen ratkaiseminen voisi siten koskea sellaisia oikaisuvaatimuksia, joiden ratkaiseminen ei viranomaisen etukäteen harkinnan mukaan sisällä seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa tai jos virkailija on harkinnut oikaisuvaatimukseen liittyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat. Käytännössä viranomaisella tulisi olla oikaisuvaatimusten käsittelyssä vakiintunut ratkaisukäytäntö ja säännöt, joiden mukaisesti vaatimukset tutkitaan ja ratkaistaan samanlaisissa tapauksissa.

Oikaisuvaatimus voitaisiin ratkaista automaattisesti, jos vaatimuksen oikeellisuus voidaan riittävästi todeta ohjelmallisesti. Käytännössä oikaisuvaatimuksen automaattinen käsittely edellyttäisi myös, että oikaisuvaatimuksen tekijä on ilmoittanut vaatimuksensa ja sen perusteena olevat seikat sähköisessä palvelussa tai lomakkeella siten, että tiedot saadaan esimerkiksi Verohallinnon tietojärjestelmään rakenteisessa muodossa. Automaattisesti voitaisiin tällöin ratkaista muun muassa verovelvollisen oikaisuvaatimuksessa esittämät uudet vähennysvaatimukset tai uuteen selvitykseen perustuvat vaatimukset päätöksen muuttamiseksi.

Toiseksi asia voitaisiin verotusmenettelylain mukaan ratkaista automaattisesti, jos verovelvollisen oikaisuvaatimuksen johdosta verotuspäätös tai muu Verohallinnon päätös kumotaan ja Verohallinto käsittelee asian uudelleen. Säännös koskisi esimerkiksi verotusmenettelylaissa tarkoitettua tilannetta, jossa verotus on toimitettu arvioimalla ja oikaisuvaatimuksessa vaaditaan verotuksen toimittamista siihen liitetyn veroilmoituksen mukaisesti. Verohallinto voisi tällöin kumota arvioverotuksen ja toimittaa verotuksen uudelleen automaattiossa, jos asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset muutoinkin täyttyvät.

Verohallinnon toimivaltaan kuuluvissa veroissa oikaisuvaatimus tehdään verotuksen oikaisulautakunnalle, joka voi hyväksyä tai hylätä oikaisuvaatimuksen tai jättää sen tutkimatta taikka

kumota päätöksen ja palauttaa asian Verohallinnolle uudelleen käsiteltäväksi. Verohallinto voi kuitenkin ratkaista oikaisuvaatimuksen, jos verovelvollisen vaatimus hyväksytään. Koska verotuksen oikaisulautakunta voi ratkaista oikaisuvaatimuksen vain säädettyssä kokoonpanossa, oikaisuvaatimuksen automaattinen ratkaiseminen voisi koskea vain tilanteita, joissa Verohallinto hyväksyy verovelvollisen oikaisuvaatimuksen.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että asia voitaisiin ratkaista automaattisesti, jos asiassa tehdään täydentävä verotuspäätös. Säännöksen johdosta Verohallinnon ratkaisu siitä, ettei asiaa ratkaistaisi oikaisuvaatimukseen annettavalla päätöksellä vaan täydentävällä verotuspäätöksellä, voitaisiin tehdä automaattisesti.

4.1.4 Muut automaattisesti ratkaistavat asiat

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että veroilmoituksen, perukirjan, muun ilmoituksen tai tietojen antamisajan taikka perunkirjoituksen toimittamisajan pidentämistä koskeva asia voitaisiin ratkaista automaattisesti sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia ratkaisuun oikaisua. Säännöksellä poikettaisiin hallintolakiin ehdotetusta oikeussuojaedellytyksestä ja sen perusteella Verohallinto voisi ratkaista asian automaattisesti myös silloin, kun luonnollisen henkilön pyyntöä määräajan pidentämisestä ei hyväksytä. Hakemuksen hylkääminen automaattiossa voisi tulla kyseeseen tapauksissa, joissa asian ratkaiseminen ei edellytä tapauskohtaista harkintaa, kuten silloin, kun hakemus on tehty vasta säädetyn määräajan jälkeen.

Ennakkoperintälaissa ehdotetaan säädettäväksi, että Verohallinto voi tehdä pidätysprosenttia ja ennakkonkannossa maksettavaa veroa koskevat päätökset automaattisesti sen estämättä, että päätöksiin ei voi suoraan vaatia oikaisua. Säännöksellä poikettaisiin luonnollista henkilöä koskevasta oikeussuojaedellytyksestä. Säännös on välttämätön, jotta Verohallinto voi laskea verovuoden verokortit ja ennakkoverot noin viidelle miljoonalle henkilöasiakkaalle siten, että ne ovat heillä ja suorituksen maksajilla ajoissa.

Veronkantolaissa ehdotetaan säädettäväksi, että veron täytäntöönpanon keskeyttämisasia voitaisiin ratkaista automaattisesti sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia ratkaisuun oikaisua. Säännöksellä poikettaisiin hallintolakiin ehdotetusta oikeussuojaedellytyksestä ja sen perusteella Verohallinto voisi ratkaista asian automaattisesti myös silloin, kun luonnollisen henkilön hakemusta ei hyväksytä. Hakemuksen hylkääminen automaattiossa voisi tulla kyseeseen selvissä tapauksissa, joissa verovelvollisella ei ole oikeussuojan tarvetta, kuten silloin, kun vero, jonka täytäntöönpanolle keskeytystä haetaan, on jo maksettu tai jos verovelvollisella ei ole viireillä kyseistä veroa koskevaa oikaisuvaatimusta.

Veronkantolaissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että luonnollinen henkilö voi vaatia verojensa maksujärjestelyä koskevassa pyynnössä, että Verohallinto ei ratkaise asiaa automaattisesti. Jos vaatimus olisi esitetty, Verohallinto voisi ratkaista maksujärjestelyyn ryhtymistä koskevan pyynnön automaattisesti vain, jos maksujärjestelyä koskeva pyyntö hyväksytään. Maksujärjestelyyn ryhtyminen on Verohallinnon päätösvallassa, eikä Verohallinnon ratkaisuun ole muutoksenhakuoikeutta. Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä *yleinen tietosuoja-asetus*, mukainen oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelyyn toteutettaisiin sen vuoksi siten, että vaatimus voitaisiin esittää jo maksujärjestelyä pyydettyä.

4.1.5 Myöhästymismaksuun liittyvä menettely oma-aloitteisessa verotuksessa

Esityksessä ehdotetaan, että oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain mukaisen myöhästymismaksun kuulemismenettelyä ja määräämättä jättämisen perusteita muutettaisiin.

Verovelvolliselle olisi varattava tilaisuus selvityksen antamiseen ennen myöhästymismaksun määräämistä, ellei verovelvollisen kuuleminen ennen myöhästymismaksun määräämistä olisi ilmeisen tarpeetonta. Jos myöhästymismaksua määrättäisiin enintään 200 euroa, olisi tilaisuus selvityksen antamiseen varattava vain, jos se on erityisestä syystä tarpeen. Verovelvollisen kuuleminen muodostuisi siten pääsäännöksi, jos myöhästymismaksua tulisi määrättäväksi enemmän kuin 200 euroa.

Myöhästymismaksun määräämättä jättämisen perusteita laajennettaisiin siten, että myöhästymismaksu jätettäisiin määräämättä, jos ilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy. Lisäksi myöhästymismaksun määräämättä jättämistä koskeva säännös muutettaisiin oikeusharkintaiseksi.

Ilmoittamisvelvollisuuden täyttäminen, eli oikean sisältöisen ilmoituksen antaminen oikea-aikaisesti, on veron tehokkaan kertymisen kannalta keskeinen verovelvollisen velvoite. Myöhästymismaksua uudistettaessa kiinnitettiin lisäksi erityisesti huomiota siihen, että ilmoitusten oikea-aikainen antaminen on veronsaajien tilitysten oikea-aikaisuuden vuoksi tärkeää, koska tilityksiä varten tarvitaan verovelvollisten antamia ilmoitustietoja (HE 29/2016 vp). Tilitettävien määrien maksaminen veronsaajille aikataulussa edellyttää, että kausiveroilmoitukset ovat Verohallinnon käytettävissä viimeistään kuukauden 12 päivänä. Näin ollen myöhästymismaksun tavoitteiden kannalta ei ole tarkoituksenmukaista, että myöhästymisen vähäisyys olisi peruste myöhästymismaksun määräämättä jättämiselle. Tavoitteena on nimenomaan ollut varmistaa ilmoitusten antaminen eräpäivän mennessä muun muassa veronsaajien tilitysten oikea-aikaisuuden varmistamiseksi.

Veronkantolain säännös myöhästymismaksun perimättä jättämisestä kumottaisiin. Säännös liittyy nykyiseen menettelyyn, jossa verovelvollista ei pääsääntöisesti kuulla ennen myöhästymismaksun määräämistä. Myöhästymismaksu on voitu jättää perimättä, jos veroilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä, pätevästä syystä tai muusta erityisestä syystä. Perimättä jättämistä koskevalle säännökselle ei olisi enää tarvetta, kun myöhästymismaksu jätettäisiin vastaavilla perusteilla määräämättä. Säännöksen kumoamisen johdosta myöskään tulorekisterilain perusteella määrätyn myöhästymismaksun poistamista koskevia vaatimuksia ei enää käsiteltäisi perimättä jättämistä koskevinä asioina. Myöhästymismaksujen määräämättä jättäminen ratkaistaisiin ennen myöhästymismaksun määräämistä ja myöhästymismaksua koskevassa muutoksenhakumenettelyssä.

4.1.6 Verohallinnon rekisterit ja verokaudet

Oikeustilan selkeyttämiseksi, sääntelyn yhtenäistämiseksi sekä oikeusvarmuuden parantamiseksi esityksessä ehdotetaan, että arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröinnistä, ennakkoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin merkitsemisestä ja rekisteristä poistamisesta annettaisiin verovelvolliselle muutoksenhakukelpoinen päätös. Päätös annettaisiin myös silloin, kun yritys jätetään merkitsemättä rekisteriin.

Rekisteröintipäätöksiä koskevat säännökset lisättäisiin asianomaisiin verolakeihin. Ennakkoperintälakiin (1118/1996) lisättäisiin säännös, jonka mukaan Verohallinto antaa päätöksen asianomaiselle rekisteröintiasiassa eli työnantajarekisteröinnistä ja ennakkoperintärekisteröinnistä, rekisteristä poistamisesta, sekä siitä, ettei asianomaista ilmoituksesta tai hakemuksesta poiketen

ole merkitty rekisteriin tai poistettu rekisteristä. Lisäksi ennakkoperintälaista kumottaisiin kohta, jossa säädetään työnantajarekisteröinnin muutoksenhakukiellosta. Arvonlisäverolain (1501/1993) rekisteröintiä koskeva säännöstä muutettaisiin vastaavasti siten, että rekisteröinti-asiasta annettaisiin muutoksenhakukelpoinen päätös.

Määräajan puuttumisesta aiheutuvien ongelmien välttämiseksi esityksessä ehdotetaan myös, että verovelvollisille annetaan verokausia koskevassa asiassa ilman pyyntöä muutoksenhakukelpoinen päätös niistä ratkaisuksista, joista lain mukaan voi nykyisin pyytää päätöstä.

Rekisteröintiä ja verokausia koskevien päätösten tiedoksiintoon ja niitä koskevaan muutoksenhakuun sovellettaisiin oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain säännöksiä. Verohallinto voisi antaa rekisteröintiä ja verokautta koskevan päätöksen tiedoksi sähköisesti, jos verovelvollinen on antanut suostumuksen sähköiseen asiointiin. Päätöksiin haettaisiin muutosta samalla tavalla kuin tiedonantovelvollisuutta ja laiminlyöntimaksua koskeviin päätöksiin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksilla ei arvioida olevan vaikutuksia vero- ja tullituottoihin.

Esityksessä ehdotetut muutokset mahdollistaisivat Verohallinnon automaattisen päätöksenteon jatkamisen esityksessä tarkoitetuissa asiaryhmissä. Jos automaattisesta päätöksenteosta niissä luovuttaisiin ja asiat ratkaistaisiin virkailijatyönä, tästä aiheutuisi Verohallinnolle lisää resursitarpeita ja henkilöstökustannuksia.

Nykyisin automaatiossa ratkaistavien seuraamusten määräämisestä virkailijatyönä aiheutuisi Verohallinnolle myöhästymismaksujen osalta vähintään 50 henkilötyövuoden virkailijatyön lisäys, vastaten noin 3,0 miljoonan euron vuotuisia kustannuksia. Veronkorotusten osalta virkailijatyön lisäys olisi noin 15 henkilötyövuotta, vastaten noin 0,9 miljoonan euron kustannuksia. Laiminlyöntimaksujen osalta virkailijatyön lisäys olisi noin 2 henkilötyövuotta, vastaten noin 0,1 miljoonan euron kustannuksia vuosittain.

Nykyisin automaattisesti ratkaistavien oikaisuvaatimusten ratkaiseminen virkailijatyönä lisäisi Verohallinnon virkailijatyötä noin kolmella henkilötyövuodella, vastaten noin 0,2 miljoonan euron vuosittaisia kustannuksia.

Luonnollisten henkilöiden ennakonpidätysprosentteja ja ennakveroja koskevien päätösten tarkistaminen ja hyväksyminen virkailijatyönä lisäisi Verohallinnon vuosittaista virkailijatyötä vähintään 800 henkilötyövuodella, vastaten noin 48,0 miljoonan euron vuotuisia kustannuksia.

Veroilmoituksen ja perukirjan määräaikojen pidentämistä, maksujärjestelyyn ryhtymistä ja täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevien ratkaisujen tekeminen virkailijatyönä niissä tapauksissa, joissa luonnollisen henkilön vaatimusta ei hyväksytä, lisäisi Verohallinnon vuosittaista virkailijatyötä arviolta kahdella henkilötyövuodella vuosittain, vastaten noin 0,12 miljoonan euron vuotuisia kustannuksia.

Esityksessä ehdotettavista oma-aloitteisten verojen myöhästymismaksumenettelyä ja rekisteröintipäätöksiä koskevista muutoksista arvioidaan aiheutuvan Verohallinnolle kustannuksia seuraavasti. Oma-aloitteisten verojen myöhästymismaksuun ehdotettavan kuulemismenettelyn toteuttaminen aiheuttaisi Verohallinnolle arviolta noin 50 000 euron kertaluonteiset tietojärjestelmäkustannukset. Myöhästymismaksun menettelymuutosten arvioidaan lisäksi aiheuttavan

Verohallinnossa yhden henkilötyövuoden virkailijatyön lisäyksen, vastaten 60 000 euron vuotuisia kustannuksia.

Rekisteröintipäätöksiä koskeva menettelymuutos aiheuttaisi Verohallinnolle arviolta 310 000 euron kertaluonteiset tietojärjestelmäkustannukset. Päätöksen antamisesta verokausiasiaissa aiheutuisi Verohallinnolle noin 50 000 euron kertaluonteiset kustannukset.

Muilta osin ehdotuksilla ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisen toimintaan

Automaattisen päätöksenteon salliminen seuraamusten määräämisessä, oikaisuvaatimusten ratkaisemisessa ja muissa esityksessä ehdotetuissa asiaryhmissä jouduttaisi asioiden käsittelyä ja mahdollistaisi virkailijatyön suuntaamisen yksinkertaisemmista asioista monimutkaisempiin ja yksilöllistä harkintaa vaativiin tapauksiin. Oikaisuvaatimusten automaattinen ratkaiseminen loisi edellytyksiä oikaisuvaatimusten käsittelyaikojen lyhentämiselle pidemmällä aikavälillä.

Oma-aloitteisten verojen myöhästymismaksuun esitetyn euromääräisen kuulemisrajan vaikutuksista Verohallinnon ja verovelvollisen kannalta ei ole vielä kokemusperäistä tietoa. Tulorekisterin myöhästymismaksua koskevasta kuulemisrajasta ei voida tehdä suoraan johtopäätöksiä tämän myöhästymismaksun osalta, muun muassa sen vuoksi, että oma-aloitteisten verojen myöhästymismaksuja määrätään lukumääräisesti paljon enemmän. Verohallinnon kannalta yhtenäisen kuulemisraja olisi jonkin verran yksinkertaisempi soveltaa. Myöhästymismaksun kuuleminen menettelyn ja määräämättä jättämisperusteiden laajentamisen arvioidaan joka tapauksessa lisäävän verovelvollisten vastineiden ja oikaisuvaatimusten käsittelyyn liittyvää virkailijatyötä Verohallinnossa ja verotuksen oikaisulautakunnassa.

Yhtenäinen menettely päätöksen antamisessa yksinkertaistaisi rekisteröinti- ja verokausiasioiden käsittelyä Verohallinnossa.

Myös Liikenne- ja viestintävirastossa automaattisen päätöksenteon salliminen tehostaisi Liikenne- ja viestintäviraston työtä ja mahdollistaisi näin henkilöstöresurssien kohdistamisen verovalvonnan kannalta tuottavammin. Omistusoikeuden siirtymistä koskevan rekisteri-ilmoituksen laiminlyönnistä määrättävän veronkorotuksen poistaminen vähentäisi veronkorotuksen määräämisestä ja sen palauttamisesta aiheutuvia viranomaiskustannuksia.

4.2.3 Vaikutukset verovelvollisille

Automaattisen päätöksenteon salliminen esityksessä ehdotetuissa asiaryhmissä jouduttaisi asioiden käsittelyä ja verovelvollinen sekä Tullille oikaisuvaatimuksen tehnyt henkilö saisivat ratkaisun asiaansa nopeammin. Automaattinen päätöksenteko myös edistäisi tasapuolisen kohtelun toteutumista, kun samanlaiset tapaukset ratkaistaisiin automaation käsittelysääntöjen perusteella samalla tavoin.

Verovelvolliselle voitaisiin määrätä automaattisella päätöksenteolla seuraamuksia vain niissä tapauksissa, joissa asiaan ei liittyisi tapauskohtaista harkintaa edellyttäviä seikkoja tai kun virkailija on harkinnut tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat. Verovelvolliselle varattaisiin eräitä myöhästymismaksuja koskevin poikkeuksin tilaisuus tulla kuulluksi ennen seuraamuksen määräämistä, verovelvollinen saisi perustellun päätöksen seuraamuksen määräämisestä ja verovelvollisella olisi oikeus vaatia siihen oikaisua. Seuraamusten määrääminen automaatiassa ei siten heikentäisi verovelvollisen oikeusturvaa.

Oma-aloitteisten verojen myöhästymismaksua koskevat muutokset edistäisivät verovelvollisen oikeusturvaa, koska verovelvollinen voisi esittää selvitystä jo ennen myöhästymismaksua koskevan ratkaisun tekemistä ja myöhästymismaksu voitaisiin jättää tällöin määräämättä.

Kun Verohallinto antaisi rekisteröintiasian ja verokauden muuttamista koskevista ratkaisuista verovelvolliselle aina päätöksen, verovelvollisen ei tarvitsisi enää erikseen pyytää päätöstä muutoksenhakua varten. Muutos yhtenäistäisi menettelyjä näissä asioissa yksinkertaistaen niiden soveltamista, ja sillä olisi oikeusvarmuutta parantava vaikutus.

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia verovelvollisille tai tullivelallisille.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Valmistelussa on arvioitu sitä vaihtoehtoa, ettei automaattisesta päätöksenteosta verotus- ja tulli-asioissa säädettäisi miltään osin hallintolaista poikkeavasti vaan kaikilta osin noudatettaisiin yleissääntelyä. Tämä tarkoittaisi, ettei seuraamusten määräämistä ja oikaisuvaatimuksia koskeva automaattinen ratkaiseminen olisi mahdollista verotus- ja tulliasioissa. Myöskään veroilmoituksen ja perukirjan määräaikojen pidentämistä, maksujärjestelyyn ryhtymistä ja täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevia ratkaisuja ei voitaisi tehdä automaatiossa niissä tapauksissa, joissa luonnollisen henkilön vaatimusta ei hyväksytä.

Seuraamusmaksujen määrääminen ja oikaisuvaatimusten käsittely kaikissa tilanteissa virkailijatyönä vaikuttaisi eniten Verohallinnon toimintaan, sillä automaattinen ratkaiseminen näissä asioissa on nykyisin laajemmin käytössä Verohallinnossa kuin Tullissa tai Liikenne- ja viestintävirastossa. Kun lisäksi huomioidaan veroilmoituksen ja perukirjan määräaikojen pidentämistä, maksujärjestelyyn ryhtymistä ja täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevien ratkaisujen tekeminen virkailijatyönä, Verohallinnon arvioidaan tarvitsevan pysyvästi yhteensä 872 henkilötyövuotta lisää, jos automaatiota ei voitaisi hyödyntää edellä mainituissa asioissa. Tämä tarkoittaisi noin 52,32 miljoonan euron vuotuista lisäkustannusta.

Tullin osalta vastaavanlaisia kustannuksia ei syntyisi, sillä Tulli käsittelee oikaisuvaatimukset nykyisin virkailijavoimin.

Liikenne- ja viestintäviraston osalta voidaan arvioida...

Sen lisäksi, että virkailijakäsittelyyn siirtymisellä olisi huomattavia taloudellisia vaikutuksia erityisesti Verohallinnon osalta, olisi sillä myös verovelvollisen oikeusturvaan liittyviä vaikutuksia. Virkailijatyöhön liittyvä inhimillisten virheiden riski kasvaisi, mikä saattaisi heikentää verovelvollisten oikeusturvaa. Automaation vaikutus verotuksen yhtenäisyyden edistämässä jäisi tietyin osin toteutumatta, samoin kuin automaation hyöty oikaisuvaatimusten käsittelyaikojen lyhentämisessä.

Edellä mainituista syistä valmistelussa on päädytty siihen, että esityksessä ehdotettavat verotusta ja tullimenettelyä koskevat poikkeukset ehdotetusta automaattista päätöksentekoa koskevasta yleissääntelystä ovat perusteltuja ja välttämättömiä.

6 Lausuntopalaute

(Täydennetään)

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Veromenettelystä annettu laki

26 f §. Asian automaattinen ratkaiseminen. Lakiin lisättäisiin uusi 26 f §, jossa säädettäisiin eräitä poikkeuksia hallintolain 8 b luvun säännöksiin asian automaattisesta ratkaisemisesta. Pykälän mukaan Verohallinto voisi tietyin edellytyksin tehdä ratkaisun automaattisesti myös eräissä asiaryhmissä, joissa se ei ole sallittua hallintolain mukaan. Automaattinen ratkaiseminen olisi näissäkin asiaryhmissä mahdollista vain silloin, kun hallintolain 53 e §:n 1 ja 2 momentissa säädetyt yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät. Pykälä laajentaisi automaattisen päätöksenteon käyttöalaa verotusmenettelyssä. Siinä mainittujen tilanteiden lisäksi Verohallinto voisi ratkaista asian automaattisesti niissä tapauksissa, joissa se on hallintolain mukaan mahdollista.

Pykälää sovellettaisiin tuloverotuksen lisäksi tonnistoverotuksessa, perintö- ja lahjaverotuksessa, kiinteistöverotuksessa, autoverotuksessa ja rakennusverotuksessa niitä koskevissa laeissa olevien viittaussäännösten perusteella siltä osin kuin mainituissa verolajeissa tehdään pykälässä tarkoitettuja ratkaisuja. Lisäksi sitä sovellettaisiin ennakkoperintälain mukaisissa suorituksen saajaa koskevissa asioissa.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan Verohallinto voisi ratkaista asian automaattisesti siltä osin kuin kyse on myöhästymismaksun, veronkorotuksen tai laiminlyöntimaksun määräämisestä. Säännöksellä poikettaisiin hallintolain 53 e §:n 4 momentista, jonka mukaan automaattisesti ei voida ratkaista asiaa, joka koskee rangaistusluontoisen hallinnollisen seuraamuksen määräämistä. Säännös koskisi lain 33 §:ssä tarkoitettua myöhästymismaksua, 32, 32 a ja 32 b §:ssä tarkoitettua veronkorotusta, 32 c §:ssä tarkoitettua osakesäästötilin veronkorotusta sekä 22 a §:ssä tarkoitettua laiminlyöntimaksua. Lisäksi säännöstä sovellettaisiin viittaussäännösten perusteella eri verolaeissa, kuten perintö- ja lahjaverolaisissa ja autoverolaisissa, säädettyihin myöhästymismaksuihin, veronkorotuksiin ja laiminlyöntimaksuihin.

Seuraamus voitaisiin määrätä automaattisesti, jos sen määräämisen perusteena olevan laiminlyönnin toteaminen ja seuraamuksen suuruuden määrittäminen eivät edellytä virkailijan tapauskohtaista harkintaa. Seuraamus voitaisiin määrätä automaattisesti myös, jos virkailija on harkinnut seuraamusmaksun määräämiseen vaikuttavat tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat.

Seuraamuksen automaattista määräämistä koskevaa 1 momentin 1 kohtaa havainnollistavat seuraavat esimerkit.

Esimerkki 1. Osakeyhtiö ei ole antanut tuloveroilmoitusta. Vertailutietojen perusteella yhtiöllä on ollut verovuonna toimintaa. Verohallinto lähettää yhtiölle automaattiossa kehotuksen veroilmoituksen antamiseksi. Kehotuskirjeessä kerrotaan, että jos veroilmoitusta ei anneta, yhtiön verotettavaksi tuloksi arvioidaan 20 000 euroa ja sille määrätään 32 a §:n 3 momentissa säädetty viiden prosentin veronkorotus eli 1000 euroa. Tulon määrä on arvioitu yhtiön aikaisempien verovuosien tuloksien perusteella Verohallinnon arvioverotustapauksissa soveltaman käsittelysäännön mukaisesti. Yhtiö ei anna veroilmoitusta kehotuksesta huolimatta. Verotuspäätöksellä yhtiön tuloksi vahvistetaan 20 000 euroa ja yhtiölle määrätään 1 000 euron veronkorotus. Arvioverotus voidaan toimittaa ja veronkorotus määrätä automaattiossa.

Esimerkki 2. Yhtiö ei ole antanut vuosi-ilmoitusta osakkeenomistajilleen jakamistaan osingoista. Verohallinto lähettää yhtiölle kehotuksen vuosi-ilmoituksen antamiseksi. Kehotuksessa

kerrotaan ilmoituksen myöhästymisestä määrättävästä laiminlyöntimaksusta ja varataan yhtiölle tilaisuus esittää selvitystä. Yhtiö antaa puuttuvan vuosi-ilmoituksen, mutta ei esitä asiassa muuta selvitystä. Verohallinto määrää yhtiölle laiminlyöntimaksun. Myöhässä ilmoitettujen osinkojen määrä on yhteensä 700 000 euroa. Verohallinto määrää yhtiölle laiminlyöntimaksua 3 000 euroa verotusmenettelylain 22 a §:n nojalla. Laiminlyöntimaksu lasketaan Verohallinnon ohjeessa olevan asteikon mukaisesti myöhästymisajan pituuden ja myöhässä ilmoitettujen suoritusyhteensä euromäärän perusteella. Laiminlyöntimaksu voidaan määrätä automaattiossa.

Esimerkki 3. Verotarkastuksessa todetaan, että yhtiö on maksanut työntekijälleen verovapaina kustannusten korvauksina 10 000 euroa. Kustannusten korvausten verovapaudelle säädetyt edellytykset eivät täyty, joten niitä on pidettävä työntekijän veronalaisena palkkatulona. Työntekijä ei ole ilmoittanut kustannusten korvauksia veroilmoituksessaan. Verohallinto varaa työntekijälle tilaisuuden esittää selvitystä ennen verotuksen oikaisua ja veronkorotuksen määräämistä. Kuulemiskirjeessä kerrotaan, että työntekijän veronalaiseen tuloon tullaan lisäämään 10 000 euroa ja veronkorotukseksi määräämään verotusmenettelylain 32 a §:n 1 momentin mukainen veronkorotus 2 prosenttia lisäystä tulosta eli 200 euroa. Työntekijä ei vastaa kuulemiskirjeeseen. Kuulemiselle varatun määräajan päätyttyä Verohallinto voi tehdä verotuksen oikaisupäätöksen ja määrätä veronkorotuksen automaattiossa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan Verohallinto voisi ratkaista verovelvollisen oikaisuvaatimuksen automaattisesti siltä osin kuin verovelvollisen oikaisuvaatimus hyväksytään. Säännöksellä poikettaisiin hallintolain 53 e §:n 4 momentista, jonka mukaan oikaisuvaatimusta ei voida ratkaista automaattisesti. Luonnollista henkilöä koskevien päätösten osalta säännöksellä poikettaisiin myös hallintolain 53 f §:n 2 momentista, jonka mukaan asia voidaan ratkaista automaattisesti vain, jos ratkaisulla hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista. Ehdotetun säännöksen perusteella oikaisuvaatimus voitaisiin hyväksyä automaattisesti sen estämättä, että päätös koskee veronsaajien oikeudenvallontayksikköä ja kuntaa toisena asianosaisena.

Automaattisesti voitaisiin ratkaista esimerkiksi sellainen verovelvollisen esittämä uusi tai muutettu vaatimus, jonka johdosta ei tehdä lain 51 a §:ssä tarkoitettua täydentävää verotuspäätöstä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan Verohallinto voisi ratkaista asian automaattisesti, jos Verohallinnon päätös kumotaan verovelvollisen oikaisuvaatimuksen johdosta ja Verohallinto käsittelee asian uudelleen. Säännös koskisi niitä tilanteita, joissa Verohallinnolla on toimivalta kumota päätös oikaisuvaatimuksen johdosta. Säännöksen perusteella Verohallinto voisi nykytilassa ratkaista oikaisuvaatimuksen ja toimittaa verotuksen uudelleen automaattisesti verotusmenettelylain 61 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

Säännöstä havainnollistaa seuraava esimerkki.

Esimerkki 4. Osakeyhtiö ei ole antanut veroilmoitusta kehotuksesta huolimatta. Yhtiön verotus on toimitettu arvioimalla. Verotettavaksi tuloksi on arvioitu 30 000 euroa ja yhtiölle on määrätty viiden prosentin eli 1 500 euron veronkorotus verotusmenettelylain 32 a §:n 3 momentin nojalla.

Yhtiö tekee oikaisuvaatimuksen, jossa se vaatii arvioverotuksen kumoamista ja verotuksen toimittamista oikaisuvaatimukseen liitetyn veroilmoituksen mukaisesti. Verohallinto kumoo arvioverotuksen ja toimittaa yhtiön verotuksen uudelleen siten, että verotettavaksi tuloksi vahvistetaan veroilmoituksessa ilmoitettu 25 000 euroa ja veronkorotus alennetaan verotusmenettelylain 32 a §:n 1 momentissa säädettyyn kahteen prosenttiin verotettavasta tulosta eli 500 euroon. Arvioverotus voidaan kumota ja verotus toimittaa uudelleen automaattiossa.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan Verohallinto voisi ratkaista asian automaattisesti, jos verovelvollisen oikaisuvaatimuksen johdosta tehdään lain 51 a §:ssä tarkoitettu täydentävä verotuspäätös. Verohallinto tekee täydentävän verotuspäätöksen, jos verovelvollinen ilmoittaa oikaisuvaatimuksessaan uuden tulon, vähennyksen tai muun verotukseen vaikuttavan tiedon. Asiaa ei tällöin ratkaista oikaisuvaatimukseen annettavalla päätöksellä, ja oikaisuvaatimuksen tutkimatta jättämisestä ei tehdä eri päätöstä. Säännös olisi tarpeen sen selventämiseksi, että Verohallinnon ratkaisu siitä, ettei asiaa ratkaistaisi oikaisuvaatimukseen annettavalla päätöksellä vaan täydentävällä verotuspäätöksellä, voitaisiin tehdä automaattisessa menettelyssä. Itse täydentävä verotuspäätös voitaisiin tehdä automaattisesti, jos hallintolain 53 e §:n 1 momentissa säädetyt yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät.

Pykälän 2 momentin mukaan Verohallinto voisi ratkaista automaattisesti veroilmoituksen, muun ilmoituksen tai tietojen antamisajan pidentämistä koskevan asian sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia ratkaisuun oikaisua. Säännös koskisi tilanteita, joissa Verohallinnolla on toimivalta pidentää ilmoituksen määräaika yksittäisessä tapauksessa. Ehdotetulla säännöksellä poikettaisiin hallintolain 53 f §:stä. Sen mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö, johon päätös on kohdistettu, voi vaatia ratkaisuun oikaisua niissä tapauksissa, joissa hänen vaatimustaan ei hyväksytä. Lain 8 §:n 3 momentin mukaan Verohallinnon pidentämisasiassa antamaan ratkaisuun ei saa hakea muutosta.

Ehdotetun säännöksen perusteella Verohallinto voisi myös hylätä luonnollisen henkilön määräajan pidentämistä koskevan pyynnön automaattiossa. Käytännössä näin voitaisiin tehdä esimerkiksi silloin, kun pyyntö määräajan pidentämisestä on jätetty vasta veroilmoituksen antamiselle säädetyin määräajan jälkeen. Asian laatuun nähden ehdotettavaa poikkeusta hallintolain 53 f §:ssä säädetyistä oikaisuvaatimusedellytyksestä voidaan pitää hyväksyttävänä.

Pykälän 3 momentin mukaan verovelvolliseen rinnastettaisiin tiedonantovelvollinen, muu ilmoitusvelvollinen ja verosta vastuussa oleva. Pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa myös heitä koskeva päätös voitaisiin tehdä kokonaan automaattisessa menettelyssä.

Pykälän 4 momentissa olisi informatiivinen säännös siitä, että asian automaattiseen ratkaisemisessa sovelletaan muuten hallintolain 8 b lukua.

51 §. Verotuspäätös ja verotustodistus. Pykälän 1 momentissa säädetään verotuspäätöksen sisällöstä hallintolain 44 §:n 1 momentista poikkeavasti. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus hallintolain 53 g §:n 1 momenttiin. Nykyisin verotuspäätöksessä olevien tietojen lisäksi verotuspäätöksestä tulisi siten käydä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla. Perintö- ja lahjaverolain 59 §:ssä olevan viittaussäännöksen perusteella säännöstä sovellettaisiin myös perintö- ja lahjaverotuksessa tehtäviin päätöksiin.

7.2 Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettu laki

9 a §. Asian ratkaiseminen automaattisesti. Lakiin lisättäisiin uusi 9 a §, jossa säädettäisiin eräitä poikkeuksia hallintolain 8 b luvun säännöksiin asian automaattisesta ratkaisemisesta. Pykälän mukaan Verohallinto voisi tietyin edellytyksin tehdä ratkaisun automaattisesti myös eräissä asiaryhmissä, joissa se ei ole hallintolain säännösten mukaan sallittua. Automaattinen ratkaiseminen olisi näissäkin asiaryhmissä mahdollista vain silloin, kun hallintolain 53 e §:n 1 ja 2 momentissa säädetyt yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät. Pykälä laajentaisi automaattisen päätöksenteon käyttöalaa verotusmenettelyssä. Siinä mainittujen tilanteiden lisäksi Verohallinto voisi ratkaista asian automaattisesti niissä tapauksissa, joissa se on hallintolain mukaan mahdollista.

Pykälää sovellettaisiin arvonlisäverotuksessa, valmisteverotuksessa ja muussa oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain soveltamisalaan kuuluvassa verotuksessa. Pykälää sovellettaisiin myös tulotietojärjestelmästä annetussa laissa tarkoitetun myöhästymismaksun määräämisessä mainitun lain 22 §:n 5 momentissa olevan viittaussäännöksen perusteella.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* mukaan Verohallinto voisi ratkaista asian automaattisesti siltä osin kuin kyse on myöhästymismaksun, veronkorotuksen tai laiminlyöntimaksun määräämisestä. Säännöksellä poikettaisiin hallintolain 53 e §:n 4 momentista, jonka mukaan automaattisesti ei voida ratkaista asiaa, joka koskee rangaistusluontoisen hallinnollisen seuraamuksen määräämistä. Säännös koskisi lain 35 ja 36 §:ssä tarkoitettua myöhästymismaksua, 37 ja 38 §:ssä tarkoitettua veronkorotusta sekä 39 §:ssä tarkoitettua laiminlyöntimaksua.

Seuraamus voitaisiin määrätä automaattisesti, jos sen määräämisen perusteena olevan laiminlyönnin toteaminen ja seuraamuksen suuruuden määrittäminen eivät edellytä virkailijan tapauskohtaista harkintaa. Seuraamus voitaisiin määrätä automaattisesti myös, jos virkailija on harkinut seuraamusmaksun määräämiseen vaikuttavat tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat.

Seuraamuksen automaattista määräämistä koskevaa 1 momentin 1 kohtaa havainnollistavat seuraavat esimerkit.

Esimerkki 1. Verovelvollinen on antanut oma-aloitteisten verojen veroilmoituksen 35 päivää myöhässä. Verohallinto määrää verovelvolliselle myöhästymismaksun, joka on oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 36 §:n 1 momentin mukaan kolme euroa kultakin myöhästymispäivältä eli tässä tapauksessa 105 euroa. Myöhästymismaksu voidaan määrätä automaattisesti.

Esimerkki 2. Arvonlisäverovelvollisten rekisteriin merkitty verovelvollinen ei ole antanut verokaudelta veroilmoitusta arvonlisäverosta. Verohallinto lähettää yhtiölle automaattiossa kehotuksen veroilmoituksen antamiseksi. Kehotuskirjeessä kerrotaan, että jos veroilmoitusta ei anneta, yhtiön maksettavaksi arvonlisäveroksi määrätään arvioimalla 5 000 euroa ja sille määrätään oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 38 §:n 3 momentissa säädetty 25 prosentin veronkorotus eli 1250 euroa. Veron määrä on arvioitu yhtiön aikaisempien verokausien veroilmoitusten perusteella Verohallinnon arvioverotustapauksissa soveltaman käsittelysäännön mukaisesti. Yhtiö ei anna veroilmoitusta kehotuksesta huolimatta. Yhtiön suoritettavaksi veroksi määrätään 5 000 euroa ja veronkorotukseksi 1 250 euroa. Vero ja veronkorotus voidaan määrätä automaattiossa.

Pykälän *1 momentin 2 kohdan* mukaan Verohallinto voisi ratkaista verovelvollisen oikaisuvaatimuksen automaattisesti siltä osin kuin verovelvollisen oikaisuvaatimus hyväksytään. Säännöksellä poikettaisiin hallintolain 53 e §:n 4 momentista, jonka mukaan oikaisuvaatimusta ei voida ratkaista automaattisesti. Luonnollista henkilöä koskevien päätösten osalta säännöksellä poikettaisiin myös hallintolain 53 f §:n 2 momentista, jonka mukaan asia voidaan ratkaista automaattisesti vain, jos ratkaisulla hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista. Ehdotetun säännöksen perusteella oikaisuvaatimus voitaisiin hyväksyä automaattisesti sen estämättä, että päätös koskee veronsaajien oikeudenvalvontayksikköä ja kuntaa toisena asianosaisena.

Pykälän *2 momentin* mukaan verovelvolliseen rinnastettaisiin tiedonantovelvollinen, muu ilmoitusvelvollinen, suorituksen maksaja ja verosta vastuussa oleva. Pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa myös heitä koskeva päätös voitaisiin tehdä kokonaan automaattisessa menettelyssä.

Pykälän 3 momentissa olisi informatiivinen säännös siitä, että asian automaattiseen ratkaisemisessa sovelletaan muuten hallintolain 8 b lukua.

35 §. Myöhästymismaksu. Pykälän 4 momentissa oleva säännös verovelvollisen kuulemisesta ehdotetaan muutettavaksi. Verovelvolliselle olisi varattava tilaisuus selvityksen antamiseen ennen myöhästymismaksun määräämistä, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Jos myöhästymismaksua määrättäisiin enintään 200 euroa, tilaisuus selvityksen antamiseen varattaisiin vain, jos se on erityisestä syystä tarpeen.

Verovelvollisen kuuleminen 200 euroa suuremmista myöhästymismaksuista voisi olla ilmeisen tarpeetonta siinä poikkeuksellisessa tilanteessa, jossa veroilmoituksen myöhästymiseen johtaneet seikat ovat Verohallinnon tiedossa jo veroilmoitusta annettaessa sen johdosta, että ne on jo selvitetty verovelvollisen kanssa. Käytännössä verovelvollisen kuuleminen olisi pääsääntö, jos myöhästymismaksua määrättäisiin yli 200 euroa. Jos myöhästymismaksua määrättäisiin enintään 200 euroa, verovelvollista kuultaisiin ennen myöhästymismaksun määräämistä vain poikkeuksellisesti. Verovelvollista kuultaisiin esimerkiksi silloin, kun ilmoituksen saapumisajan kohdasta olisi epäselvyyttä.

Pykälän 5 momentissa oleva myöhästymismaksun määräämättä jättämistä koskeva säännös ehdotetaan muutettavaksi. Myöhästymismaksun määräämättä jättämisen perusteita laajennettaisiin ja säännös muutettaisiin oikeusharkintaiseksi. Myöhästymismaksu jätettäisiin määräämättä, jos ilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä tai jos laiminlyönnille on muu pätevä syy tai muu erityinen syy. Määräämättä jättämisen perusteet vastaisivat niitä perusteita, joilla myöhästymismaksu on voitu jättää perimättä tässä lakiehdotuksessa kumottavaksi ehdotetun veronkantolain 68 §:n 1 momentin mukaan. Myöhästymismaksun tavoitteiden kannalta ei ole tarkoituksenmukaista, että myöhästymisen vähäisyys olisi peruste myöhästymismaksun määräämättä jättämiselle. Eri verolajien veron ajallista kohdistamista koskeva sääntely sekä ilmoituksen antamiselle varattu lakisääteinen aika varmistavat sen, että verovelvolliset voivat käytännössä antaa ilmoituksen oikea-aikaisesti, ellei kyseessä ole verovelvollisesta riippumaton syy, sairastuminen tai ylivoimainen este.

Verovelvollisesta riippumattomina syinä voitaisiin pitää esimerkiksi yleisen tietoverkon toimintahäiriötä ja Verohallinnon sähköisen asiointipalvelun toimintahäiriötä, jonka johdosta myöhästymismaksu voidaan jo nykyisin jättää määräämättä, sekä muuta vastaavaa syytä. Jos laiminlyönti johtuu sen sijaan esimerkiksi verovelvollisen valtuuttaman toimijan menettelystä, kysymys ei olisi verovelvollisesta riippumattomasta syystä. Pätevänä syynä pidettäisiin taas muun muassa sairastumista tai ylivoimaista estettä. Ilmoittamisvelvollisuus tulisi kuitenkin täyttää mahdollisimman nopeasti esteen lakattua, jotta myöhästymismaksu voitaisiin jättää määräämättä. Muuna erityisenä syynä voitaisiin pitää esimerkiksi verovelvollisen vahingossa tekemää lasku-, kirjoitus- tai ilmaisuerehdystä. Myöhästymisen vähäisyys ei olisi peruste myöhästymismaksun määräämättä jättämiselle.

Säännöksen nojalla myöhästymismaksu voitaisiin jättää myös osittain määräämättä esimerkiksi silloin, kun ilmoituksen myöhästymiseen johtanut pätevä syy on koskenut vain osaa myöhästymisajasta.

52 §. Päätöksen antaminen. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että myös 12–14 §:ssä ja 15 §:n 2 ja 3 momenteissa tarkoitetuissa asiassa annettaisiin aina päätös. Nykyisin päätöksen saanti näissä asioissa edellyttää päätöksen pyytämistä.

Lain 12 §:ssä säädetään verovelvollisen tai suorituksen maksajan oikeudesta valita pidennetty neljänneskalenterivuoden tai kalenterivuoden pituinen verokausi, jos laissa säädetty liikevaihdon suuruutta koskevat edellytykset täyttyvät. Lain 13 §:ssä säädetään pidennetyn verokauden muuttamisesta lyhyempään verokauteen. Lisäksi 13 §:ssä säädetään sellaisen alkutuottajan ja taide-esineen tekijän, jonka laissa säädetty verokausi on kalenterivuosi, oikeudesta soveltaa lyhyempää verokautta. Lain 14 §:ssä säädetään ajankohdista, joista lukien verokausia aletaan soveltaa. Lisäksi 14 §:ssä säädetään edellytyksestä, jonka mukaan verokauden on oltava sama vähintään yhden vuoden ajan. Lain 15 §:n 2 momentissa säädetään ajankohdasta, josta lukien verokauden muutosta sovelletaan tilanteissa, joissa verovelvollinen ilmoittaa, että laissa säädetty edellytykset tietyn verokauden soveltamiselle eivät enää täyty. Säännös koskee sekä valittua pidempää verokautta että sellaista alkutuottajaa ja taide-esineen tekijää, jonka soveltama verokausi on kalenterivuosi. Lain 15 §:n 3 momentissa säädetään ajankohdasta, josta lukien verokausi muuttuu silloin, kun Verohallinto muutoin kuin verovelvollisen ilmoituksesta toteaa, että verokauden soveltamisen edellytykset eivät enää täyty.

53 §. Päätös verovelvollisen pyynnöstä. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Päätös 12–15 §:ssä tarkoitettussa asiassa annettaisiin aina 52 §:n perusteella.

55 §. Päätöksen sisältö. Pykälän 1 momentissa säädetään päätöksen sisällöstä hallintolain 44 §:n 1 momentista poikkeavasti. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus hallintolain 53 g §:n 1 momenttiin. Nykyisin päätöksessä olevien tietojen lisäksi päätöksestä tulisi siten käydä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla. Varainsiirtoverolain 56 c §:ssä olevan viittaussäännöksen perusteella säännöstä sovellettaisiin myös varainsiirtoverotuksessa tehtäviin päätöksiin.

7.3 Veronkantolaki

43 §. Maksujärjestelyn edellytykset. Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti väliaikaisesti voimassa olleen 5 momentin (513/2021) tilalle.

Ehdotetun momentin mukaan luonnollinen henkilö voisi verojensa maksujärjestelyä koskevassa pyynnössä vaatia, että asiaa ei ratkaista automaattisesti. Säännöksellä poikettaisiin hallintolain 53 f §:n 1 momentissa säädetystä oikeussuojaedellytyksestä.

Verohallinto voi veronkantolain 41 §:n mukaan ryhtyä maksujärjestelyyn, jos se harkitsee maksujärjestelyn olevan tarkoituksenmukainen veron perintäkeino. Maksujärjestelyyn ryhtyminen on Verohallinnon päätösvallassa, eikä Verohallinnon ratkaisuun ole muutoksenhakuoikeutta.

Muutoksenhakumahdollisuuden puuttumisen vuoksi yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen rekisteröidyn oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelyyn toteutettaisiin siten, että luonnollinen henkilö voisi jo maksujärjestelyyn ryhtymistä koskevassa pyynnössä esittää vaatimuksen siitä, että Verohallinto ei ratkaise asiaa automaattisesti. Jos vaatimus olisi esitetty, Verohallinto ei voisi hylätä pyyntöä automaattisella ratkaisulla, vaan virkailijan olisi ratkaistava asia. Verohallinto voisi kuitenkin aina ratkaista maksujärjestelyyn ryhtymistä koskevan asian automaattisesti, jos hallintolain 53 e §:n 1 momentissa säädettyt yleiset edellytykset automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät ja pyyntö hyväksytään.

Muuten maksujärjestelyyn ryhtymistä koskevassa asiassa noudatettaisiin hallintolain 8 b luvun säännöksiä.

Säännös ei koskisi maksujärjestelyn raukeamista. Verovelvolliselle myönnetty maksujärjestely raukeaa, jos verovelvollinen ei noudata maksujärjestelyn ehtoja, joista on säädetty Verohallinnon päätöksessä maksujärjestelyssä noudatettavasta menettelystä. Päätöksen mukaan maksujärjestely raukeaa, jos verovelvollinen ei suorita maksuja maksuaikataulun mukaisesti, verovelvolliselle syntyy uutta verovelkaa tai jos verovelvollinen laiminlyö verotusta koskevan ilmoittamisvelvollisuuden. Maksujärjestelyn raukeamisesta ei tällöin tehdä hallintolain 53 e §:ssä tarkoitettua ratkaisua, vaan raukeaminen seuraa siitä, että maksujärjestelypäätöksen voimassa olon edellytykset lakkaavat.

Esityksessä ei myöskään ehdoteta säädettäväksi muihin veronkantolain 41 §:ssä tarkoitettuihin perintäkeinoihin liittyvistä automaattisista menettelyistä. Muut perintäkeinot ovat täytäntöönpanotoimia, jotka viranomainen suorittaa verovelvolliselle määrätyn tai säädetyn maksuvelvoitteen perimiseksi. Toisin kuin maksujärjestelyssä, jossa Verohallinto antaa ratkaisun verovelvollisen maksujärjestelypyyntöön, muiden perintäkeinojen käyttämisestä ei katsota tehtävän hallintolain 53 e §:n 1 momentissa tarkoitettuja ratkaisuja. Esimerkiksi veron lähettäminen ulosottoon perittäväksi tapahtuu automaattisessa menettelyssä, mutta Verohallinto ei tee siitä ratkaisua, vaan näin tapahtuu, jos erääntynyttä veroa ei ole kehotuksesta huolimatta maksettu ja ulosottoon lähettämislle ei ole veron täytäntöönpanon kiellosta johtuvaa tai muuta estettä.

67 a §. *Keskeytysasian automaattinen ratkaiseminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 67 a §. Säännöksellä poikettaisiin hallintolain 53 f §:n 1 momentissa säädetyistä oikeussuojaedellytyksestä. Täytäntöönpanon keskeytysasia eli veron täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskeva asia voitaisiin ratkaista automaattisesti sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia ratkaisuun oikaisua. Keskeytysasiassa annettua ratkaisua koskevasta muutoshakukiellosta on säädetty verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 17 §:n 2 momentissa, jonka mukaan ratkaisuun ei saa hakea erikseen muutosta. Muuten keskeytysasiassa noudatettaisiin hallintolain 8 b luvun säännöksiä.

68 §. *Myöhästymismaksun perimättä jättäminen.* Pykälä muutettaisiin yksimomenttiseksi. Nykyisen 1 momentin säännöksestä myöhästymismaksun perimättä jättämisestä luovuttaisiin. Myöhästymismaksun määräämättä jättämisestä säädettäisiin ehdotetussa oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 35 §:n 5 momentissa. Tulorekisteri-ilmoituksen myöhästymismaksun määräämättä jättämisestä on säädetty tulotietojärjestelmästä annetun lain 22 §:n 3 momentissa. Muutettu pykälä sisältäisi jatkossa nykyisen 2 momentin sisällön eli valtiovarainministeriölle osoitetun asetuksenantovallan.

69 §. *Päätöksen sisältö.* Pykälässä säädetään veronkantolain nojalla annetun päätöksen sisällöstä hallintolain 44 §:n 1 momentista poikkeavasti. Pykälään lisättäisiin viittaus hallintolain 53 g §:n 1 momenttiin. Nykyisin päätöksessä olevien tietojen lisäksi päätöksestä tulisi siten käydä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla.

7.4 Ennakkoperintälaki

7 §. *Suorituksen saajaa koskevan asian ratkaiseminen automaattisesti.* Lakiin lisättäisiin uusi 7 § lailla 1225/2006 kumotun 7 §:n paikalle. Pykälä koskisi suorituksen saajaa koskevan asian automaattista ratkaisemista.

Pykälän 1 momentin mukaan Verohallinto voisi tehdä pidätysprosenttia ja ennakkoveroa koskevat päätökset automaattisesti, vaikka luonnollinen henkilö ei voi vaatia kyseiseen päätökseen oikaisua. Säännöksellä poikettaisiin hallintolain 53 f §:n 1 momentissa säädetyistä luonnollista henkilöä koskevasta oikeussuojaedellytyksestä.

Säännös koskisi käytännössä niin sanottuja perusverokortteja ja -ennakoita, jotka Verohallinto laskee verovelvolliselle viranomaisaloitteisesti verovuoden ennakoperintää varten ennakoperintälaissa ja sen nojalla annetuissa Verohallinnon päätöksissä säädettyjen perusteiden mukaisesti. Perusverokortteja ja -ennakoita koskevista päätöksistä ei voi tehdä suoraan oikaisuvaatimusta, vaan verovelvollisen on ensin pyydettävä pidätysprosentin tai ennakonkannossa maksettavan veron uudelleen määräämistä ennakoperintälain 18 ja 24 §:n mukaisesti ja vasta uudelleen määräämistä koskevaan pyyntöön annetusta päätöksestä verovelvollinen voi tehdä oikaisuvaatimuksen verotusmenettelylain 65 a §:n 6 momentin mukaisesti siltä osin kuin pyyntöä ei ole hyväksytty.

Säännös olisi välttämätön, jotta Verohallinto kykenee laskemaan verovelvollisille pidätysprosentit ja ennakonkannossa maksettavat verot. Sääntely ei vaarantaisi verovelvollisen oikaisuutuvaa, koska hän voisi pyytää pidätysprosentin ja -perusennakon uudelleen määräämistä ja tehdä tarvittaessa oikaisuvaatimuksen pyyntönsä johdosta saamastaan päätöksestä.

Pykälän 2 momentin mukaan suorituksen saajaa koskevan ennakoperintäasian automaattisessa ratkaisemisessa noudatettaisiin muuten hallintolain 8 b lukua verotusmenettelylain 26 f §:ssä säädettyin poikkeuksin.

Suorituksen maksajan ennakoperintäasian automaattisessa ratkaisemisessa sovellettaisiin oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 10 a §:n säännöksiä ennakoperintälain 1 a §:ssä olevan viittaussäännöksen nojalla.

7 a §. Päätöksen sisältö. Pykälässä säädetään ennakoperintälain nojalla tehtävän päätöksen sisällöstä hallintolain 44 §:n 1 momentista poikkeavasti. Pykälään lisättäisiin viittaus hallintolain 53 g §:n 1 momenttiin. Nykyisin päätöksessä olevien tietojen lisäksi päätöksestä tulisi siten käydä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla.

32 §. Rekisteröintiä koskeva päätös. Lakiin lisättäisiin uusi 32 § lailla 775/2016 kumotun 32 §:n paikalle.

Pykälässä säädettäisiin ennakoperintä- ja työnantajarekisteriin merkitsemisestä ja niistä poistamisesta annettavasta päätöksestä. Päätös annettaisiin myös, jos asianomaista ei ilmoituksesta tai hakemuksesta poiketen ole merkitty rekisteriin tai poistettu rekisteristä. Yritys merkitään ennakoperintärekisteriin hakemuksesta ja työnantajarekisteriin ilmoituksesta.

48 §. Muutoksenhaku. Pykälän 3 momentista poistettaisiin kielto hakea muutosta työnantajan rekisteröintiä koskevaan asiaan.

7.5 Perintö- ja lahjaverolaki

33 b §. Lakiin lisättäisiin uusi 33 b §, joka koskisi asian automaattista ratkaisemista.

Pykälän 1 momentin mukaan asian automaattiseen ratkaisemiseen perintö- ja lahjaverotuksessa sovellettaisiin, mitä verotusmenettelylain 26 f §:ssä säädetään. Asian automaattiseen ratkaisemiseen sovellettaisiin siten ehdotettuja hallintolain 8 b luvun säännöksiä verotusmenettelylaissa säädettyin poikkeuksin.

Pykälän 2 momentin mukaan Verohallinto voisi lisäksi ratkaista automaattisesti perunkirjoitusajan pidentämistä koskevan asian sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia ratkai-

suun oikaisua. Verohallinnon perunkirjoitusajan pidentämisasiassa antamaa päätöstä koskeva vasta muutoksenhakukiellosta on säädetty perintökaaren 20 luvun 12 §:ssä. Ehdotetulla säännöksellä poikettaisiin hallintolain 53 f §:stä. Sen mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö, johon päätös on kohdistettu, voi vaatia ratkaisuun oikaisua niissä tapauksissa, joissa hänen vaatimustaan ei hyväksytä. Ehdotetun säännöksen perusteella Verohallinto voisi myös hylätä perunkirjoituksen toimittamisajan pidentämistä koskevan pyynnön automaattiossa, jos hallintolain 53 e §:n 1 ja 2 momentissa säädettyt yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät. Käytännössä näin voitaisiin tehdä, jos asian ratkaiseminen ei edellytä tapauskohtaista harkintaa, kuten silloin, kun pyyntö määräajan pidentämisestä on jätetty vasta perunkirjoituksen toimittamiselle säädetyn määräajan jälkeen. Asian laatuun nähden ehdotettavaa poikkeusta hallintolain 53 f §:ssä säädetystä oikaisuvaatimusedellytyksestä voidaan pitää hyväksyttävänä.

7.6 Ajoneuvoverolaki

22 §. Verolipun tiedot. Pykälässä säädetään ajoneuvoveron maksuunpanosta annettavan verolipun sisällöstä hallintolain 44 ja 45 §:stä poikkeavasti. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin aineellinen viittaus hallintolain 53 g §:n 1 momenttiin. Verolipulla nykyisin jo olevien tietojen lisäksi verolipusta tulisi siten käydä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla.

45 §. Veronkorotus. Pykälässä säädetään ajoneuvoverolain nojalla määrättävistä veronkorotuksista. Pykälän 1 momentissa säädettävästä veronkorotuksesta luovuttaisiin tarpeettomana, ja muilta osin pykälä säilyisi asiasisällöltään muuttumattomana.

Pykälän 1 momentissa säädetään ajoneuvon omistusoikeuden siirtymistä koskevan rekisteri-ilmoituksen laiminlyönnistä määrättävästä veronkorotuksesta. Tilanteet liittyvät ajoneuvon omistajanvaihdoksiin, joissa ajoneuvon myyjä on antanut luovutusilmoituksen mutta ostaja ei ole vastaavasti ilmoittanut omistajanvaihdoksesta ja rekisteröinyt ajoneuvoa nimiinsä. Näissä tapauksissa ostajalle eli verovelvolliselle määrätään ajoneuvoverolain mukaan veronkorotus, ellei verovelvollinen rekisteröi ajoneuvoa.

Veronkorotuksen tavoite on luoda kannustin ajoneuvon rekisteri-ilmoitusten tekemiselle. Ajoneuvoverolain hallituksen esityksen HE 111/2003 veronkorotusta koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan veronkorotus rekisteröinnin laiminlyöntitilanteissa oli ensisijaisesti tarpeellista, jotta ajoneuvorekisterin tiedot pysyisivät mahdollisimman hyvin ajan tasalla ja luotettavina. Lisäksi rekisteri-ilmoituksen tekemisen ajateltiin tuolloin vastaavan ”tavallaan veroilmoittamista”. Nykyisin rekisteri-ilmoituksen merkitys veroilmoituksena on vähäinen, sillä tieto verovelvollisuuden siirtymisestä tulee Liikenne- ja viestintävirastolle jo ennen omistusoikeuden rekisteröintiä ja verotuspäätös voidaan tehdä ennen kyseistä ilmoitusta.

Veronkorotuksen määräämiseen omistusoikeuden siirtymistä koskevan rekisteri-ilmoituksen laiminlyönnin perusteella liittyy myös kaksoisrangaistavuuden kielto, sillä samasta teosta on vuodesta 2020 alkaen määrätty liikennevalvonnan yhteydessä ajoneuvolaissa tarkoitettu liikennevirhemaksu ja tätä ennen kumotussa tieliikennelaissa tarkoitettu rikesakko. Seuraamusten etusijasta ei kuitenkaan säädetä. Tulkinnallisesti epäselvässä tilanteessa Liikenne- ja viestintävirasto on palauttanut kaikki pykälän 1 momentissa säädetty veronkorotukset verovelvollisille ajoneuvon rekisteröintien jälkeen. Käytännön taustalla on ollut tavoite varmistaa verovelvollisyyden osalta, ettei samasta teosta määrätä kahta eri rangaistusta.

Edellä kuvatun perusteella 1 momentissa säädetty veronkorotus on katsottavissa enemmälti rekisteri-ilmoituksen tekemiseen kannustavaksi viivästysmaksuksi kuin muussa verolainsäädännössä tarkoitettu verotusta tai veroilmoittamisen laiminlyöntiä koskevaksi veronkorotukseksi. Myös Liikenne- ja viestintäviraston soveltama palautusmenettely on poikkeava ratkaisu verrattuna muuhun verolainsäädäntöön ja viittaa tältäkin osin enemmän muuhun kuin verotukseen liittyvään seuraamusmaksuun. Toisaalta ajoneuvon rekisteröintiin kohdistuva kannustinvaikutus on itsessäänkin jäänyt nykyisellään vähämerkitykselliseksi. Taustalla tässä on se, että veronkorotus palautetaan rekisteröinnin jälkeen, ja se, että liikennevirhemaksu kohdentuu liikennevalvonnassa samaan tekoon.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan, että pykälän 1 momentissa säädettävästä veronkorotuksesta luovutaan tarpeettomana. Muut pykälässä säädettävät veronkorotukset jäisivät asiasisällöltään samanlaisina voimaan. Muutoksen myötä pykälän nykyinen 2 momentti siirtyisi 1 momentiksi, nykyinen 3 momentti siirtyisi 2 momentiksi ja nykyinen 4 momentti siirtyisi 3 momentiksi.

64 §. Asian automaattinen ratkaiseminen. Lakiin lisättäisiin uusi 64 § lailla 611/2005 kumotun 64 §:n tilalle. Pykälässä säädettäisiin poikkeus hallintolain 8 b luvun säännöksiin asian automaattisesta ratkaisemisesta. Pykälän mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voisi tietyin edellytyksin määrätä lain 47 a §:ssä säädetyn lisäveron automaattisesti. Säännöksellä poikettaisiin hallintolain 53 e §:n 4 momentista, jonka mukaan automaattisesti ei voida ratkaista asiaa, joka koskee rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamuksen määräämistä. Lisäveron määrääminen automaatiassa olisi mahdollista vain silloin, kun hallintolain 53 e §:n 1 ja 2 momentissa säädetyt yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät.

Lisävero voitaisiin määrätä automaattisesti, jos sen määräämisen perusteena olevan laiminlyönnin toteaminen ja lisäveron suuruuden määrittäminen eivät edellytä virkailijan tapauskohtaista harkintaa. Lisävero voitaisiin määrätä automaattisesti myös, jos virkailija on harkinnut lisäveron määräämiseen vaikuttavat tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat.

Pykälä laajentaisi automaattisen päätöksenteon käyttöalaa Liikenne- ja viestintäviraston verotusmenettelyssä. Lisäveron automaattisen määräämisen lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto voisi ratkaista asian automaattisesti niissä tapauksissa, joissa se on hallintolain mukaan mahdollista.

7.7 Tullilaki

88 §. Oikaisuvaatimus. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi lisäämällä sen viimeiseksi virkkeeksi säännös oikaisuvaatimuksen automaattisesta ratkaisemisesta. Tulli voisi ratkaista oikaisuvaatimuksen automaattisesti siltä osin kuin oikaisuvaatimus hyväksytään. Vastaavasti kuin verotusmenettelyssä myös valtion puolesta oikaisua vaativan tulliasiamiehen oikaisuvaatimus tulisi kuitenkin edelleen ratkaista muutoin kuin automaattisesti. Säännöksellä poikettaisiin hallintolain 53 e §:n 4 momentista, jonka mukaan oikaisuvaatimusta ei voida ratkaista automaattisesti. Asian automaattisessa ratkaisemisessa sovellettaisiin muuten hallintolaikiin ehdotettua, asian automaattista ratkaisemista koskevaa, uutta 8 b lukua.

7.8 Varainsiirtoverolaki

56 c §. Muun lain soveltaminen. Pykälään lisättäisiin viittaus oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 9 a §:ään. Asian automaattiseen ratkaisemiseen varainsiirtoverotuksessa sovellettaisiin hallintolain 8 b luvun säännöksiä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 9 a §:ssä säädetyn poikkeuksin.

7.9 Kiinteistöverolaki

22 §. Verotuksen toimittaminen. Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin viittaus verotusmenettelylain asian automaattista ratkaisemista koskeviin säännöksiin. Asian automaattiseen ratkaisemiseen kiinteistöverotuksessa sovellettaisiin hallintolain 8 b luvun säännöksiä verotusmenettelylain 26 f §:ssä säädettyin poikkeuksin.

24 §. Verotuspäätös. Pykälässä säädetään verotuspäätöksen sisällöstä hallintolain 44 §:n 1 momentista poikkeavasti. Pykälään lisättäisiin viittaus hallintolain 53 g §:n 1 momenttiin. Nykyisin verotuspäätöksessä olevien tietojen lisäksi verotuspäätöksestä tulisi siten käydä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla.

7.10 Autoverolaki

65 §. Verotuksessa noudatettavat yleiset säännökset. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus verotusmenettelylain 26 f §:än. Asian automaattiseen ratkaisemiseen autoverotuksessa sovellettaisiin hallintolain 8 b luvun säännöksiä verotusmenettelylain 26 f §:ssä säädettyin poikkeuksin.

67 §. Päätöksen sisältö ja perusteleminen. Pykälässä säädetään autoverolain nojalla annettavan päätöksen sisällöstä hallintolain 44 §:n 1 momentista poikkeavasti. Pykälään 1 momenttiin lisättäisiin viittaus hallintolain 53 g §:n 1 momenttiin. Nykyisin päätöksessä olevien tietojen lisäksi päätöksestä tulisi siten käydä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla.

7.11 Tonnistoverolaki

31 §. Verotuksen toimittaminen. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin viittaus verotusmenettelylain asian automaattista ratkaisemista koskeviin säännöksiin. Asian automaattiseen ratkaisemiseen tonnistoverotuksessa sovellettaisiin hallintolain 8 b luvun säännöksiä verotusmenettelyn 26 f §:ssä säädettyin poikkeuksin.

7.12 Arvonlisäverolaki

175 §. Pykälässä säädetään Verohallinnon velvollisuudesta antaa asianomaiselle ilmoitus verovelvollisten rekisteriin merkitsemistä ja arvonlisäverolain 13 a §:ssä tarkoitettua verovelvollisuusryhmää koskevassa asiassa. Pykälän *1 momenttia* muutettaisiin siten, että Verohallinto antaisi mainituissa asioissa päätöksen.

Rekisteröintiä koskeva päätös annettaisiin rekisteriin merkitsemisestä ja rekisteristä poistamisesta. Päätös tulisi antaa myös silloin, kun asianomaista ei vaatimuksesta huolimatta merkittäisi rekisteriin tai poistettaisi siitä.

Ilmoituksen sijasta Verohallinnon tulisi antaa päätös myös rahoitus- ja vakuutusalan verovelvollisuusryhmän muodostamista tai purkamista koskevassa asiassa. Päätös tulisi antaa myös silloin, kun ryhmää ei elinkeinonharjoittajien vaatimuksesta huolimatta muodosteta.

Eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain (664/1966) 7 §:n mukaan vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta on muutoin voimassa, mitä arvonlisäverosta arvonlisäverolain II osassa. Myös vakuutusmaksuveroa koskevissa rekisteröintiasioissa asianomaiselle annettaisiin siten ilmoituksen sijasta muutoksenhakukelpoinen päätös.

Pykälän 2 *momentti* kumottaisiin 1 momentin muutoksen johdosta tarpeettomana.

8 Voimaantulo

(Voimaantulosäännökset täydennetään myöhemmin)

9 Suhde muihin esityksiin

Esitys liittyy hallituksen eduskunnalle x.x.2022 antamaan esitykseen julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskeväksi lainsäädännöksi (HE nnn/2022 vp). Mainitussa esityksessä ehdotetaan säädettäväksi automaattista päätöksentekoa julkisessa hallinnossa koskevat yleiset säännökset. Hallintolakiin, tiedonhallintalakiin ja digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettuun lakiin tehtävien muutosten ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian automaattisten ratkaisujen tekemisen mahdollistamiseksi ja sääntelytilan selkeyttämiseksi, kuitenkin aikaisintaan 1.x.2023.

Tässä esityksessä ehdotettavilla muutoksilla poikettaisiin eräiltä osin hallintolakiin ehdotetusta yleissääntelystä. Esitykseen sisältyvien lakien voimaantulo on sidoksissa yleissääntelyn voimaantuloon eräin poikkeuksin.

Esityksen 1.–7., 9. ja 10. lakiehdotus sisältävät säädösviittauksia ehdotettuihin automaattista päätöksentekoa koskeviin hallintolain säännöksiin. Lakiehdotusten säädösviittaukset tulisi huomioida eduskuntakäsittelyn aikana.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Erityissääntelyn lähtökohdat

Hallituksen esityksessä eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskeväksi lainsäädännöksi ehdotetaan hallintolakiin lisättäväksi uusi asioiden automaattista ratkaisemista koskeva luku. Tiedonhallintalakiin lisättäisiin automaattisen päätöksenteon virkavastuun kohdentumista ja hyvän hallinnon periaatteiden toteutumista edistävät säännökset muun muassa automatisoidun toimintaprosessin kehittämisen dokumentoinnista, laadunvarmistamisesta, laadunvalvonnasta ja käyttöönnotosta sekä velvollisuudesta tiedottaa automaattisista toimintaprosesseista.

Verohallinto, Tulli ja Liikenne- ja viestintävirasto ovat hyödyntäneet automaattista tietojen käsittelyä vakiintuneesti verotus- ja tullimenettelyn eri vaiheissa. Hallintolakiin ja tiedonhallintalakiin ehdotetun yleissääntelyn arvioidaan mahdollistavan pääosin mainittujen virastojen automaattisen päätöksenteon verotusta ja tullia koskevissa asioissa.

Hallintolakiin ehdotetusta sääntelystä poiketen verotuksessa on lisäksi perusteltu tarve sallia automaattinen päätöksenteko rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten määrittämisessä ja oikaisuvaatimusten ratkaisemisessa sekä eräiden Verohallinnon ratkaisujen osalta, joihin ei voi hakea muutosta. Ehdotettavat poikkeukset yleislakiin olisivat hallintolain 5 §:ssä tarkoitettua erityissääntelyä. Sääntely perustaisi viranomaisille toimivallan tehdä automaattisia ratkaisuja myös näissä asioissa. Vastaavasti tullitoiminnassa olisi tarpeen sallia automaattinen päätöksenteko oikaisuvaatimusten ratkaisemisessa.

Ehdotettava erityissääntely rakentuisi kuitenkin hallintolakiin ja tiedonhallintalakiin ehdotetulle yleissääntelylle siten, että automaattinen ratkaiseminen olisi erityissääntelyssä tarkoitetuissa

asioissakin sallittua vain niissä tilanteissa, kun hallintolaissa ja tiedonhallintalaissa tarkoitetut yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät. Verohallinto, Tulli ja Liikenne- ja viestintävirasto voisivat siten ratkaista automaattisesti erityissääntelyssä tarkoitettua asiaa vain silloin, kun asiaan ei sisälly seikkoja, jotka viranomaisen etukäteisen harkinnan mukaan edellyttävät tapauskohtaista harkintaa tai silloin, kun virkamies tai muu asian käsitteijä on arvioinut asiaan sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat. Automaattisesti ratkaistavat asiat olisi valittava ja ratkaistava sovellettavan lain perusteella laadittujen käsittelysääntöjen mukaisesti.

Yleislaista poikkeamisen perusteena olisi ennen kaikkea verotus- ja tullimenettelyn luonne massamuotoisena hallintomenettelynä ja tarve käyttää automaatiota kaavamaisissa tyyppitapauksissa, joissa päätöksenteon edellytykset on täsmällisesti säädetty laissa tai niitä koskee vakiintunut oikeus- ja soveltamiskäytäntö. Tapausten huomattavan määrän johdosta verotusta ei voitaisi toimeenpanna lain edellyttämässä määrääjoissa, eikä verovelvollisten olisi mahdollista saada veroasioitaan käsitellyksi hallintolaissa tarkoitetulla tavalla ilman aiheetonta viivytystä ilman virkailijaresurssien merkittävää lisäystä.

Verotuksessa automaattiset ratkaisut toteutetaan tietojärjestelmään sisältyvillä ennalta määritellyillä käsittelysäännöillä. Ehdotuksessa on otettu huomioon se, että automatisoitu päätöksenteko ei sovellu sellaiseen hallinnolliseen päätöksentekoon, joka edellyttää päätöksentekijän käyttävän laajaa harkintavaltaa (PeVL 7/2019 vp, s. 9). Verotuksen käsittelysäännöillä kuvataan asioiden valikoituminen automaattisesti ratkaistavaksi ja se, miten asia ratkaistaan.

Erityissääntely koskisi verovelvollisia, tiedonantovelvollisia ja muita ilmoitusvelvollisia. Sääntely koskisi luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä.

Yleinen tietosuoja-asetus sisältää säännöksen automatisoidusta yksittäispäätöksestä. Asetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn, kuten profilointiin, ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Artiklan 1 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta, jos päätös on välttämätön rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välisen sopimuksen tekemistä tai täytäntöönpanoa varten; on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Erityissääntely mahdollistaisi kansalliseen liikkumavaraan nojautuen poikkeamisen EU:n tietosuoja-sääntelyyn sisältyvästä automaattisten päätösten kiellosta esityksessä tarkoituilta osin.

Oikeusturva, hyvä hallinto, lainalaisuusperiaate ja yhdenvertaisuus

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Säännöksen 2 momentissa säädetään, että käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan perustuslain 21 §:n ja julkisen vallan käytön lakiperusteisuuden näkökulmasta automaattisessa päätöksenteossa massaluonteisessa toiminnassa ei saa vaarantaa hyvän hallinnon vaatimuksia tai asianosaisen oikeusturvaa (ks. esim. PeVL 48/2017 vp, s.5 ja PeVL 7/2019 vp). Valiokunta on painottanut hallinnon

perusteiden ja oikeusturvan ensisijaisuutta suhteessa hallinnon tuloksellisuuteen (PeVL 7/2019 vp).

Verohallinto käyttää automaattista päätöksentekoa tyyppitapauksissa, joissa asian lopputulokseen ei arvioida olevan vaikutusta sillä, tekeekö ratkaisun virkailija vai automaatio. Automaattisessa päätöksenteossa sovelletaan samaa menettelysääntelyä ja aineellista lainsäädäntöä kuin muussakin Verohallinnon ratkaisutoiminnassa. Tullitoiminnassa tilanne on vastaava. Liikenne- ja viestintävirasto hyödyntää ajoneuvoverotuksessa automaatiota siltä osin kuin kyse on ajoneuvoveron määräämisestä, eräiden hallinnollisten seuraamusten määräämisestä sekä eräistä verotuksen toimittamista koskevien päätösten antamisesta.

Verotuksen massamenettelyluonteesta johtuen asianosaisen kuulemisesta, asian selvittämisestä, päätöksen perustelemisesta, päätöksen sisällöstä ja tiedoksiannosta verotuksessa säädettiin jo hallintolain voimaantulon yhteydessä hallintolaista poikkeavasti (HE 117/2003 vp). Näitä poikkeuksia sovellettaisiin verotuksen automaattisessa päätöksenteossa myös esityksessä tarkoitetuissa asioissa. Päätöksen sisältöä koskevia verolakien säännöksiä täydennettäisiin kuitenkin siten, että päätöksestä tulisi käydä ilmi, jos asia on ratkaisu automaattisesti. Automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittaminen lisäisi ratkaisutoiminnan läpinäkyvyyttä verovelvolliselle ja suojaisi verovelvollisen oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia hallintolain 6 §:n edellyttämällä tavalla. Automaattisesti tehtyihin päätöksiin sovellettaisiin samaa muutoksenhaku- ja oikaisumenettelyä kuin muihinkin päätöksiin.

Automaation hyödyntäminen nopeuttaa merkittävästi asioiden käsittelyä viranomaisessa. Automaattisen ratkaisemisen mahdollistava sääntely edistäisi siten perustuslain 21 §:ssä säädettyä asianosaisen oikeutta saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa viranomaisessa.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Verotusta ja tullia koskevat automaattiset ratkaisut perustuvat käsittelysääntöihin, joita sovelletaan yhtenäisesti samanlaisissa tapauksissa. Ehdotettava erityissääntely vastaa perustuslain 6 §:n 1 momentissa verovelvolliselle turvattua oikeutta yhdenvertaiseen kohteluun lain edessä ja toteuttaa hallintolain 6 §:ssä säädettyä tasapuolisen kohtelun periaatetta.

Perustuslain 2 §:n 3 momentissa säädetään hallinnon lainalaisuusperiaatteesta, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Esityksen mukaan asioiden automaattinen käsittely perustuisi sovellettavan vero- ja tullilainsäädännön aineellisten ja menettelyllisten säännösten nojalla laadittuihin sääntöihin. Nämä säännöt dokumentoitaisiin ja kuvattaisiin ehdotettujen automaattiseen päätöksentekoon liittyvien yleislakien eli hallintolain ja tiedonhallintalain säännösten mukaisesti samoin kuin julkaistaisiin yleisölle viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999), jäljempänä *julkisuuslaki*, säännösten mukaisesti.

Ehdotettavan erityissääntelyn mukaan Verohallinto ja Liikenne- ja viestintävirasto voisivat ratkaista rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamuksen määräämistä koskevan asian automaattisesti. Verotuksen hallinnollisista seuraamuksista Verohallinnon määräämien myöhästymismaksujen ja osin veronkorotustenkin sekä Liikenne- ja viestintäviraston määräämän lisäveron määräämisperusteet ja suuruus on säädetty täsmällisesti ja kaavamaisesti laissa. Eräille veronkorotuksille ja laiminlyöntimaksuille on säädetty laissa euromääräinen enimmäismäärä, jonka rajoissa Verohallinto määrää seuraamuksen vakiintuneen ja yhtenäisesti sovellettavan Verohallinnon ratkaisukäytännön mukaisesti. Verovelvollista on kuultava eräitä vähäisiä myöhästymismaksuja koskevin poikkeuksin ennen seuraamuksen määräämistä, ja kuulemisvelvoitteesta

huolehtiminen voisi edellyttää, että virkailija tutkii verovelvollisen esittämän selvityksen. Seuraamus jätettäisiin määräämättä, jos siihen olisi laissa säädetty peruste. Seuraamusten määräämismenettelyä muutettaisiin lisäksi siten, että ennen oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain mukaisen myöhästymismaksun määräämistä verovelvollista olisi kuultava, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Jos myöhästymismaksua määrättäisiin enintään 200 euroa, verovelvollista kuultaisiin vain, jos se on erityisestä syystä tarpeen. Lisäksi myöhästymismaksun määräämättä jättämisen perusteita laajennettaisiin.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös poikkeus hallintolakiin ehdotetusta kiellosta ratkaista oikaisuvaatimus automaattisesti. Poikkeus koskisi tilanteita, joissa verovelvollisen vaatimus hyväksyttäisiin, päätös kumottaisiin oikaisuvaatimuksen johdosta ja verotus toimitettaisiin uudelleen tai verovelvollisen oikaisuvaatimuksen johdosta tehtäisiin täydentävä verotuspäätös. Säännöksen nojalla sellaiset oikaisuvaatimusasiat, joiden ratkaiseminen ei edellytä tapauskohtaista harkintaa, voitaisiin ratkaista automaattisesti. Tullissa poikkeus koskisi vastaavasti tilannetta, jossa tullivelallisen, ilmoittajan tai muun Tullin asiakkaan oikaisuvaatimus hyväksyttäisiin.

Verohallinnon toimivaltaan kuuluvat veroilmoituksen ja perukirjan antamisajan pidentämistä ja perunkirjoituksen toimittamisajan pidentämistä koskevat päätökset voitaisiin ehdotuksen mukaan tehdä automaatiassa sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia päätökseen oikaisua. Säännöksellä olisi merkitystä silloin, kun luonnollisen henkilön hakemusta määräajan pidentämiseksi ei hyväksyttäisi. Hakemus voitaisiin hylätä automaatiassa silloin, kun ratkaisun tekeminen ei edellytä tapauskohtaista harkintaa, kuten silloin kun hakemus määräajan pidentämiseksi on tehty vasta säädetyn määräajan päättymisen jälkeen. Asian ratkaisemisen automaatiassa tällaisissa tosiseikoiltaan ja oikeudellisesti selvissä tapauksissa ei arvioida vaarantavan verovelvollisen oikeusturvaa.

Täytäntöönpanon keskeytysasia eli veron täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskeva asia voitaisiin ratkaista Verohallinnossa automaattisesti sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voisi vaatia ratkaisuun oikaisua. Säännöksellä olisi merkitystä silloin, kun luonnollisen henkilön hakemusta määräajan pidentämiseksi ei hyväksyttäisi. Hakemus voitaisiin hylätä automaatiassa silloin, kun ratkaisun tekeminen ei edellytä tapauskohtaista harkintaa, kuten silloin kun verovelvollisella ei ole vireillä kyseistä veroa koskevaa oikaisuvaatimusta tai kun vero on hakemusta tehtäessä jo maksettu. Asian ratkaisemisen automaatiassa tällaisissa tosiseikoiltaan ja oikeudellisesti selvissä tapauksissa ei arvioida vaarantavan verovelvollisen oikeusturvaa.

Myös ennakonpidätystä ja ennakkoveroja koskevat Verohallinnon päätökset voitaisiin tehdä automaatiassa, vaikka niitä koskeviin päätöksiin ei voi suoraan vaatia oikaisua. Säännös poistaisi epävarmuuden siitä, voisiko Verohallinto tehdä luonnolliselle henkilölle päätöksen ennakonpidätysprosentista tai ennakkoverosta automaattisesti. Säännös olisi välttämätön, jotta Verohallinto kykenee ajoissa laskemaan verovelvollisille pidätysprosentit ja ennakonkannossa maksettavat verot. Sääntely ei vaarantaisi verovelvollisen oikeusturvaa, koska hän voisi pyytää pidätysprosentin ja perusennakon uudelleen määräämistä ja tehdä oikaisuvaatimuksen pyyntönsä johdosta saamastaan päätöksestä.

Myös veron maksujärjestelyyn ryhtymistä koskeva päätös voitaisiin tehdä automaattisesti, vaikka siihen ei voi vaatia oikaisua. Maksujärjestelyissä turvattaisiin rekisteröidyn oikeudet siten, että verovelvollinen voisi vaatia virkailijakäsittelyä jo ennakolta maksujärjestelyä koskevassa pyynnössään.

Ehdotuksessa lisäksi parannettaisiin verovelvollisen oikeusturvaa koskevaa sääntelyä siten, että arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, ennakoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin merkittämisestä ja rekisteristä poistamisesta sekä eräistä verokausia koskevista Verohallinnon ratkaisuista annettaisiin verovelvolliselle muutoksenhakukelpoinen päätös. Ehdotus selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi Verohallinnon rekisteröintikäytäntöjä ja muutoksenhakua koskevia menettelyjä.

Virkavastuu

Perustuslain 118 §:n 1 momentin mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta. Hän on myös vastuussa sellaisen monijäsenen toimielimen päätöksestä, jota hän on monijäsenen toimielimen jäsenenä kannattanut. Säännöksen 2 momentin mukaan esittelijä on vastuussa siitä, mitä hänen esittelystään on päätetty, jollei hän ole jättänyt päätökseen eriävää mielipidettä. Virkavastuu käsittää perustuslain 118 §:n 3 momentin mukaan sekä rikosoikeudellisen että vahingonkorvausoikeudellisen vastuun.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt selvänä, ettei päätöksenteon siirtäminen automaattiseen käsittelyyn saa johtaa siihen, että virkavastuuta koskevat perustuslain säännökset menettävät merkityksensä. Hyväksyttävänä ei ole voitu pitää sitä, että virkavastuun toteutuminen olisi näennäistä tai keinotekoisia. (PeVL 7/2019 vp, s. 11). Automatisoidun päätöksentekomenettelyn tulee perustuslain 118 §:stä johtuvista syistä olla tarkasti valvottua ja oikeudellisesti kontrolloitavissa sekä siihen on voitava liittää viime kädessä myös virkamiehiin kohdistuva vastuu virkatoimista (PeVL 7/2029 vp, s. 11).

Esityksessä ehdotettavissa verotuksen ja tulli-ilmoittamisen automaattista päätöksentekoa koskevissa menettelyissä noudatettaisiin hallintolakiin ja tiedonhallintalakiin ehdotettuja säännöksiä käyttöönottopäätöksistä ja muusta dokumentoinnista siten, että menettely olisi valvottua, oikeudellisesti kontrolloitavaa ja siihen voitaisiin liittää vastuu virkatoimista.

Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suoja kuuluu osana perustuslain 10 §:n 1 momentilla turvattuun yksityiselämän suojaan, ja henkilötietojen suojasta on perustuslain edellä mainitun säännöksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvattuun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta. (ks. esim. PeVL 1/2018 vp, s. 3).

Henkilötietojen suojan kannalta tärkeiden sääntelykohteiden suhteen perustuslakivaliokunta on tarkistanut aiempaa kantaansa yleisen tietosuojasetuksen voimaantulon johdosta. Perustuslakivaliokunnan uudemman käytännön mukaan on lähtökohtaisesti riittävää, että henkilötietojen suoja ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa yleisen tietosuojasetuksen kanssa (PeVL 14/2018 vp, s. 4). Henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi ensisijaisesti taata yleisen tietosuojasetuksen ja sitä täydentävän kansallisen yleislain nojalla (PeVL 14/2018 vp). Kansallisen erityislainsäädännön säätämistä tulisi valiokunnan mukaan välttää, sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua yleisen tietosuojasetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (PeVL 2/2018 vp, s. 5). Sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee perustuslakivaliokunnan mukaan jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata säätäminen vain välttämättömään (PeVL 14/2018 vp, s. 3–5). Erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös yleisen

tietosuoja-asetuksen edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely (PeVL 14/2018 vp, s. 5, PeVL 13/2017 vp, s. 5 ja PeVL 3/2017 vp, s. 5).

Kansallinen liikkumavara

Perustuslakivaliokunta on käytännössään korostanut, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. esim. PeVL 1/2018 vp, PeVL 25/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (ks. esim. PeVL 23/2020 vp, s. 2, PeVL 29/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2018 vp, s. 4, PeVL 14/2018 vp, s. 7, PeVL 1/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2).

Perustuslakivaliokunta on niin ikään lausunnossaan (PeVL 7/2019 vp) katsonut tarpeelliseksi muun ohella tarkoin varmistua ehdotetun automatisoitua päätöksentekoa koskevan sääntelyn yhteensopivuudesta yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Asetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automatisoitua päätöksentekoa koskevaan sääntelyyn, kuten profilointiin, ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta, jos päätös on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaksi.

Ehdotetun verotusta ja tullia koskevan sääntelyn lähtökohtana on, että yleislakeja eli hallintolakeja ja tiedonhallintalakeja niihin sisältyvine automaattista päätöksentekoa koskevine säännöksineen sovellettaisiin myös verotuksessa sekä tulliselvityksessä ja tulliverotuksessa. Erityissäännöksiä sovellettaisiin vain täydentävästi siltä osin kuin verotus- ja tullimenettelyssä on tarvetta ja mahdollisuus poiketa yleislaista. Säännökset rajoittuisivat vain siihen, mikä on sallittua yleisen tietosuoja-asetuksen nojalla ja välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi. Erityissäännösten tarpeellisuutta verotuksessa ja tullimenettelyssä on myös arvioitu yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Ehdotetut säännökset on arvioitu riskien näkökulmasta ja laadittu yksityiskohtaiseksi sen mukaisesti, minkälaisen riskin automaattisen päätöksenteon voidaan aiheuttavan luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille (PeVL 14/2018 vp, s. 5, PeVL 13/2017 vp, s. 5 ja PeVL 3/2017 vp, s. 5).

Sääntelykokonaisuudessa on huomioitu myös yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 kohdassa edellytetyt asianmukaiset suojatoimet. Ehdotettava sääntely olisi mahdollista yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan liikkumavaran puitteissa. Ehdotettava kansallinen eri verolakeihin ja tullilakiin otettava sääntely on välttämätön edellytys sille, että automatisoituja yksittäispäätöksiä voitaisiin verotuksessa ja tullimenettelyssä tehdä ja siten poiketa yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetystä kiellosta.

Käsittelyn suojatoimet automatisoidussa päätöksenteossa

Pelkästään automaattiseen käsittelyyn perustuvan päätöksenteon voidaan arvioida olevan korkeamman riskin käsittelyä kuin ihmisen suorittaman käsittelyn. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan erityislainsäädäntöä on arvioitava yleisen tietosuoja-asetuksen riskiperusteisen lähestymistavan mukaisesti. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtainen sääntely (ks. esim. PeVL 14/2028 vp, s.5). Ehdotuksen mukaan eri verolakeihin ja tullilakiin otettaisiin yksityiskohtaiset säännökset niistä asiaryhmistä, joissa automaattinen päätöksenteko olisi hallintolaissa ja tiedonhallintalaissa säädetyn lisäksi sallittua.

Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 kohdan mukaan asianmukaisia suojatoimia automaattisessa päätöksenteossa ovat käsittelystä ilmoittaminen rekisteröidylle ja oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen, rekisteröidyn oikeus esittää kantansa, saada selvitys kyseisen arvioinnin jälkeen tehdystä päätöksestä ja riitauttaa päätös.

Esityksen mukaan automaattisesta käsittelystä ilmoittaminen rekisteröidylle toteutettaisiin siten, että annettavasta päätöksestä kävisi ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti ja mistä asianomainen automaattista toimintaprosessia koskeva käyttöönottopäätös on saatavissa. Käyttöönottopäätökset julkaistaisiin Verohallinnon, Tullin ja Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla, ja lisäksi viranomaisen olisi tiedonhallintalakiin ehdotetun 28 a §:n mukaisesti tiedotettava automaattisesti ratkaistavista asioista, automatisoidun toimintaprosessin käytön perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeisistä tiedoista toimintaprosessin dokumentaatioon ja käyttöönottopäätökseen perustuen.

Rekisteröidyn oikeus esittää kantansa toteutuu siten, että asiat ratkaistaan tämän itsensä ilmoittamien tietojen perusteella tai tälle varataan tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista. Oikeus saada selvitys tehdystä päätöksestä toteutuu siten, että rekisteröity saa perustellun päätöksen ja lisäksi tällä on oikeus saada Verohallinnolta tai Tullilta lisätietoja päätöksestä. Rekisteröidyn oikeus riitauttaa päätös toteutuu siten, että tällä on pääsääntöisesti oikeus hakea muutosta oikaisuvaatimuksella. Verotuksessa ja tullitoiminnassa sovellettavan asianosaisen kuulemista, päätöksen perustelemista, oikaisuvaatimusta ja muutoksenhakua koskevan sääntelyn arvioidaan toteuttavan nämä suojatoimet myös esityksessä tarkoitetuissa asioissa. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että verovelvollisen kuulemista ennen myöhästymismaksun määräämistä laajennettaisiin oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain mukaisessa verotuksessa. Verotuksessa noudatettavat suojatoimet ovat verovelvolliselle yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdan edellyttämällä tavalla maksuttomia.

Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 kohdassa mainitaan suojatoimena myös rekisteröidyn oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen. Koska yleisen tietosuoja-asetuksen edellytys oikeudesta vaatia ihmisen osallistumista todetaan ainoastaan asetuksen johdanto-osan perustelukappaleessa, mutta ei itse artiklatekstissä, on arvioitava kyseisen edellytyksen velvoittavuutta eri tilanteissa. Euroopan unionin tuomioistuin on sinänsä antanut johdanto-osan perustelukappaleille huomattavaa painoarvoa ratkaisuisaan (esim. yhdistetyt asiat C-203/15 *Tele2 Sverige AB* ja C-698/15 *Secretary of State for the Home Department*, tuomion kohta 87 ja C-454/18 *Baltic Cable AB*, tuomion kohta 71).

Oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelyyn on ehdotettu toteuttavaksi hallintolaikiin lisättävässä 53 f §:n 1 momentissa asettamalla automaattisen ratkaisemisen edellytykseksi se, että luonnollinen henkilö, johon päätös on kohdistettu, voi kaikilta osin vaatia ratkaisuun oikaisua oikaisuvaatimuksella tai sitä vastaavalla oikeussuojakeinolla, joka käsitellään päätöksen tehneessä viranomaisessa tai sen kanssa samaan rekisterinpitäjään kuuluvassa viranomaisessa. Hallintolain 53 e §:n 4 momentissa on puolestaan ehdotettu säädettäväksi, että oikai-

suvaatimusta ei saa ratkaista automaattisesti. Ehdotetun hallintolain 53 f §:n 2 momentin mukaan oikaisuvaatimusmahdollisuutta ei kuitenkaan edellytetä, kun automaattisella ratkaisulla hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista.

Ehdotettavassa erityissääntelyssä luonnollisen henkilön oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelyyn toteutuu seuraamusten määräämisen osalta siten, että hänellä on verotusmenettelylakien mukaan oikeus tehdä oikaisuvaatimus seuraamuksen määräämistä koskevasta Verohallinnon päätöksestä.

Erityissääntelyn mukaan myös oikaisuvaatimus voitaisiin ratkaista automaattiossa siltä osin kuin oikaisuvaatimus hyväksyttäisiin. Keskeinen yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan taustalla oleva tavoite on ihmisen suojaaminen sellaiselta automaattiselta päätöksenteolta, jossa hänen ominaisuuksiaan arvioidaan virheellisillä perusteilla ilman ihmisen mahdollisuutta vaikuttaa tähän arvioon. Kun verovelvollisen oikaisuvaatimus hyväksytään vaaditulla tavalla, ei asianosaisella voida katsoa olevan tietosuoja-oikeudellisen suojan tarvetta saada päätöstä ihmisen käsiteltäväksi. Lisäksi oikaisuvaatimus voitaisiin verotusmenettelylain mukaan ratkaista automaattiossa, kun päätös kumottaisiin oikaisuvaatimuksen johdosta ja verotus toimitettaisiin uudelleen tai kun verovelvollisen oikaisuvaatimuksen johdosta tehtäisiin täydentävä verotuspäätös. Verovelvollisella on verotusmenettelyä koskevien säännösten mukaan oikeus tehdä oikaisuvaatimus uudelleen toimitetusta verotuksesta ja täydentävästä verotuspäätöksestä, jolloin oikeus saattaa asia ihmisen käsiteltäväksi toteutuisi myös näissä tilanteissa.

Maksujärjestelyyn ryhtymistä koskevissa asioissa oikeus vaatia ihmisen osallistumista ehdotetaan toteuttavaksi niin, että luonnollinen henkilö voisi vaatia maksujärjestelypyynnössä, että Verohallinto ei ratkaise asiaa automaattisesti. Jos pyyntö olisi esitetty, Verohallinto voisi tällöin ratkaista asian automaattisesti vain, jos maksujärjestelypyyntö hyväksytään. Oikeus vaatia ihmisen osallistumista on välttämätöntä toteuttaa muulla tavoin kuin oikaisuvaatimuksella, koska maksujärjestelystä ei tehdä muutoksenhakulopoista hallintopäätöstä.

Ennakkopidätysprosenttia ja ennakoveroa koskevissa asioissa oikeus vaatia ihmisen osallistumista toteutuisi siten, että luonnollisella henkilöllä olisi oikeus pyytää pidätysprosentin tai ennakoveron uudelleen määräämistä ja tehdä oikaisuvaatimus pyyntönsä johdosta saamasta päätöksestä siltä osin kuin pyyntöä ei hyväksytä.

Esityksen mukaan luonnollisella henkilöllä ei olisi oikeutta vaatia ihmisen osallistumista asian käsittelyyn veroilmoituksen ja perukirjan antamisajan pidentämistä, perunkirjoituksen toimittamisajan pidentämistä eikä veron täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevassa asiassa. Edellä mainituissa asioissa tehtyyn päätökseen ei saa hakea muutosta. Näissä asioissa hakemus voitaisiin hylätä tai jättää tutkimatta automaattisesti niissä selvissä tilanteissa, joissa asian ratkaiseminen ei edellytä tapauskohtaista harkintaa. Tällaisia tilanteita olisivat esimerkiksi määräajan pidentämisen hakeminen vasta sen jälkeen, kun säädetty määräaika on jo päättynyt, ja täytäntöönpanon keskeytyksen hakeminen verolle silloin, kun kyseistä veroa koskevaa oikaisuvaatimusta ei ole vireillä tai kyseinen vero on jo maksettu. Hakemusten ratkaiseminen virkailijatyönä olisi tarpeetonta tällaisissa yksiselitteisen selvissä tapauksissa. Näissä tapauksissa riittäviksi suojatoimiksi on katsottava oikeus saada hakemukseen perusteltu päätös ja mahdollisuus saada tarvittaessa päätöstä koskevia lisätietoja Verohallinnolta.

Arkaluonteiset tiedot

Perustuslakivaliokunta on arvioinut arkaluonteisten tietojen käsittelyä pitäen lähtökohtana, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä

perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (ks. PeVL 42/2016 vp, s. 2–3 ja siinä viitattut lausunnot). Merkityksellistä on ollut, että valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa henkilötietojen käsittelystä säädettäessä erityisesti se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa.

Valiokunta on tämän vuoksi arvioinut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (PeVL 29/2016 vp, s. 4–5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp). Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 38/2016 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/I). Myös yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Valiokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 3/2017 vp, s. 5). Tällaista rajausta on valiokunnan uudemmassa käytännössä pidetty säätämisyjärjestyskysymyksenä (ks. esim. PeVL 15/2018 vp, s. 40).

Perustuslakivaliokunnan mukaan arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa edelleen syytä arvioida myös aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta. Yleistä tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisemman lakitasoisen sääntelyn tarve tulee kuitenkin perustella myös yleisen tietosuoja-asetuksen puitteissa tapauskohtaisesti. Sääntelyn tarpeen osalta on syytä kiinnittää huomiota myös asetuksessa omaksuttuun riskiperusteiseen lähestymistapaan. Valiokunta painottaa, että myös arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn kohdalla on syytä pyrkiä selkeään ja ymmärrettävään lainsäädäntöön (PeVL 14/2018 vp, s. 5–6).

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä arkaluonteisiin tietoihin kuuluviksi luetaan sekä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tiedot että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä omaksumat niin sanotut valtiosääntöisesti arkaluonteiset tiedot. Valtiosääntöisesti arkaluonteisina tietoina perustuslakivaliokunta on pitänyt ainakin sosiaalihuollon asiakastietoja (PeVL 15/2018 vp, s. 38), luonnollisen henkilön yksityiskohtaisia tilitietoja (PeVL 48/2018 vp) ja maksukorttitietoja (PeVL 36/2020 vp, s. 3–4). Rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvät henkilötiedot voidaan myös lukea valtiosääntöisesti arkaluonteisiksi (PeVL 15/2018 vp, s. 38). Niiden käsittelystä säädetään erikseen yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa, jossa edellytetään asianmukaisten suojatoimien säätämistä.

Tilanteissa, joissa arkaluonteisten tietojen käsittely olisi erityislainsäädännössä sallittua, voitaisiin niitä käsitellä myös automaattisessa päätöksenteossa, jos automaattiselta käsittelyltä edellytettävät vaatimukset täyttyisivät. Yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 4 kohdan mukaan

automatisoidut yksittäispäätökset eivät saa perustua 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin, paitsi jos sovelletaan 9 artiklan 2 kohdan a tai g alakohtaa ja asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi on toteutettu. Rekisteröidyn oikeudet tulee kuitenkin arvioida yleisen tietosuojasetuksen 35 artiklassa säädetyn tietosuojan vaikutustenarvioinnin yhteydessä ja samoin tulee arvioida riittävät suojatoimet osana automaattisen päätöksenteon käyttöönottoa.

Verotuksessa käsiteltävät erityiset henkilötietoryhmät ja valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteiset tiedot

Verotuksessa käsitellään yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietojen ryhmiä ja 10 artiklassa tarkoitettuja tietoja rikostuomioista ja rikkomuksista. Näitä ovat invaliditeettiprosenttia, kirkkokuntaa ja ammattiyhdistyksen jäsenmaksuja koskevat tiedot. Lisäksi verotuksen tietojärjestelmässä on yksittäistapauksissa terveydentilaa koskevia tietoja sekä vero- ja muita rikoksia, kuten kirjanpitorikoksia, koskevia tietoja. Perustuslakivaliokunnan käytännössä tarkoitettuja valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisia tietoja, kuten sosiaalihuollon asiakastietoja, ei lähtökohtaisesti sisälly tässä esityksessä tarkoitettuihin verotuspäätöksiin tai niihin liittyviin verotustietoihin taikka verotusasiakirjoihin, mutta yksittäistapauksittain tietoja voi esiintyä. Perustuslakivaliokunnan käytännössä valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisiin tietoihin luettuja yksityiskohtaisia tilitietoja tai maksukorttitietoja sisältyy lähinnä verovalvonnan aineistoihin, ei suoraan automaattisen päätöksenteon perusteena oleviin tietoihin.

Arkaluonteisten tietojen käsittely perustuu Verohallinnolle asetettuun lakisääteiseen veloitteeseen toimittaa verotus voimassa olevan verolainsäädännön mukaisesti. Käsittely perustuu yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohtaan, jonka mukaan tietojen käsittely on sallittua muun muassa silloin, kun käsittely on tarpeen yleistä etua koskevasta syystä jäsenvaltion lainsäädännön nojalla. Verohallinto käsittelee yleisen tietosuojasetuksen tarkoittamia erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja ja ns. valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisia tietoja vain siinä määrin kuin niiden käsitteleminen on välttämätöntä verotuksen toimittamiseksi.

Tulli käsittelee arkaluonteisia tietoja siinä määrin kuin niiden käsitteleminen on välttämätöntä Tullin laissa säädettyjä tulliverotus-, tullivalvonta- ja rikostorjuntatehtäviä varten. Arkaluonteisten tietojen käsittely perustuu lähinnä yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohtaan, jonka mukaan erityisiä henkilötietoryhmiä voidaan käsitellä, kun käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla. Tulli voi esimerkiksi tullirikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi joutua käsittelemään laajastikin arkaluonteisia henkilötietoja, kuten tullirikoksesta epäillyn kansallista tai etnistä alkuperää tai terveydentilaa koskevia tietoja taikka geneettisiä tietoja (DNA-jäljet) sekä sormenjälkitietoja. Arkaluonteisten tietojen käsittelemiseen ja suojatoimiin sovelletaan Euroopan unionin yleisen tietosuojalainsäädännön eli yleisen tietosuojasetuksen ja luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 sekä tietosuojalain (1050/2018) säännöksiä. Lisäksi tullitoiminnassa sovelletaan henkilötietojen käsittelystä Tullissa annettua lakia (650/2019), joka täydentää unionin yleistä tietosuojalainsäädäntöä ja jossa on huomioitu erityisesti Tullin rikostorjuntaa sekä tullivalvontaa koskevat erityiset tietojen käsittelytarpeet.

Verohallinnolla on esimerkiksi velvoite toimittaa kirkollisverotus ja käsitellä kirkollisverotuksen toimittamiseksi uskonnollista vakaumusta eli kirkkokuntaa koskevia tietoja. Verotusmenetelylain 1 ja 6 §:n mukaan verotuksen toimittaa Verohallinto, ja Verohallinnon toimittamiin veroihin kuuluvat evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnalle suoritettava kirkollisvero. Invaliditeettiprosenttia koskevan terveyttä kuvaavan tiedon käsittely perustuu tuloverolain (1535/1992) 104 §:ssä säädettyyn kunnallisverotuksen invalidivähennystä koskevaan sääntelyyn sekä autoverolain 26 §:ssä säädettyyn vamman perusteella myönnettävää vähennystä koskevaan sääntelyyn. Ammattiliiton jäsenyyttä kuvaavan ammattiyhdistyksen jäsenmaksuja koskevan tiedon käsittely perustuu tuloverolain 95 §:n tulonhankkimisvähennystä koskevaan sääntelyyn.

Verotuksessa rekisteröidyn oikeudet toteutetaan yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti siten kuin lakisääteisessä henkilötietojen käsittelyssä edellytetään. Esimerkiksi rekisteröidyn oikeus päästä omiin tietoihin ulottuu samalla tavoin arkaluonteisiin tietoihin kuin muihin verotustietoihin. Sama koskee virheen oikaisua, vaikka virheen korjaaminen tapahtuu kuitenkin pääasiassa verotuksen muutoksenhakukeinoin eikä yleisen tietosuoja-asetuksen nojalla, ellei kysymys ole virheestä, joka ei vaikuta veron määrään.

Yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttäminä suojatoimina Verohallinto noudattaa erityisten henkilötietoryhmien ja myös valtiosääntöisesti arkaluonteisten tietojen osalta tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa säädettyjä asianmukaisia ja erityisiä suojatoimia rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Niiden ohella Verohallinto noudattaisi edellä mainittuja yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisia automaattisen päätöksenteon edellyttämiä asianmukaisia toimenpiteitä rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi.

Lapsen asema

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että yleisessä tietosuoja-asetuksessa kiinnitetään huomiota lapsen erityiseen suojan tarpeeseen henkilötietoja käsiteltäessä (ks. esim. PeVL 7/2029, s. 8). Asetuksen johdanto-osan 71 kappaleen mukaan automaattista päätöksentekoa ei saisi kohdistaa lapseen.

Verotusta koskevassa päätöksenteossa automatiikkaa ei kohdisteta erityisesti lapsiin, vaan päätökset kohdistuvat henkilöihin samalla tavoin riippumatta siitä, onko kysymys täysivaltaisesta vai vajaavaltaisesta henkilöstä. Verotus perustuu aina lakiin, ja verotuksen toimittamisessa ja päätöksenteossa on noudatettava yhdenvertaisuuden periaatetta. Verotuksen toimittamisessa ei ole merkitystä sillä, onko päätöksenteon kohteena täysivaltainen henkilö vai lapsi.

Julkisuusperiaate

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.

Esityksessä tarkoitettujen automaatioissa käsiteltävät verotustiedot ja verotuspäätökset ovat salassa pidettäviä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 1 ja 4 §:n nojalla. Lain 5 §:ssä säädettyihin tuloverotuksen julkisiin tietoihin tai 6 §:ssä säädettyihin kiinteistöverotuksen julkisiin tietoihin ei sisälly tietoa siitä, että verotuspäätös tehdään automaatioissa. Valmisteverotustietoja ja -päätöksiä koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä muilta osin

kumotun vuoden 1994 valmisteverotuslain (1469/1994) 66 ja 67 §:n nojalla. Autoverotusta koskevien tietojen ja verotuspäätösten salassapito perustuu muilta osin kumotun vuoden 1994 autoverolain (1482/1994) 86, 87 ja 88 §:ään. Ajoneuvoverolain 63 §:ssä säädetään ajoneuvoveroa koskevien tietojen julkisuudesta. Tullikoodeksin 12 artiklan nojalla kaikki tulliviranomaisen tehtäviensä hoidon yhteydessä saamat luottamukselliset tai luottamuksellisina annetut tiedot on pidettävä salassa. Tämän lisäksi sovelletaan julkisuuslain salassapitosäännöksiä ja, siltä osin kuin on kyse henkilötietojen käsittelystä, tietosuojalain ja henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) säännöksiä.

Automaattiseen päätöksentekoon liittyvien kuvausten, käyttöönottopäätösten ja menettelyä koskevien asiakirjojen julkisuus toteutuu yleislakien eli hallintolain, tiedonhallintalain ja muun muassa julkisuuslain mukaisesti. Verohallinnossa voisi tiedon antaminen verovalvontatoimeen liittyvästä seikasta vaarantaa valvonnan tai sen tarkoituksen toteutumisen siten kuin julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15 kohdassa säädetään. Näissä tilanteissa kaikkia valvontatoimeen liittyviä tietoja ei voitaisi antaa julkisuuteen eikä myöskään asianosaiselle.

Arvio säätämisyjärjestyksestä

Lakiehdotusten ei arvioida olevan ongelmallisia perustuslain 6 §:n 1 momentin, 10 §:n 1 momentin, 12 §:n 2 momentin tai 21 §:n säännösten kannalta. Lakiehdotuksissa on käytetty asianmukaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa liikkumavaraa.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiassa lausunnon.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 51 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1079/2005, ja
lisätään lakiin uusi 26 f § seuraavasti:

26 f §

Asian automaattinen ratkaiseminen

Poiketen siitä mitä hallintolain 53 e §:n 4 momentissa säädetään, asia voidaan ratkaista automaattisesti myös siltä osin kuin:

- 1) kyse on myöhästymismaksun, veronkorotuksen tai laiminlyöntimaksun määräämisestä;
- 2) verovelvollisen oikaisuvaatimus hyväksytään;
- 3) päätös kumotaan verovelvollisen oikaisuvaatimuksen johdosta ja Verohallinto käsittelee asian uudelleen; taikka
- 4) verovelvollisen oikaisuvaatimuksen johdosta tehdään täydentävä verotuspäätös.

Poiketen siitä mitä hallintolain 53 f §:n 1 momentissa säädetään, veroilmoituksen, muun ilmoituksen tai tietojen antamisajan pidentämistä koskeva asia voidaan ratkaista automaattisesti sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia ratkaisuun oikaisua.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään verovelvollisesta, koskee myös tiedonantovelvollista, muuta ilmoitusvelvollista ja verosta vastuussa olevaa.

Asian automaattisessa ratkaisemisessa noudatetaan muutoin hallintolain 8 b lukua..

51 §

Verotuspäätös ja verotustodistus

Verovelvolliselle lähetetään verotuksesta verotuspäätös selvityksineen verotuksen perusteista ja ohjeet siitä, miten verotukseen voidaan hakea muutosta. Selvitykseen merkitään tiedot verovelvollisen tuloista ja varoista, veroista ja maksuista, veronpalautuksesta ja jäännösverosta sekä verovelvollisen yksilöintitiedot ja verotuksen toimittanut viranomainen yhteystietoineen. Verotuspäätökseen sovelletaan lisäksi mitä hallintolain 53 g §:n 1 momentissa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

oma aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 53 §, sellaisena kuin se on laissa 16/2018,
muutetaan 35 §:n 4 ja 5 momentti, 52 §:n 2 momentti ja 55 §:n 1 momentti, sekä
lisätään lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

9 a §

Asian ratkaiseminen automaattisesti

Poiketen siitä mitä hallintolain 53 e §:n 4 momentissa säädetään, asia voidaan ratkaista automaattisesti myös siltä osin kuin:

- 1) kyse on myöhästymismaksun, veronkorotuksen tai laiminlyöntimaksun määräämisestä; tai
- 2) verovelvollisen oikaisuvaatimus hyväksytään.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään verovelvollisesta, koskee myös tiedonantovelvollista, muuta ilmoitusvelvollista, suorituksen maksajaa ja verosta vastuussa olevaa.

Asian automaattisessa ratkaisemisessa noudatetaan muutoin hallintolain 8 b lukua.

35 §

Myöhästymismaksu

Verovelvolliselle on varattava tilaisuus selvityksen antamiseen 7 §:ssä säädetyllä tavalla ennen myöhästymismaksun määräämistä, ellei verovelvollisen kuuleminen ennen myöhästymismaksun määräämistä ole ilmeisen tarpeetonta. Jos myöhästymismaksua määrätään enintään 200 euroa, on tilaisuus selvityksen antamiseen varattava vain, jos se on erityisestä syystä tarpeen.

Myöhästymismaksu jätetään määräämättä, jos ilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy. Myöhästymismaksua ei määrätä, jos myöhässä ilmoitetulle verolle määrätään veronkorotus.

52 §

Päätöksen antaminen

Verohallinnon on annettava verovelvolliselle päätös 12–15 §:ssä tarkoitettussa asiassa.

55 §

Päätöksen sisältö

Päätöksestä on käytävä ilmi päätöksen tehnyt viranomainen yhteystietoineen, verovelvollisen yksilöintitiedot, päätöksen perustelut ja tieto siitä, miten asia on ratkaistu. Päätökseen sovelletaan lisäksi mitä hallintolain 53 g §:n 1 momentissa säädetään automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

Veronkantolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan veronkantolain (11/2018) 68 § ja 69 §:n 1 momentti, ja
lisätään lakiin uusi 67 a § ja 43 §:ään siinä väliaikaisesti voimassa olleen 5 momentin tilalle uusi 5 momentti seuraavasti:

43 §

Maksujärjestelyn edellytykset

Maksujärjestelyyn ryhtymistä koskevassa asiassa ei sovelleta hallintolain 53 f §:n 1 momenttia. Luonnollinen henkilö voi verojensa maksujärjestelyä koskevassa pyynnössä vaatia, että asiaa ei ratkaista automaattisesti. Verohallinto voi tällöin ratkaista asian automaattisesti vain, jos pyyntö hyväksytään. Maksujärjestelyyn ryhtymistä koskevaan ratkaisuun sovelletaan muutoin, mitä hallintolain 8 b luvussa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta.

67 a §

Keskeytysasian automaattinen ratkaiseminen

Poiketen siitä mitä hallintolain 53 f §:n 1 momentissa säädetään, verojen ja maksujen täytönpanosta annetun lain 12 §:ssä tarkoitettu keskeytysmääräyksen antamista koskeva asia voidaan ratkaista automaattisesti sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia ratkaisuun oikaisua. Keskeytysmääräyksen antamista koskevaan ratkaisuun sovelletaan muutoin, mitä hallintolain 8 b luvussa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta.

68 §

Myöhästymismaksun perimättä jättäminen

Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan säätää, että myöhästymismaksuja ei peritä ajalta, jolta veroilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisista riippumattomien esteiden vuoksi.

69 §

Päätöksen sisältö

Tämän lain nojalla annetusta päätöksestä on käytävä ilmi päätöksen tehnyt viranomainen yhteystietoineen, verovelvollisen yksilöintitiedot, päätöksen perustelut ja tieto siitä, miten asia on ratkaistu. Päätökseen sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain 53 g §:n 1 momentissa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

ennakkoperintälain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ennakkoperintälain (1118/1996) 7 a §:n 1 momentti ja 48 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 7 a §:n 1 momentti laissa 1070/2003 ja 48 §:n 3 momentti laissa 775/2016, sekä *lisätään* lakiin siitä lailla 1225/2006 kumotun 7 §:n tilalle uusi 7 § ja lailla 775/2016 kumotun 32 §:n tilalle uusi 32 § seuraavasti:

7 §

Suorituksen saajaa koskevan asian ratkaiseminen automaattisesti

Poiketen siitä mitä hallintolain 53 f §:ssä säädetään, pidätysprosenttia ja ennakonkannossa maksettavaa veroa koskeva päätös voidaan tehdä automaattisesti sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei saa vaatia päätökseen oikaisua.

Asian automaattisessa ratkaisemisessa noudatetaan muutoin, mitä verotusmenettelystä annetun lain 26 f §:ssä säädetään.

7 a §

Päätöksen sisältö

Kirjallisesta päätöksestä on käytävä ilmi päätöksen tehnyt viranomaisen yhteystietoineen, vero- tai maksuvelvollisen yksilöintitiedot, päätöksen perustelut ja tieto siitä, miten asia on ratkaistu. Päätökseen sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain 53 g §:n 1 momentissa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.

32 §

Rekisteröintiä koskeva päätös

Verohallinnon on annettava asianomaiselle päätös ennakkoperintärekisteriä ja työnantajarekisteriä koskevassa rekisteröintiasiassa.

48 §

Muutoksenhaku

Muutosta ei kuitenkaan saa hakea päätökseen, jolla on päätetty olla antamatta ennakkoratkaisu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään perintö- ja lahjaverolakiin (378/1940) uusi 33 b § seuraavasti:

33 b §

Asian automaattiseen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä verotusmenettelystä annetun lain 26 f §:ssä säädetään.

Sen lisäksi, mitä verotusmenettelystä annetun lain 26 f §:ssä säädetään, perunkirjoituksen toimittamisajan pidentämistä koskeva asia voidaan ratkaista automaattisesti sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia ratkaisuun oikaisua.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

ajoneuvoverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvoverolain (1281/2003) 22 ja 45 §, sellaisena kuin niistä on 45 § laissa
1065/2014, ja
lisätään lakiin siitä lailla 611/2005 kumotun 64 §:n tilalle uusi 64 § seuraavasti:

22 §

Verolipun tiedot

Verotuksen toimittamisessa käytettyjen tietojen ja veron suorittamiseksi tarpeellisten tietojen lisäksi verolippuun voidaan merkitä tiedot samasta ajoneuvosta aikaisemmin suorittamatta olevista ajoneuvoveroista, niille laskettavista viivästysseuraamuksista sekä siitä, kenelle vero on näiltä ajoilta maksuunpantu. Verolippuun merkitään myös verovelvollisen edeltävältä verokaudelta kannettavaksi tai palautettavaksi siirrettyjen verojen määrä. Verolippuun sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain (434/2003) 53 g §:n 1 momentissa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.

Verolippuun ei sovelleta hallintolain 44 ja 45 §:n säännöksiä.

45 §

Veronkorotus

Jos verovelvollinen on ilman pätevää syytä antanut asiakirjan tai muun tiedon puutteellisena, erehdyttävänä tai vääränä ja menettely on ollut omiaan aiheuttamaan sen, että verovelvolliselle olisi voinut jäädä veroa maksuunpanematta tai veroa olisi palautettu liikaa, maksuunpannaan veronkorotusta vähintään 100 euroa mutta enintään 2 000 euroa.

Jälkiverotuksena maksuunpantavaa veroa voidaan korottaa enintään kolminkertaiseksi, jos verovelvollisen menettelyä veron välttämiseksi voidaan pitää törkeänä.

Korotuksen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon menettelyn moitittavuus, toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat seikat.

64 §

Asian automaattinen ratkaiseminen

Poiketen siitä, mitä hallintolain 53 e §:n 4 momentissa säädetään, asia voidaan ratkaista automaattisesti myös siltä osin kuin kyse on 47 a §:ssä tarkoitetun lisäveron määräämisestä.

Asian automaattisessa ratkaisemisessa noudatetaan muutoin hallintolain 8 b lukua.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

tullilain 88 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tullilain (2016/304) 88 §:n 4 momentti seuraavasti:

88 §

Oikaisuvaatimus

Oikaisuvaatimus on toimitettava määräajassa Tullille. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Poiketen siitä mitä hallintolain 53 e §:n 4 momentissa säädetään, muun kuin tulliasiamiehen oikaisuvaatimus voidaan ratkaista automaattisesti siltä osin kuin vaatimus hyväksytään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

varainsiirtoverolain 56 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varainsiirtoverolain (931/1996) 56 c §, sellaisena kuin se on laissa 1170/2021, seuraavasti:

56 c §

Muun lain soveltaminen

Jos tässä laissa ei toisin säädetä, varainsiirtoverotuksessa sovelletaan lisäksi oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 5–9, 9 a, 19–21, 24, 30, 31, 52 ja 55 §:ää, 56 §:n 1–3 ja 5 momenttia sekä 57, 77 ja 79–81 §:ää. Mitä mainituissa lainkohdissa säädetään verovelvollisesta, sovelletaan myös tässä laissa tarkoitettuun verosta vastuussa olevaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

kiinteistöverolain 22 ja 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteistöverolain (654/1992) 22 §:n 4 momentti ja 24 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 22 §:n 4 momentti laissa 19/2018 ja 24 §:n 2 momentti laissa 1087/2005, seuraavasti:

22 §

Verotuksen toimittaminen

Verotuksessa noudatettaviin yleisiin periaatteisiin, asioiden yhdessä käsittelemiseen, kuulemiseen, asian automaattiseen ratkaisemiseen ja päätöksen perustelemiseen sovelletaan, mitä niistä verotusmenettelystä annetussa laissa säädetään.

24 §

Verotuspäätös

Verotuspäätökseen merkitään verovelvollisen yksilöintitiedot ja verotuksen toimittanut viranomaisen yhteystietoineen, kiinteistöt, joista verovelvollisen on suoritettava veroa, näiden kiinteistöjen arvot sekä suoritettavan veron määrä. Jos rakennus sijoittuu 12–14 §:ssä tarkoitettuihin luokkiin, myös tämä merkitään verotuspäätökseen. Verotuspäätökseen sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain 53 g §:n 1 momentissa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

autoverolain 65 ja 67 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan autoverolain (777/2020) 65 §:n 1 momentti ja 67 §:n 1 momentti seuraavasti:

65 §

Verotuksessa noudatettavat yleiset säännökset

Jollei tässä laissa toisin säädetä, verotusmenettelyyn sovelletaan, mitä verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995), jäljempänä *verotusmenettelylaki*, 26 §:n 1–4 ja 6 momentissa sekä 26 a, 26 c ja 26 f §:ssä tai niiden nojalla säädetään verotuksen yleisistä menettelysäännöksistä.

67 §

Päätöksen sisältö ja perustelevinen

Päätöksestä on käytävä ilmi verovelvollisen tai hakijan yksilöintitiedot, tieto siitä, miten asia on ratkaistu, päätöksen tehnyt viranomainen yhteystietoineen ja ohjeet siitä, miten päätökseen voidaan hakea muutosta. Päätökseen sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain 53 g §:n 1 momentissa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

tonnistoverolain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tonnistoverolain (476/2002) 31 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa
90/2012, seuraavasti:

31 §

Verotuksen toimittaminen

Tonnistoverotus toimitetaan verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 3 §:ssä tarkoitetulta verovuodelta. Verotuksen toimittamiseen, asian automaattiseen ratkaisemiseen, verotuksen päättymiseen, täydentävään verotuspäätökseen, verotarkastukseen, verotuksen oikaisuun, veronkorotukseen, myöhästymismaksuun, jäännösverolle määrättävään ja veronpalautukselle maksettavaan korkoon ja seurannaismuutokseen sovelletaan verotusmenettelystä annettua lakia, veronlisäyksestä ja viivekorosta annettua lakia (1556/1995) sekä veronkantolakia (769/2016). Tonnistoveron kanton, perintään ja palauttamiseen sovelletaan veronkantolakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

arvonlisäverolain 175 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvonlisäverolain (1501/1993) 175 §, sellaisena kuin se on laissa 529/2010, seuraavasti:

175 §

Verohallinnon on annettava asianomaiselle päätös rekisteröintiä ja 13 a §:ssä tarkoitetun verovelvollisuusryhmän muodostamista ja purkamista koskevassa asiassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

..ministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 51 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1079/2005, ja
lisätään lakiin uusi 26 f § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 f §

Asian automaattinen ratkaiseminen

Poiketen siitä mitä hallintolain 53 e §:n 4 momentissa säädetään, asia voidaan ratkaista automaattisesti myös siltä osin kuin:

1) kyse on myöhästymismaksun, veronkorotuksen tai laiminlyöntimaksun määräämisestä;

2) verovelvollisen oikaisuvaatimus hyväksytään;

3) päätös kumotaan verovelvollisen oikaisuvaatimuksen johdosta ja Verohallinto käsittelee asian uudelleen; taikka

4) verovelvollisen oikaisuvaatimuksen johdosta tehdään täydentävä verotuspäätös.

Poiketen siitä mitä hallintolain 53 f §:n 1 momentissa säädetään, veroilmoituksen, muun ilmoituksen tai tietojen antamisajan pidentämisestä koskeva asia voidaan ratkaista automaattisesti sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia ratkaisuun oikaisua.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään verovelvollisesta, koskee myös tiedonantovelvollista, muuta ilmoitusvelvollista ja verosta vastuussa olevaa.

Asian automaattisessa ratkaisemisessa noudatetaan muutoin hallintolain 8 b lukua.

51 §

51 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Verotuspäätös ja verotustodistus

Verotuspäätös ja verotustodistus

Verovelvolliselle lähetetään verotuksesta verotuspäätös selvityksineen verotuksen perusteista ja ohjeet siitä, miten verotukseen voidaan hakea muutosta. Selvitykseen merkitään tiedot verovelvollisen tuloista ja varoista, veroista ja maksuista, veronpalautuksesta ja jäännösverosta sekä verovelvollisen yksilöintitiedot ja verotuksen toimittanut viranomaisen yhteystietoineen.

Verovelvolliselle lähetetään verotuksesta verotuspäätös selvityksineen verotuksen perusteista ja ohjeet siitä, miten verotukseen voidaan hakea muutosta. Selvitykseen merkitään tiedot verovelvollisen tuloista ja varoista, veroista ja maksuista, veronpalautuksesta ja jäännösverosta sekä verovelvollisen yksilöintitiedot ja verotuksen toimittanut viranomaisen yhteystietoineen. *Verotuspäätökseen sovelletaan lisäksi mitä hallintolain 53 g §:n 1 momentissa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

oma aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 53 §, sellaisena kuin se on laissa 16/2018,
muutetaan 35 §:n 4 ja 5 momentti, 52 §:n 2 momentti ja 55 §:n 1 momentti, sekä
lisätään lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 a §

Asian ratkaiseminen automaattisesti

Poiketen siitä mitä hallintolain 53 e §:n 4 momentissa säädetään, asia voidaan ratkaista automaattisesti myös siltä osin kuin:

35 §

Myöhästymismaksu

Verovelvolliselle on varattava tilaisuus selvityksen antamiseen 7 §:ssä säädettyllä tavalla ennen myöhästymismaksun määräämistä, jos se on erityisestä syystä tarpeen.

Myöhästymismaksu voidaan jättää määräämättä, jos veroilmoituksen myöhässä antaminen johtuu yleisessä tietoverkossa tai Verohallinnon sähköisessä asiointipalvelussa olevasta toimintahäiriöstä. Myöhästymismaksua ei määrätä, jos myöhässä ilmoitetulle verolle määrätään veronkorotus.

52 §

Päätöksen antaminen

Verohallinnon on annettava verovelvolliselle päätös 15 §:n 5 ja 6 momentissa tarkoitettussa asiassa.

55 §

Päätöksen sisältö

1) kyse on myöhästymismaksun, veronkorotuksen tai laiminlyöntimaksun määräämisestä; tai

2) verovelvollisen oikaisuvaatimus hyväksytään.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään verovelvollisesta, koskee myös tiedonantovelvollista, muuta ilmoitusvelvollista, suorituksen maksajaa ja verosta vastuussa olevaa.

Asian automaattisessa ratkaisemisessa noudatetaan muutoin hallintolain 8 b lukua.

35 §

Myöhästymismaksu

Verovelvolliselle on varattava tilaisuus selvityksen antamiseen 7 §:ssä säädettyllä tavalla ennen myöhästymismaksun määräämistä, ellei verovelvollisen kuuleminen ennen myöhästymismaksun määräämistä ole ilmeisen tarpeetonta. Jos myöhästymismaksua määrätään enintään 200 euroa, on tilaisuus selvityksen antamiseen varattava vain, jos se on erityisestä syystä tarpeen.

Myöhästymismaksu jätetään määräämättä, jos ilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy. Myöhästymismaksua ei määrätä, jos myöhässä ilmoitetulle verolle määrätään veronkorotus.

52 §

Päätöksen antaminen

Verohallinnon on annettava verovelvolliselle päätös 12–15 §:ssä tarkoitettussa asiassa.

55 §

Päätöksen sisältö

Voimassa oleva laki

Päätöksestä on käytävä ilmi päätöksen tehnyt viranomainen yhteystietoineen, verovelvollisen yksilöintitiedot, päätöksen perustelut ja tieto siitä, miten asia on ratkaistu.

Ehdotus

Päätöksestä on käytävä ilmi päätöksen tehnyt viranomainen yhteystietoineen, verovelvollisen yksilöintitiedot, päätöksen perustelut ja tieto siitä, miten asia on ratkaistu. *Päätökseen sovelletaan lisäksi mitä hallintolain 53 g §:n 1 momentissa säädetään automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

veronkantolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan veronkantolain (11/2018) 68 § ja 69 §:n 1 momentti, ja lisätään lakiin uusi 67 a § ja 43 §:ään siinä väliaikaisesti voimassa olleen 5 momentin tilalle uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

43 §

Maksujärjestelyn edellytykset

Maksujärjestelyyn ryhtymistä koskevassa asiassa ei sovelleta hallintolain 53 f §:n 1 momenttia. Luonnollinen henkilö voi verojensa maksujärjestelyä koskevassa pyynnössä vaatia, että asiaa ei ratkaista automaattisesti. Verohallinto voi tällöin ratkaista asian automaattisesti vain, jos pyyntö hyväksytään. Maksujärjestelyyn ryhtymistä koskevaan ratkaisuun sovelletaan muutoin, mitä hallintolain 8 b luvussa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta.

67 a §

Keskeytysasian automaattinen ratkaiseminen

Poiketen siitä mitä hallintolain 53 f §:n 1 momentissa säädetään, verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 12 §:ssä tarkoitettu keskeytysmääräyksen antamista koskeva asia voidaan ratkaista automaattisesti sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia ratkaisuun oikaisua. Keskeytysmääräyksen antamista koskevaan ratkaisuun sovelletaan muutoin, mitä hallintolain 8 b luvussa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta.

68 §

Myöhästymismaksun perimättä jättäminen

Verohallinto voi jättää oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 35 §:ssä tarkoitetun myöhästymismaksun osaksi tai kokonaan perimättä, jos mainitun lain 16 §:ssä tarkoitetun veroilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä, pätevästä syystä tai muusta erityisestä syystä.

Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan säätää, että myöhästymismaksuja ei peritä ajalta, jolta veroilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisista riippumattomien esteiden vuoksi.

69 §

Päätöksen sisältö

Tämän lain nojalla annetusta päätöksestä on käytävä ilmi päätöksen tehnyt viranomainen yhteystietoineen, verovelvollisen yksilöintitiedot, päätöksen perustelut ja tieto siitä, miten asia on ratkaistu.

68 §

Myöhästymismaksun perimättä jättäminen

Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan säätää, että myöhästymismaksuja ei peritä ajalta, jolta veroilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisista riippumattomien esteiden vuoksi.

69 §

Päätöksen sisältö

Tämän lain nojalla annetusta päätöksestä on käytävä ilmi päätöksen tehnyt viranomainen yhteystietoineen, verovelvollisen yksilöintitiedot, päätöksen perustelut ja tieto siitä, miten asia on ratkaistu. Päätökseen sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain 53 g §:n 1 momentissa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

ennakkoperintälain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ennakkoperintälain (1118/1996) 7 a §:n 1 momentti ja 48 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 7 a §:n 1 momentti laissa 1070/2003 ja 48 §:n 3 momentti laissa 775/2016, sekä *lisätään* lakiin siitä lailla 1225/2006 kumotun 7 §:n tilalle uusi 7 § ja lailla 775/2016 kumotun 32 §:n tilalle uusi 32 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

Suorituksen saajaa koskevan asian ratkaiseminen automaattisesti

Poiketen siitä mitä hallintolain 53 f §:ssä säädetään, pidätysprosenttia ja ennakonkannossa maksettavaa veroa koskeva päätös voidaan tehdä automaattisesti sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei saa vaatia päätökseen oikaisua.

Asian automaattisessa ratkaisemisessa noudatetaan muutoin, mitä verotusmenettelystä annetun lain 26 f §:ssä säädetään.

7 a §

7 a §

Päätöksen sisältö

Päätöksen sisältö

Kirjallisesta päätöksestä on käytävä ilmi päätöksen tehnyt viranomainen yhteystietoineen, vero- tai maksuvelvollisen yksilöintitiedot, päätöksen perustelut ja tieto siitä, miten asia on ratkaistu.

Kirjallisesta päätöksestä on käytävä ilmi päätöksen tehnyt viranomainen yhteystietoineen, vero- tai maksuvelvollisen yksilöintitiedot, päätöksen perustelut ja tieto siitä, miten asia on ratkaistu. *Päätökseen sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain 53 g §:n 1 momentissa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.*

32 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Rekisteröintiä koskeva päätös

Verohallinnon on annettava asianomaiselle päätös ennakkoperintärekisteriä ja työnantajarekisteriä koskevassa rekisteröintiasiassa.

48 §

48 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

Muutosta ei kuitenkaan saa hakea:
1) työnantajan rekisteröintiä koskevaan asiaan;
2) päätökseen, jolla on päätetty olla antamatta ennakkoratkaisu.

Muutosta ei kuitenkaan saa hakea päätökseen, jolla on päätetty olla antamatta ennakkoratkaisu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään perintö- ja lahjaverolakiin (378/1940) uusi 33 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

33 b §

Asian automaattiseen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä verotusmenettelystä annetun lain 26 f §:ssä säädetään.

*Sen lisäksi, mitä verotusmenettelystä annetun lain 26 f §:ssä säädetään, perunkirjoituksen toimittamisajan pidentämistä koskeva asia voidaan ratkaista automaattisesti sen esitämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaa-
tia ratkaisuun oikaisua.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

ajoneuvoverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvoverolain (1281/2003) 22 ja 45 §, sellaisena kuin niistä on 45 § laissa
1065/2014, ja
lisätään lakiin siitä lailla 611/2005 kumotun 64 §:n tilalle uusi 64 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

22 §

Verolippun tiedot

Verolippun tiedot

Verotuksen toimittamisessa käytettyjen tietojen ja veron suorittamiseksi tarpeellisten tietojen lisäksi verolippuun voidaan merkitä tiedot samasta ajoneuvosta aikaisemmin suoritamatta olevista ajoneuvoveroista, niille laskettavista viivästysseuraamuksista sekä siitä, kenelle vero on näiltä ajoilta maksuunpantu. Verolippuun merkitään myös verovelvollisen edeltävältä verokaudelta kannettavaksi tai palautettavaksi siirrettyjen verojen määrä.

Verotuksen toimittamisessa käytettyjen tietojen ja veron suorittamiseksi tarpeellisten tietojen lisäksi verolippuun voidaan merkitä tiedot samasta ajoneuvosta aikaisemmin suoritamatta olevista ajoneuvoveroista, niille laskettavista viivästysseuraamuksista sekä siitä, kenelle vero on näiltä ajoilta maksuunpantu. Verolippuun merkitään myös verovelvollisen edeltävältä verokaudelta kannettavaksi tai palautettavaksi siirrettyjen verojen määrä. *Verolippuun sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain (434/2003) 53 g §:n 1 momentissa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.*

Verolippuun ei sovelleta hallintolain (434/2003) 44 ja 45 §:n säännöksiä.

Verolippuun ei sovelleta hallintolain 44 ja 45 §:n säännöksiä.

45 §

45 §

Veronkorotus

Veronkorotus

Jos verovelvollinen on laiminlyönyt omistusoikeuden siirtymistä koskevan rekisteri-ilmoituksen eikä rekisteriin ole merkitty uutta omistajaa, veroa korotetaan seuraavasti:

1) jos verovelvollinen ei ensimmäisen verokauden maksuunpanon yhteydessä annetun kehotuksen jälkeen täytä ilmoitusvelvollisuuttaan, maksuunpannaan seuraavan verokauden vero enintään 50 prosentilla korotettuna;

2) jos verovelvollinen ei toisen verokauden maksuunpanon yhteydessä annetun kehotuksen jälkeen täytä edelleenkin ilmoitusvelvollisuuttaan, maksuunpannaan seuraavilta verokausilta vero enintään 100 prosentilla korotettuna.

Jos verovelvollinen on ilman pätevää syytä antanut asiakirjan tai muun tiedon puutteellisena, erehdyttävänä tai vääränä ja menettely on ollut omiaan aiheuttamaan sen, että verovelvolliselle olisi voinut jäädä veroa maksuunpanematta tai veroa olisi palautettu liikaa, maksuunpannaan veronkorotusta vähintään 100 euroa mutta enintään 2 000 euroa.

Jälkiverotuksena maksuunpantavaa veroa voidaan korottaa enintään kolminkertaiseksi, jos verovelvollisen menettelyä veron välttämiseksi voidaan pitää törkeänä.

Korotuksen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon menettelyn moitittavuus, toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat seikat

Jos verovelvollinen on ilman pätevää syytä antanut asiakirjan tai muun tiedon puutteellisena, erehdyttävänä tai vääränä ja menettely on ollut omiaan aiheuttamaan sen, että verovelvolliselle olisi voinut jäädä veroa maksuunpanematta tai veroa olisi palautettu liikaa, maksuunpannaan veronkorotusta vähintään 100 euroa mutta enintään 2 000 euroa.

Jälkiverotuksena maksuunpantavaa veroa voidaan korottaa enintään kolminkertaiseksi, jos verovelvollisen menettelyä veron välttämiseksi voidaan pitää törkeänä.

Korotuksen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon menettelyn moitittavuus, toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat seikat.

64 §

Asian automaattinen ratkaiseminen

Poiketen siitä, mitä hallintolain 53 e §:n 4 momentissa säädetään, asia voidaan ratkaista automaattisesti myös siltä osin kuin kyse on 47 a §:ssä tarkoitetun lisäveron määräämisestä.

Asian automaattisessa ratkaisemisessa noudatetaan muutoin hallintolain 8 b lukua.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

tullilain 88 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tullilain (2016/304) 88 §:n 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

88 §

88 §

Oikaisuvaatimus

Oikaisuvaatimus

Oikaisuvaatimus on toimitettava määräajassa Tullille. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava määräajassa Tullille. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. *Poiketen siitä mitä hallintolain 53 e §:n 4 momentissa säädetään, muun kuin tulliasiamiehen oikaisuvaatimus voidaan ratkaista automaattisesti siltä osin kuin vaatimus hyväksytään.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

varainsiirtoverolain 56 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varainsiirtoverolain (931/1996) 56 c §, sellaisena kuin se on laissa 1170/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

56 c §

56 c §

Muun lain soveltaminen

Muun lain soveltaminen

Voimassa oleva laki

Jos tässä laissa ei toisin säädetä, varainsiirtoverotuksessa sovelletaan lisäksi oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 5–9, 19–21, 24, 30, 31, 52 ja 55 §:ää, 56 §:n 1–3 ja 5 momenttia sekä 57, 77 ja 79–81 §:ää. Mitä mainituissa lainkohdissa säädetään verovelvollisesta, sovelletaan myös tässä laissa tarkoitettuun verosta vastuussa olevaan.

Ehdotus

Jos tässä laissa ei toisin säädetä, varainsiirtoverotuksessa sovelletaan lisäksi oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 5–9, 9 a, 19–21, 24, 30, 31, 52 ja 55 §:ää, 56 §:n 1–3 ja 5 momenttia sekä 57, 77 ja 79–81 §:ää. Mitä mainituissa lainkohdissa säädetään verovelvollisesta, sovelletaan myös tässä laissa tarkoitettuun verosta vastuussa olevaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

kiinteistöverolain 22 ja 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteistöverolain (654/1992) 22 §:n 4 momentti ja 24 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 22 §:n 4 momentti laissa 19/2018 ja 24 §:n 2 momentti laissa 1087/2005, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

22 §

Verotuksen toimittaminen

Verotuksessa noudatettaviin yleisiin periaatteisiin, asioiden yhdessä käsittelemiseen, kuulemiseen ja päätöksen perustelemiseen sovelletaan, mitä niistä verotusmenettelystä annetussa laissa säädetään.

24 §

Verotuspäätös

Ehdotus

22 §

Verotuksen toimittaminen

Verotuksessa noudatettaviin yleisiin periaatteisiin, asioiden yhdessä käsittelemiseen, kuulemiseen, *asian automaattiseen ratkaisemiseen* ja päätöksen perustelemiseen sovelletaan, mitä niistä verotusmenettelystä annetussa laissa säädetään.

24 §

Verotuspäätös

Voimassa oleva laki

Verotuspäätökseen merkitään verovelvollisen yksilöintitiedot ja verotuksen toimittanut viranomainen yhteystietoineen, kiinteistöt, joista verovelvollisen on suoritettava veroa, näiden kiinteistöjen arvot sekä suoritettavan veron määrä. Jos rakennus sijoittuu 12–14 §:ssä tarkoitettuihin luokkiin, myös tämä merkitään verotuspäätökseen.

Ehdotus

Verotuspäätökseen merkitään verovelvollisen yksilöintitiedot ja verotuksen toimittanut viranomainen yhteystietoineen, kiinteistöt, joista verovelvollisen on suoritettava veroa, näiden kiinteistöjen arvot sekä suoritettavan veron määrä. Jos rakennus sijoittuu 12–14 §:ssä tarkoitettuihin luokkiin, myös tämä merkitään verotuspäätökseen. *Verotuspäätökseen sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain 53 g §:n 1 momentissa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

autoverolain 65 ja 67 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan autoverolain (777/2020) 65 §:n 1 momentti ja 67 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

65 §

65 §

Verotuksessa noudatettavat yleiset säännökset

Verotuksessa noudatettavat yleiset säännökset

Jollei tässä laissa toisin säädetä, verotusmenettelyyn sovelletaan, mitä verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995), jäljempänä verotusmenettelylaki, 26 §:n 1–4 ja 6 momentissa sekä 26 a ja 26 c §:ssä tai niiden nojalla säädetään verotuksen yleisistä menettelysäännöksistä.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, verotusmenettelyyn sovelletaan, mitä verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995), jäljempänä verotusmenettelylaki, 26 §:n 1–4 ja 6 momentissa sekä 26 a, 26 c ja 26 f §:ssä tai niiden nojalla säädetään verotuksen yleisistä menettelysäännöksistä.

67 §

67 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Päätöksen sisältö ja perustelevminen

Päätöksestä on käytävä ilmi verovelvollisen tai hakijan yksilöintitiedot, tieto siitä, miten asia on ratkaistu, päätöksen tehnyt viranomaisen yhteystietoineen ja ohjeet siitä, miten päätökseen voidaan hakea muutosta.

Päätöksen sisältö ja perustelevminen

Päätöksestä on käytävä ilmi verovelvollisen tai hakijan yksilöintitiedot, tieto siitä, miten asia on ratkaistu, päätöksen tehnyt viranomaisen yhteystietoineen ja ohjeet siitä, miten päätökseen voidaan hakea muutosta. *Päätökseen sovelletaan lisäksi, mitä hallintolain 53 g §:n 1 momentissa säädetään asian automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

tonnistoverolain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tonnistoverolain (476/2002) 31 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 90/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

31 §

31 §

Verotuksen toimittaminen

Verotuksen toimittaminen

Tonnistoverotus toimitetaan verotusmenetelystä annetun lain (1558/1995) 3 §:ssä tarkoitettulta verovuodelta. Verotuksen toimittamiseen, verotuksen päättymiseen, täydentävään verotuspäätökseen, verotarkastukseen, verotuksen oikaisuun, veronkorotukseen, myöhästymismaksuun, jäännösverolle määrättävään ja veronpalautukselle maksettavaan korkoon ja seurannaismuutokseen sovelletaan

Tonnistoverotus toimitetaan verotusmenetelystä annetun lain (1558/1995) 3 §:ssä tarkoitettulta verovuodelta. Verotuksen toimittamiseen, *asian automaattiseen ratkaisemiseen*, verotuksen päättymiseen, täydentävään verotuspäätökseen, verotarkastukseen, verotuksen oikaisuun, veronkorotukseen, myöhästymismaksuun, jäännösverolle määrättävään ja veronpalautukselle maksettavaan korkoon ja

Voimassa oleva laki

verotusmenettelystä annettua lakia, veronlisäyksestä ja viivekorosta annettua lakia (1556/1995) sekä veronkantolakia (769/2016). Tonnistoveron kantoon, perintään ja palauttamiseen sovelletaan veronkantolakia.

Ehdotus

seurannaismuutokseen sovelletaan verotusmenettelystä annettua lakia, veronlisäyksestä ja viivekorosta annettua lakia (1556/1995) sekä veronkantolakia (769/2016). Tonnistoveron kantoon, perintään ja palauttamiseen sovelletaan veronkantolakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

..

12.

Laki

arvonlisäverolain 175 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvonlisäverolain (1501/1993) 175 §, sellaisena kuin se on laissa 529/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

175 §

Ehdotus

175 §

Verohallinnon on annettava asianomaiselle päätös rekisteröintiä ja 13 a §:ssä tarkoitetun verovelvollisuusryhmän muodostamista ja purkamista koskevassa asiassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
